НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

УСЕНКО ІННА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 38.45:639.2](477.7)(043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ
«ЧОРНОМОРСЬКИЙ РЕГІОН ЯК ВАЖЛИВИЙ ОБ'ЄКТ ПОЛІТИКИ РИБАЛЬСТВА УКРАЇНИ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»

Спеціальність 281 – Публічне управління та адміністрування
28 – Публічне управління та адміністрування

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії.
Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ І.О. Усенко

Науковий керівник – МАРУЩАК ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ, д.н. з державного управління, професор

ОДЕСА – 2025

АНОТАЦІЯ

Усенко І.О. Чорноморський регіон як важливий об’єкт політики рибальства України: досвід Європейського Союзу. – Кваліфікована наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування. – Національний університет «Одеська політехніка», МОН України, Одеса, 2025.

Дисертація присвячена дослідженню Чорноморського регіону як об’єкту політики рибальства. У результаті виконаної роботи отримано науково-теоретичні та практичні результати, які мають значення для подальших досліджень в галузі публічного управління та адміністрування та формування державної політики у галузі рибного господарства України.

Перший розділ *«Теоретико-прикладні засади дослідження Чорноморського регіону»* складається з двох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Значення Чорноморського регіону для рибальства в країнах Європи»* розкрито значення Чорноморського регіону для рибальства в кранах Європейського Союзу. Наголошено, що Чорноморський регіон – це своєрідний стратегічний міст економічного, геополітичного і торговельного коридору.

Визначено, що Чорноморський регіон є економічною зоною з потенціалом блакитного зростання.

У підрозділі 1.2 *«Вплив воєнного стану в Україні на рибальство в Чорноморському регіоні»* проаналізовано вплив запровадження воєнного стану в Україні на функціонування рибальської галузі в Чорноморському регіоні. Наголошується, що ускладнення безпекової ситуації в акваторії Чорного моря зумовило призупинення риболовецької діяльності. Окрему увагу приділено заходам, вжитим Європейською Комісією у сфері управління рибальством, які були запропоновані вже на початковому етапі повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну.

Встановлено, що дійсно останні роки – це дуже складні роки для рибальства країн Чорноморського регіону. Через агресію Росії проти України відбулось переривання рибальства на деякий час.

Проаналізовано, що ЄС єдиний у своїх непохитній підтримці України і здійснює політичну, гуманітарну, фінансову та військову підтримку України.

Другий розділ дисертаційного дослідження «*Досвід країн Європейського Союзу у сфері рибальства»* складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Загальна характеристика органів публічного управління Європейського Союзу у політиці рибальства»* систематизовано, розкрито сутність та значення органів публічного управління ЄС у політиці рибальства, таких як Європейське агентство з контролю за рибальством (EFCA), Генеральний директорат з морських справ і рибальства (DG MARE), Генеральна комісія з рибальства в Середземному морі (GFCM), Регіональні рибогосподарські організації (RFMO), Чорноморській дорадчій раді (BlSAC).

У підрозділі 2.2 *«Організація ринку продукції рибальства в Європейському Союзі»* проаналізовано організацію ринку продукції рибальства.

Визначено низку заходів для підтримки сектору рибальства та аквакультури ЄС та пом’якшення наслідків пандемії COVID-19.

Вперше автором запропоновано визначення поняття «політика рибальства».

Встановлено, що риболовля в ЄС відіграє вирішальну роль у зайнятості та економічній діяльності в декількох регіонах ЄС, а в деяких європейських прибережних громадах на рибний сектор припадає близько половини місцевих робочих місць.

У підрозділі 2.3 *«Спільна політика Європейського Союзу у секторі рибальства»* визначено роль спільної політики ЄС у секторі рибальства, Обґрунтовано, що завдяки неї приймаються конкретні технічні рішення за більшої участі рибалок.

Досліджено, що Спільна політика Європейського Союзу у секторі рибальства керується принципом належного управління, що дозволяє державам-членам співпрацювати в регіональних групах і розробляти регіональні природоохоронні заходи за допомогою спільних рекомендацій.

У підрозділі 2.4 *«Досвід Румунії в сфері політики рибальства»* проаналізовані румунські органи управління в сфері рибальства. Визначили, що для рибальства в Румунії розробляє стратегію та законодавчу базу Національне агентство рибальства та аквакультури.

Дослідили, що у Румунії управління рибальством передбачає співпрацю між центральними, регіональними та місцевими органами влади.

Третій розділ дисертаційного дослідження *«Розвиток механізмів публічного управління у сфері рибальства України з використанням практики країн Європейського союзу»* складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Шляхи подолання проблеми незаконного, непідзвітного і нерегульованого рибальства в Європейському Союзі як приклад для України»,* доведено, що проблема незаконного, непідзвітного і нерегульованого (ННН) рибальства – це глобальна проблема.

Досліджено, що ННН-промисел є прямою і серйозною загрозою ефективному збереженню багатьох рибних запасів та управління ними, виключаючи численні несприятливі наслідки для рибальства і людей, які залежать від нього в прагненні забезпечити собі законні засоби для існування.

Визначено, що в Україні факт ННН–рибальства проявляється через реєстрацію випадків браконьєрства, присутність у водоймах України заборонених знарядь та засобів лову, а також представленість на споживчому ринку біологічної сировини та продукції, виробленої з водних біоресурсів, в обсягах, що значно перевищують офіційні статистичні дані вилучення.

У підрозділі 3.2 *«Проєкти в Чорноморському регіоні»* визначено, що Морське просторове планування є комплексним процесом для задоволення зростаючого попиту на морський простір з боку традиційних і нових секторів, одночасно зберігаючи належне функціонування морських екосистем.

Визначили основні переваги морського просторового планування, серед яких є: зменшення конфліктів між секторами та створення синергії між різними видами діяльності, заохочення інвестицій шляхом створення передбачуваності, прозорості та чіткіших правил, розширення транскордонної співпраці між країнами ЄС для розвитку енергетичних мереж, судноплавних шляхів, трубопроводів, підводних кабелів та інших видів діяльності, а також для розвитку узгоджених мереж природоохоронних територій.

У підрозділі 3.3 *«Пріоритети та напрями удосконалення політики рибальства України на прикладі ЄС»* розкриваються заходи які застосовуються для удосконалення політики рибальства в ЄС.

Визначено, що ЄС – рушійна сила зусиль, спрямованих на досягнення угоди щодо амбітних цілей для нової глобальної структури біорізноманіття.

Доведено, що план дій сприяє виконанню Стратегії ЄС з біорізноманіття до 2030 року.

Проаналізовані ключові заходи ЄС щодо політики рибальства та шляхи розвитку рибальства в Україні.

Ключові слова: сталий розвиток, Чорноморський регіон, експорт, імпорт, рибальство, інновації, рибне господарство, міжнародні ринки, європейська інтеграція, Європейський Союз, аквакультура, державне регулювання, зовнішньоекономічна діяльність, Спільна політика рибальства, післявоєнне відновлення.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Usenko Inna. The regulations of the EU common fisheries policy as an axample for Ukraine // Теоретичні та прикладні питання державотворення: електрон. наук. фах. вид. / Одес. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2021. – Вип. 26. – с.113-118. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/%D0%95-26.pdf

2. Усенко Інна. Шляхи подолання проблеми незаконного, непідзвітного і нерегульованого рибальства в Європейському Союзі: як приклад для України. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 12. – URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2505

3. Усенко Інна. Загальна організація ринку продукції рибальства та аквакультури, її переробки та збуту в Європейському Союзі / Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín "Věda a perspektivy" je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. №7 (14) 2022. – str. 76 – 90. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/2033

4. Усенко Інна. Сприяння реалізації Спільної рибальської політики, як один із пріоритетів Європейського Союзу: плани на майбутнє. «Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2025. No 3(33) 2025. – с. 427-439. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/21391/21365.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

5. Усенко Інна. Деякі питання щодо органів управління в сфері морської справи та рибальства в Європейському Союзі// Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю. (до 25-річчя заснування інституту). 9 жов.2020 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2020. – с. 198-199. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/pua_25.pdf

6. Усенко Інна. Спільна рибна політика Європейського Союзу як приклад для України // Теорія та практика публічного управління та адміністрування у XXI сторіччі : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю здобувачів вищої освіти та молодих вчених в рамках заходу «Школа розвитку молоді» (Київ, 25 листоп. 2020 р.) / за заг. ред. А. Савкова, М. Білинської, О. Петроє, І. Дегтярьової. Київ : НАДУ. – с. 259-260 URL: https://www.researchgate.net/profile/Enes-Gider-

4/publication/347490870_Outlook_of_Agenda_2030_in_Turkey_on_SDG_11/links/5fde06d392851c13fe9e6772/Outlook-of-Agenda-2030-in-Turkey-on-SDG-11.pdf

7. Усенко Інна. Проблемні питання виплати штрафів за порушення рибоохоронного законодавства та роль органів місцевого самоврядування в їх вирішенні // Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпро, 27 листоп. 2020 р. / за заг. ред. І. А. Чикаренко. – Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2020.- с. 285-286. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/13479/1/Rol_universytetiv.pdf

8. Усенко Інна. Деякі питання регулювання незаконного, незареєстрованого та нерегульованого рибальства в Європейському Союзі // Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 8 жов. 2021 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2021.- с. 214-215. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/27102021.pdf

9. Усенко Інна. Місце рибальства в стратегії сталого розвитку «Україна-2030» // Теоретичні аспекти та практичні проблеми управління, економіки та природокористування в Україні: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 30 листопада – 1 грудня 2021 року)/ упоряд. Євмешкіна О.Л. – Київ: УкрСІЧ, 2021. – с. 68-70. URL: https://etnuir.tnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/201/%d0%9c%d0%b0%d1%82%d0%b5%d1%80_%d0%ba%d0%be%d0%bd%d1%84_30_11_1_12_2021%20%282%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

10. Кривцова О.М., Усенко І.О. Вплив регіоналізації на довгострокове управління місцевим рибальством в Європейському Союзі // Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України : матеріали XIX наук.-практ. конф. 16 червня 2022 р., м. Дніпро / за заг. ред. Л.Л. Прокопенка. – Дніпро: НТУ ДП, 2022. – с. 74-75. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/konf/Material_conference_16_06_2022.pdf

11. Усенко Інна. Шляхи подолання кризи в рибальстві та аквакультурі Європейського Союзу як приклад для України // Україна у сучасному міжнародному просторі: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 13 – 14 червня 2022 року). Київ: Каравела, 2022. – с. 40-41.URL: http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/12820/1/09_Full_Block_ОдесаКонф_13.14_06_2022.pdf

12. Усенко Інна. Деякі питання інтеграційних процесів в сфері рибальства України // Сучасний менеджмент : моделі, стратегії, технології : матеріали XXIV Всеукр. щоріч. студент. наук.-практ. конф. за міжнарод. участю. 27 квіт. 2023 р. Одеса: Одеська політехніка. 2023.- с. 159-160. URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolympconf/zbirka-2023-04-27.pdf

13. Усенко Інна. Деякі питання рибальства в Чорноморському регіоні // Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах воєнного стану та відновлення України: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 18 травня 2023 р. Одеса: Одеська політехніка. 2023.– с.137-139.URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolympconf/zabezpechennya_stiykosti_systemy_publichnoyi_vlady.pdf

14. Усенко Інна. Консультації Європейської Комісії, як спосіб оцінки ефективності Спільної політики рибальства. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали LIV-ої Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. І.В. Жукової, Є.О. Романенка. м. Кордова (Іспанія): ВАДНД, 07 березня 2025 р. - с. 44-47. URL: http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-54.pdf

15. Усенко Інна. Стале рибальство в Європейському Союзі: орієнтири на 2025 рік. Сучасний менеджмент: моделі, стратегії, технології: матеріали XXVI Всеукр. щоріч. студент. наук.-практ. конф. за міжнарод. участю. 22 квіт. 2025 р. – Одеса : НУ «Одеська політехніка», 2025. - с. 331-332.

ABSTRACT

Usenko I.O. The Black Sea region as an important object of the fisheries policy of Ukraine: the experience of the European Union. – Qualified scientific work with manuscript rights.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Philosophy in specialty 281 - Public management and administration. – National University «Odesa Polytechnic», Ministry of Education and Science of Ukraine, Odesa, 2023.

The dissertation is devoted to the study of the Black Sea region as an object of fisheries policy. As a result of the work performed, scientific-theoretical and practical results were obtained, which are important for further research in the field of public management and administration and the formation of state policy in the field of fisheries in Ukraine.

The first section «Theoretical and applied principles of the study of the Black Sea region» consists of two subsections.

Subpoint 1.1 «The importance of the Black Sea region for fishing in European countries» reveals the importance of the Black Sea region for fishing in EU cranes. It was emphasized that the Black Sea region is a kind of strategic bridge of the economic, geopolitical and trade corridor.

It was determined that the Black Sea region is an economic zone with the potential of blue growth.

Subpoint 1.2 «Impact of martial law in Ukraine on fishing in the Black Sea region» examines the impact of martial law in Ukraine on fishing in the Black Sea region. Attention is focused on the fact that the development of the security situation in the Black Sea led to the interruption of fishing activities and on the fact that from the first days of the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, the European Commission provided its proposals in the field of fisheries management.

It has been established that the last few years are very difficult years for fishing in the countries of the Black Sea region. Due to Russia's aggression against Ukraine, fishing was interrupted for some time.

It was analyzed that the EU is united in its steadfast support of Ukraine and provides political, humanitarian, financial and military support to Ukraine.

The second chapter of the dissertation study «Experience of the European Union countries in the field of fishing» consists of three subsections.

Subpoint 2.1 «General characteristics of public administration bodies of the European Union in fisheries policy» systematizes, reveals the essence and significance of EU public administration bodies in fisheries policy, such as the European Fisheries Control Agency (EFCA), the Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries (DG MARE), General Fisheries Commission for the Mediterranean (GFCM), Regional Fisheries Organizations (RFMO), Black Sea Advisory Council (BlSAC).

Subpoint 2.2 «Organization of the fishery products market in the European Union» analyzes the organization of the fishery products market.

A number of measures have been identified to support the EU fisheries and aquaculture sector and mitigate the consequences of the COVID-19 pandemic.

For the first time, the author proposed a definition of the concept of «fisheries policy».

Fishing in the EU has been found to play a crucial role in employment and economic activity in several EU regions, and in some European coastal communities the fishing sector accounts for around half of local employment.

Subpoint 2.3 «Common policy of the European Union in the fisheries sector» defines the role of the common policy of the EU in the fisheries sector. It is justified that thanks to it specific technical decisions are made with greater participation of fishermen.

It has been studied that the Common Policy of the European Union in the fisheries sector is guided by the principle of good governance, which allows member states to cooperate in regional groups and develop regional conservation measures with the help of joint recommendations.

Subpoint 2.4 «Experience of Romania in the field of fisheries policy» analyzes the Romanian management bodies in the field of fisheries. It was determined that

the National Agency for Fisheries and Aquaculture develops a strategy and legislative framework for fishing in Romania.

It was investigated that in Romania fisheries management involves cooperation between central, regional and local authorities.

The third section of the dissertation study «Development of public management mechanisms in the field of fisheries of Ukraine using the practice of the countries of the European Union» consists of three subsections.

In subpoint 3.1 «Ways to overcome the problem of illegal, unaccountable and unregulated fishing in the European Union as an example for Ukraine», it is proved that the problem of illegal, unaccountable and unregulated fishing is a global problem.

IUU fishing has been found to be a direct and serious threat to the effective conservation and management of many fish stocks, with numerous adverse consequences for fisheries and the people who depend on them for their legitimate livelihoods.

It was determined that the fact of IUU fishing in Ukraine is manifested through the registration of poaching cases, the presence of prohibited tools and fishing equipment in the reservoirs of Ukraine, as well as the presence on the consumer market of biological raw materials and products produced from aquatic biological resources, in volumes that significantly exceed official statistical data withdrawal.

Subpoint 3.2 «Projects in the Black Sea Region» defines that Maritime Spatial Planning is a comprehensive process to meet the growing demand for maritime space from traditional and new sectors, while maintaining the proper functioning of marine ecosystems.

The main advantages of maritime spatial planning were identified, among which are: reducing conflicts between sectors and creating synergies between different types of activities, encouraging investments by creating predictability, transparency and clearer rules, expanding cross-border cooperation between EU countries for the development of energy networks, shipping lanes, pipelines,

submarine cables and other types of activities, as well as for the development of coordinated networks of nature conservation areas.

Subpoint 3.3 «Priorities and directions for improvement of the fishing policy of Ukraine based on the example of the EU» discloses the measures used to improve the fishing policy in the EU.

The EU has been identified as the driving force behind efforts to reach agreement on ambitious targets for a new global biodiversity framework.

It has been proven that the action plan contributes to the implementation of the EU Biodiversity Strategy until 2030.

Key measures of the EU regarding fisheries policy and ways of development of fisheries in Ukraine are analyzed.

Key words: Sustainable development, Black Sea region, export, import, fisheries, innovations, fish farming, international markets, European integration, European Union, aquaculture, state regulation, foreign economic activity, Common Fisheries Policy, post-war recovery.

LIST OF PUBLISHED PAPERS ON THE TOPICS OF THE DISSERTATION

Papers in which the main scientific results of the dissertation are published

1. Usenko Inna. The regulations of the EU common fisheries policy as an axample for Ukraine // Theoretical and applied issues of state formation: electron. of science profession. kind. / Odesa. region state university example national Acad. state example under the President of Ukraine. – Odesa: ORIDU NADU, 2021. – Issue 26. - pp. 113-118. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/%D0%95-26.pdf

2. Usenko Inna. Ways to overcome the problem of illegal, unaccountable and unregulated fishing in the European Union: as an example for Ukraine. Public administration: improvement and development. 2021. № 12. – URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2505

3. Usenko Inna. General organization of the market of fishing and aquaculture products, their processing and sales in the European Union / Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín “Věda a perspektivy” je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. №7 (14) 2022. – str. 76 – 90. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/2033

4. Usenko Inna. Promoting the implementation of the Common Fisheries Policy as one of the priorities of the European Union: plans for the future. "Current issues in modern science (Series "Pedagogy", Series "Law", Series Economics", Series "Public Administration", Series "Technology", Series "History and Archaeology")": journal. 2025. No. 3(33) 2025. – pp. 427-439. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/21391/21365.

Papers certifying the approbation of the dissertation materials

5. Usenko Inna. Some questions regarding management bodies in the field of maritime affairs and fisheries in the European Union// Public administration: traditions, innovations, global trends: materials of the All-Ukrainian Science and Practice. conf. for international participation (to the 25th anniversary of the founding of the institute). October 9, 2020 - Odesa: ORIDU NADU, 2020. - p. 198-199. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/pua_25.pdf

6. Usenko Inna. Common fisheries policy of the European Union as an example for Ukraine // Theory and practice of public management and administration in the 21st century: materials III Vseukr. science and practice conf. for international with the participation of students of higher education and young scientists within the framework of the "Youth Development School" event (Kyiv, November 25, 2020) / by general ed. A. Savkova, M. Bilynska, O. Petroye, I. Degtyareva. Kyiv: NADU. - with. 259-260 URL: https://www.researchgate.net/profile/Enes-Gider-4/publication/347490870_Outlook_of_Agenda_2030_in_Turkey_on_SDG_11/link

s/5fde06d392851c13fe9e6772/Outlook-of-Agenda-2030-in-Turkey-on-SDG-11.pdf

7. Usenko Inna. Problematic issues of payment of fines for violations of fish protection legislation and the role of local self-government bodies in solving them // Innovative tools for ensuring investment and infrastructural development of united territorial communities: scientific-practical materials. conf. for international participation, Dnipro, November 27. 2020 / in general ed. I. A. Chikarenko. – Dnipro: DRIDU NADU, 2020.- p. 285-286. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/13479/1/Rol_universytetiv.pdf

8. Usenko Inna. Some issues of regulation of illegal, unregistered and unregulated fishing in the European Union // Public management: traditions, innovations, global trends: materials of All-Ukrainian science and practice. conf. for international participation October 8 2021 - Odesa: ORIDU NADU, 2021.- p. 214-215. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/27102021.pdf

9. Usenko Inna. The place of fishing in the sustainable development strategy "Ukraine-2030" // Theoretical aspects and practical problems of management, economy and nature management in Ukraine: materials of the 5th International Scientific and Practical Conference (Kyiv, November 30 - December 1, 2021) / arrange. Yevmeshkina O.L. – Kyiv: UkrSich, 2021. – p. 68-70. URL: https://etnuir.tnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/201/%d0%9c%d0%b0%d1%82%d0%b5%d1%80_%d0%ba%d0%be%d0%bd%d1%84_30_11_1_12_2021%20%282%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

10. Kryvtsova Olena, Usenko Inna. The influence of regionalization on the long-term management of local fisheries in the European Union // Actual problems of European and Euro-Atlantic integration of Ukraine: materials of the XIX science and practice. conf. June 16, 2022, Dnipro / by general ed. L. L. Prokopenko. – Dnipro: State Technical University, 2022. – p. 74-75. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/konf/Material_conference_16_06_2022.pdf

11. Usenko Inna. Ways to overcome the crisis in fisheries and aquaculture of the European Union as an example for Ukraine // Ukraine in the modern

international space: materials of the international scientific and practical conference (Odesa, June 13-14, 2022). Kyiv: Karavela, 2022. - p. 40-41. URL: http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/12821/1/09_Full_Block_%d0%9e%d0%b4%d0%b5%d1%81%d0%b0%d0%9a%d0%be%d0%bd%d1%84_13.14_06_2022.pdf

12. Usenko Inna. Some issues of integration processes in the sphere of fisheries of Ukraine // Modern management: models, strategies, technologies: materials XXIV Vseukr. every year student. science and practice conf. for international participation April 27 2023. Odesa: Odesa Polytechnic. 2023. p. 159-160. https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolympconf/zbirka-2023-04-27.pdf

13. Usenko Inna. Some issues of fishing in the Black Sea region // Ensuring the stability of the system of public power and management in the conditions of martial law and restoration of Ukraine: materials of the All-Ukrainian nauk.-prakt. conf. for international participation. May 18, 2023. Odesa: Odesa Polytechnic. 2023. - p. 137-139. URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolympconf/zabezpechennya_stiykosti_systemy_publichnoyi_vlady.pdf

14. Usenko Inna. Consultations of the European Commission as a way to assess the effectiveness of the Common Fisheries Policy. Modern aspects of science modernization: state, problems, development trends: materials of the LIV International Scientific and Practical Conference / edited by I.V. Zhukova, E.O. Romanenko. Cordoba (Spain): VADND, March 7, 2025 - pp. 44-47. URL: http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-54.pdf

15. Usenko Inna. Sustainable fisheries in the European Union: guidelines for 2025. Modern management: models, strategies, technologies: materials of the XXVI All-Ukrainian annual student scientific-practical conference with international participation. April 22, 2025 – Odesa: Odesa Polytechnic National University, 2025.- pp. 331-332.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ 18

ВСТУП 19

Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ 24

1.1. Значення Чорноморського регіону для рибальства в країнах Європи 24

1.2. Вплив воєнного стану в Україні на рибальство в Чорноморському регіоні 38

Висновки до розділу 1 55

Список використаних джерел для 1 розділу 57

Розділ 2. ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ РИБАЛЬСТВА 61

2.1. Загальна характеристика органів публічного управління Європейського Союзу у політиці рибальства 61

2.2. Організація ринку продукції рибальства в Європейському Союзі 77

2.3. Спільна політика Європейського Союзу у секторі рибальства 109

2.4. Досвід Румунії в сфері політики рибальства 120

Висновки до розділу 2 136

Список використаних джерел для 2 розділу 138

Розділ 3. РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ РИБАЛЬСТВА УКРАЇНИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРАКТИКИ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 146

3.1. Шляхи подолання проблеми незаконного, непідзвітного і нерегульованого рибальства в Європейському Союзі як приклад для України. 146

3.2. Проєкти в Чорноморському регіоні 166

3.3. Пріоритети та напрями удосконалення політики рибальства України на прикладі ЄС 186

Висновки до розділу 3 202

Список використаних джерел для 3 розділу 206

ВИСНОВКИ 211

ДОДАТОК А Список публікацій за темою дисертації 216

ДОДАТОК Б Довідки про впровадження 220

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЄС – Європейський Союз

EFCA - Європейське агентство з контролю за рибальством

GFCM - Генеральна комісія з рибальства в Середземному морі

CFP – Спільна політика рибальства

RFMO - регіональні рибогосподарські організації

FAO - Продовольча та сільськогосподарська організація Об’єднаних Націй

SRIA - Програма стратегічних досліджень та інновацій у Чорному морі

CMA - Загальна морська програма для Чорного моря

UNCLOS - Конвенція ООН з морського права

EMFAF - Європейський фонд мореплавства, рибальства та аквакультури

NAFA - Національне агентство рибальства та аквакультури

DG MARE - Генеральний директорат з морських справ і рибальства

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогодні для більшої частини жителів усього світу рибальство є життєво важливим. Чорноморський регіон – це динамічний, неоднорідний регіон політичних, економічних і диверсифікованих суспільних культур, що характеризується тісними зв'язками між країнами та їхнім великим економічним потенціалом.

Управління в сфері рибальства є надважливим для всіх країн світу, в тому числі країн Європейського Союзу та України.

Управлінський процес в сфері рибальства має орієнтуватись на розвинений механізм управління в цій сфері в країнах Європейського Союзу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконувалось в межах науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська політехніка» за темою «Правове регулювання державотворення соціально-економічних відносин в Україні» (ДР №0122U002193).

Метою дисертаційного дослідження є визначення теоретико-прикладних засад публічного управління рибальством в ЄС та запропонування пріоритетних напрямків управління у сфері рибальства в Україні.

Метою даної дисертації обумовлено виконання наступних завдань:

- розкрити значення Чорноморського регіону для рибальства в країнах ЄС;
- вперше в українській науці визначити поняття «політика рибальства»;
- проаналізувати вплив воєнного стану в Україні на рибальство в Чорноморському регіоні;
- розкрити роль органів публічного управління ЄС у сфері рибальства;
- проаналізувати організацію ринку продукції в ЄС;
- визначити роль спільної політики ЄС у секторі рибальства;

- запропонувати шляхи подолання проблеми незаконного, непідзвітного і нерегульованого рибальства в Україні, провівши їх аналіз на прикладі ЄС;
- дослідити проєкти в Чорноморському регіоні;
- вивчити досвід Румунії в політиці рибальства;
- визначити пріоритети та напрямки удосконалення політики рибальства України.
- **Об'єктом** дослідження є система державної та регіональної політики у сфері управління рибальством.
- **Предметом** дослідження є система управління рибальством в країнах ЄС, в тому числі в країнах Чорноморського регіону.

Методи дослідження. При виконанні дисертаційного дослідження використовується комплекс взаємодоповнюючих загальних та спеціальних методів. Так в дисертації використовується загальнонауковий діалектичний метод пізнання – при проведенні аналізу основних положень спільної політики ЄС у секторі рибальства. Системний метод пізнання використовувався при розгляді системи органів публічного управління ЄС у політиці рибальства. Метод логічного узагальнення сприяв обґрунтуванню пріоритетних напрямів удосконалення політики рибальства України.

Емпіричною базою дисертаційного дослідження стали нормативно-правові акти ЄС, що стосуються управління рибальством в ЄС, дослідження наукових установ ЄС, звіти FAO, а також офіційні інформаційні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів полягає вирішенні актуального наукового завдання – визначенні теоретико-прикладних засад публічного управління рибальством в ЄС та запропонуванні пріоритетних напрямків управління у сфері рибальства в Україні. Зокрема,

вперше:

- на рівні дисертаційних досліджень за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» розкрито значення

Чорноморського регіону для рибальства в країнах ЄС та проаналізовано вплив воєнного стану в Україні на рибальство в Чорноморському регіоні;

- запропоновано визначення поняття «політика рибальства»,

удосконалено:

- шляхи подолання проблеми незаконного, непідзвітного і нерегульованого рибальства в Україні,

набули подальшого розвитку:

- аналіз органів публічного управління ЄС у сфері рибальства;
- роль спільної політики ЄС у секторі рибальства;
- пріоритети та напрямки удосконалення політики рибальства України.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, дисертаційне дослідження не має посилань на наукові праці інших вчених, тому викладені в дисертації висновки й рекомендації можуть слугувати матеріалом для подальших наукових досліджень.

Окремі положення, висновки, практичні рекомендації, основні результати дисертації використано в практичній діяльності Департаменту міжнародного співробітництва, культури та маркетингу Одеської міської ради.

Особистий внесок здобувача. Всі наукові результати, викладені в дисертації, розроблені автором особисто. Всі положення, висновки, рекомендації та пропозиції обґрунтовано автором самостійно і є результатом індивідуальної праці автора.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження були апробовані на таких наукових заходах:

- Всеукраїнська науково-практична конференція за міжнародною участю (до 25-річчя заснування інституту): «Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди» (м. Одеса, 09 жовтня 2020 року).

- III Всеукраїнська науково-практична конференція за міжнародною участю здобувачів вищої освіти та молодих вчених в рамках заходу «Школа

розвитку молоді»: «Теорія та практика публічного управління та адміністрування у XXI сторіччі (м. Київ, 25 листопада 2020 року).

- Науково-практична конференція за міжнародною участю «Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад» (м. Дніпро, 27 листопада 2020 року).

- Всеукраїнська науково-практична конференція за міжнародною участю «Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди» (м. Одеса, 8 жовтня 2021 року).

- V Міжнародна науково-практична конференція «Теоретичні аспекти та практичні проблеми управління, економіки та природокористування в Україні» (м. Київ, 30 листопада – 1 грудня 2021 року).

- XIX Науково-практична конференція «Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України» (м. Дніпро, 16 червня 2022 року).

- Міжнародна науково-практична конференція «Україна у сучасному міжнародному просторі» (м. Одеса, 13 – 14 червня 2022 року).

- XXIV Всеукраїнська щорічна студентська науково-практична конференція за міжнародною участю «Сучасний менеджмент: моделі, стратегії, технології» (м. Одеса, 27 квітня 2023 року).

- Всеукраїнська науково-практична конференція за міжнародною участю «Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах воєнного стану та відновлення України» (м. Одеса, 18 травня 2023 року).

- LIV Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (м. Кордова (Іспанія), 07 березня 2025 року).

- XXVI Всеукраїнська щорічна студентська науково-практична конференція за міжнародною участю. (м. Одеса, 22 квітня 2025 року).

Публікації. Основні положення та висновки дисертаційної роботи викладено в 15 публікаціях, серед яких – три статті опубліковано у наукових фахових виданнях України категорії Б, одна – у періодичному виданні іноземної держави (Чехія), 11 – у збірниках тез доповідей на науково-практичних заходах.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 221 сторінку, з яких 175 сторінок – основний текст. Список використаних джерел налічує 113 найменувань, 101 з яких — іноземною мовою.

РОЗДІЛ 1.
ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ

1.1. Значення Чорноморського регіону для рибальства в країнах Європи

Море має важливий вплив на клімат регіону, завдяки чому зима м'якша, а літо – прохолодніше. На більшій частині берегової лінії переважають довгі широкі сріблясті пляжі та низькі піщані дюни, які плавно спускаються в море. Іноді пісок змінюється скелястими бухтами та морськими скелями, відомими своєю особливо багатою флорою.

За береговою лінією знаходиться низка прибережних озер, боліт і лагун, у тому числі друге за величиною водно-болотне угіддя в Європі: дельта Дунаю, яка простягається на 4500 кв.км. Одна з найбільших точок біорізноманіття в Європі, вона містить неймовірну різноманітність рослин і тварин, багато з яких надзвичайно рідкісні в решті Європейського Союзу (ЄС).

Чорне море — дуже глибоке внутрішнє море. До 1960-х років воно було дуже продуктивним і давало рясний улов риби, забезпечуючи важливі райони годівлі для комерційно важливих видів, які мігрують сюди через регулярні проміжки часу із Середземного моря. Але рибні запаси з тих пір скоротилися через поєднання надмірного вилову риби, забруднення та вторгнення чужорідних видів. Сьогодні Чорне море бідне на кисень, і більша частина водної товщі практично позбавлена морського життя, за винятком деяких форм бактерій.

Незважаючи на ці серйозні загрози, Чорноморський регіон залишається життєво важливим притулком для дикої природи [1].

Чорне море є одним із найвидатніших морів світу. Ще у давньогрецьких міфах море — тоді на краю Середземномор'я — було названо Понтом Аксейнусом, що означає «Негостинне море». Пізніші дослідження зробили

цей регіон більш впізнаваним, і, оскільки колонії були засновані вздовж берегів моря, яке греки знали як більш гостинне та доброзичливе, його назву було змінено на Понт Евксинський, протилежний попередній назві. Саме через його води, згідно з легендою, Ясон і аргонавти вирушили шукати золоте руно в землі Колхіди, королівства на східному краю моря (тепер Грузія). Коли турки почали контролювати землі за південним узбережжям моря, вони зустріли лише раптові шторми, що здійнялися на його водах, і повернулися до назви, яке відображало негостинний аспект того, після цього море називали Караденіз, або Чорне море [2].

Чорне море займає загальну площу 423 000 кв.км. Басейн морського басейну займає площу близько 2,0 млн кв.км, що еквівалентно одній третині площі Європи. Річка Дунай є найважливішою з приток моря з точки зору стоку та площі водозбору; однак море має й інші важливі притоки. Сімнадцять країн розташовані в басейні Дунаю. Для деяких країн, таких як Австрія, Словацька Республіка, Угорщина, Словенія, Хорватія, Боснія і Герцеговина, Сербія і Чорногорія та Румунія, більше половини території розташовано в басейні Дунаю. В інших країнах, таких як Німеччина, Чехія та Україна, басейн Дунаю становить лише дуже невелику частину (менше 30%) їх території [4].

Чорноморський регіон розглядається як «стратегічний міст», економічний, геополітичний і торговельний коридор стратегічного значення, який з’єднує Середземне море через Мармурове та Егейське моря, а також Європу з Азією до Каспійського моря, Центральної Азії та Близького Сходу та з Південно-Східною Азією та Китаєм.

Чорноморський регіон - це динамічний, неоднорідний регіон політичних, економічних і диверсифікованих суспільних культур, що характеризується тісними зв’язками між країнами та їхнім великим економічним потенціалом, а також розбіжністю інтересів. Чорноморський регіон включає три країни-члени ЄС (Болгарія, Греція та Румунія), п’ять країн-кандидатів на членство в ЄС (Україна, Молдова, Албанія, Сербія, Туреччина), три східних країн-партнерів (Вірменія, Азербайджан, Грузія) і Російську

Федерацію. Через Керченську протоку Азовське море впадає в Чорне. Протока Дарданелли — це протока між Чорним і Мармуровим морями.

Дві найбільші річки Європи за стоком – Дунай і Дніпро – впадають у Чорне море і сприяють низькому рівню солоності морської води. Тільки з'єднане зі Світовим океаном через вузьку протоку Босфор, Чорне море є майже закритим морем, де глибші шари водної товщі не змішуються з верхніми шарами, які отримують кисень з атмосфери. В результаті глибші шари води здебільшого безкисневі.

Чорноморський регіон є важливим перехрестям, через яке проходить багато вантажів. Це економічна зона з потенціалом блакитного зростання. На регіон припадає понад 34% імпорту природного газу та нафти до ЄС; вони здебільшого видобуваються на суші, але нещодавно також почалися розробки в морських зонах.

Напівзакрита територія пропонує привілейоване середовище для розвитку морської діяльності. Туризм також має важливе значення для прибережних держав і становить значну частку створюваного ВВП.

Рибальство та аквакультура є важливими видами економічної діяльності на регіональному рівні з відмінностями між державами. Поєднання різних видів людської діяльності в одній напівзамкнутій зоні вимагає гарного планування та ще більшої співпраці між країнами через вузькість басейну.

З метою розвитку блакитної економіки в регіоні прибережні країни Чорного моря та Республіка Молдова схвалили Програму стратегічних досліджень та інновацій у Чорному морі (SRIA) та Загальну морську програму для Чорного моря (CMA) у травні 2019 року.

Загальний морський порядок денний для Чорного моря є продовженням зобов'язань Бургаської міністерської декларації 2018 року «Назустріч спільному морському порядку денному для Чорного моря» та результатом процесу, ініційованого та підтриманого Європейською Комісією для реалізації Чорноморської синергії [3].

Протягом тисячоліть рибальство було тісно вплетене в спосіб життя Середземного та Чорного морів. Щільне населення вздовж узбережжя та високий попит на рибні продукти, які є ключовим елементом знаменитої кухні регіону, завжди робили рибальство основним джерелом засобів до існування в регіоні. Рибне господарство не тільки забезпечує тих, хто працює на морі, але його переваги поширюються вздовж ланцюжка створення вартості, створюючи економічні можливості для будівельників човнів і сіток, торговців рибою та переробників риби, власників ресторанів і туристичної діяльності, серед багатьох інших. Крім багатої людської історії з давньою традицією рибальства, Середземноморський і Чорноморський регіон також містить унікальні екосистеми. Однак, на жаль, ці два моря є гарячими точками різних антропогенних впливів, включаючи зміну клімату та забруднення пластиком, а також появу та поширення немісцевих видів, причому в регіоні зареєстровано понад тисячу цих видів.

Ці загрози в поєднанні з тиском рибальства та зовнішніми викликами, такими як пандемія COVID-19, економічною кризою, становлять загрозу для морського середовища та тисяч засобів існування, які залежать від здорового моря та продуктивного рибальства в нашому регіоні. Рибалки, особливо дрібні рибалки, які становлять переважну більшість робочої сили, є особливо вразливою групою населення, і потрібні зусилля для підтримки їх стійкості.

Рибальство завжди мало важливе культурне, соціальне та економічне значення в Середземному та Чорному морях, забезпечуючи основне джерело їжі, одночасно зберігаючи традиції та засоби до існування багатьох прибережних громад.

Основні особливості географії Чорноморського регіону та історії продовжувати надавати унікальні виклики людству, а також можливості для рибальства та управління ним у Середземному та Чорному морях. У напівзакритих басейнах мешкає безліч комерційно важливих видів, які часто виловлюються разом багатовидовими промислами, що використовують різноманітні запаси риби, молюсків і ракоподібних. Запаси розподіляються

між сусідніми промисловими, напівпромисловими та дрібномасштабними рибними господарствами та різними країнами, створюючи умови для необхідного співробітництва щодо науково обґрунтованого управління спільними ресурсами. Дійсно, рибний сектор відіграє важливу сполучну роль у регіоні, зберігаючи соціальну структуру багатьох прибережних громад.

Річний обсяг рибальства в Середземному та Чорному морях, який становить приблизно 1,2 мільйона тон, відкриває можливості для працевлаштування для кількох сотень тисяч людей, постачає морепродукти для споживання людиною на місцеві, регіональні та міжнародні ринки, а також створює багато інших непрямих переваг.

Проте збільшення забруднення внаслідок діяльності людини, деградація середовища проживання, інтродукція немісцевих видів, надмірний вилов риби та вплив кліматичних змін на морське середовище та екосистеми ризикують поставити під загрозу сталість рибальства в Середземному та Чорному морях.

Нещодавні різкі зміни змінили екосистеми регіону, особливо в Чорному морі за останні кілька десятиліть, що вимагає термінового реагування на ці процеси та стресори при управлінні рибальством у регіоні відповідно до екосистемного підходу до рибальства. Генеральна комісія з рибальства в Середземному морі (GFCM) FAO яка, серед іншого є науково-дослідною організацією, прагне покращити як кількість, так і якість даних та інформації, що використовуються для формулювання надійних наукових консультації з метою кращої підтримки прийняття рішень на основі фактичних даних для підтримки стійкості рибальства в Середземному та Чорному морях.

Ми не можемо не зупинитись на Стратегії GFCM 2030 щодо сталого рибальства та аквакультури в Середземному та Чорному морях (Стратегія GFCM 2030). Ця стратегія пропонує спільне бачення та керівні принципи для амбітного десятирічного зобов’язання щодо досягнення сталого рибальства та аквакультури в регіоні та відзначає початок критичного десятиліття розвитку для двох секторів.

Стратегія GFCM 2030 є набагато більшою, ніж суто мрійливе бачення, але спрямована на чітко визначені цілі та ґрунтується на практичних діях. Вони підпадають під п’ять основних цілей:

Ціль 1 – Рибальство та екосистеми: здорові моря та продуктивне рибальство. Надмірна експлуатація науково оцінених ресурсів у Середземному та Чорному морях і загрози біорізноманіттю цих двох напівзакритих басейнів залишаються проблемою. Ціль 1 стосується стійкості рибальства з широкої точки зору, інтегруючи соціальні, економічні та екологічні принципи, з метою досягнення максимального сталого вилову при збереженні біорізноманіття.

Ціль 2 – Відповідність та правозастосування: рівні умови для викорінення незаконного, незареєстрованого та нерегульованого рибальства. Продовжуючи реалізацію Регіонального плану дій щодо боротьби з незаконним, незареєстрованим і нерегульованим рибальством (RPOA-IUU), ця ціль спрямована на припинення незаконного, незареєстрованого та нерегульованого рибальства шляхом посилення відповідності та правозастосування, а також просування у сфері моніторингу.

Ціль 3 – Аквакультура: стійкий і стійкий сектор, що розвиває свій потенціал. Забезпечує сталий розвиток аквакультури та її внесок у стійкі продовольчі системи, працюючи над стійкістю сектора до глобальних викликів, таких як зміна клімату та забруднення.

Ціль 4 – Засоби до існування: гідна робота та залучення рибалок до прибуткового рибальства. Визнаючи важливість сприяння стійким джерелам існування, заснованим на рибальстві, при повній та ефективній реалізації Регіонального плану дій щодо маломасштабного рибальства в Середземному та Чорному морях (RPOA-SSF).

Ціль 4 спрямована на комплексне вирішення таких питань, як працевлаштування, соціально-економічні знання, ланцюжки створення вартості та прийняття рішень за участю.

Ціль 5 – Розвиток потенціалу: технічне співробітництво, обмін знаннями та ефективне партнерство в субрегіональній перспективі.

Розбудова спроможності та надання технічної підтримки на національному та субрегіональному рівнях забезпечують виконання політичних зобов'язань, взятих членами GFCM. Дана ціль базується на минулих досягненнях технічної допомоги та успішних механізмах співпраці, використовуючи впровадження субрегіонального підходу до управління рибальством, а також досвід спеціальних проєктів технічної допомоги GFCM. Широке та інклюзивне партнерство лежить в основі головного принципу солідарності.

Інші важливі теми перетинають цілі Стратегії GFCM 2030 щодо сталого рибальства та аквакультури в Середземному та Чорному морях і включені в її основні принципи. Роль жінок і молоді в рибальстві та аквакультурі є одним із прикладів: Стратегія GFCM 2030 містить низку заходів для сприяння рівним можливостям для жінок у всіх сферах діяльності та значного підвищення рівня професійної підготовки молоді для підтримки рибальських спільнот майбутнього. Крім того, Стратегія GFCM 2030 визнає унікальну та незамінну соціальну, економічну та культурну роль, яку відіграє малий рибальський промисел у регіоні, і прискорює зусилля за всіма цілями для посилення його загальної стійкості та підвищення довгострокової стійкості.

Сектор рибальства в Середземному та Чорному морях охоплює загалом 85 300 суден, що генерує річний вилов риби в 1 189 200 тонн (без урахування видів, схожих на тунця), з відповідним доходом у 2,9 мільярда доларів США та приблизно півмільйона робочих місць у ланцюжку створення вартості, включаючи 194 000 робочих місць безпосередньо на борту рибальських суден. Сектор досяг максимальної продуктивності наприкінці 1980-х років, і з того часу улови зменшуються.

Рибальство є важливим джерелом доходів для прибережних районів, у середньому 1 з 1000 мешканців узбережжя Середземноморського та Чорноморського регіонів залучає як рибалок (у деяких країнах це число може

досягати 1 з 100 мешканців узбережжя). У регіоні 59 відсотків загальної зайнятості на борту рибальських суден припадає на дрібне рибальство. Однак бортова робоча сила старіє: у 2020 році 52 відсотки всього екіпажу були старші 40 років (порівняно з 49 відсотками у 2018 році), тоді як лише 10 відсотків були молодшими 25 років (порівняно з 17 відсотками у 2018 році).

Незважаючи на їх важливість на регіональному рівні, SSF генерують низький прибуток (17 відсотків від загального річного доходу, порівняно з 27 відсотками для промислового флоту).

З моменту прийняття Регіонального плану дій щодо дрібного рибальства в Середземному та Чорному морях (RPOASSF), країни збільшили свою підтримку цьому сектору, нещодавно додавши наголос на пом’якшення наслідків пандемії COVID-19. В даний час половина країн GFCM надає мінімальне соціальне страхування (медичне страхування та пенсію) всім рибалкам у цьому секторі, тоді як лише одна третина гарантує страхування на випадок безробіття для всіх рибальських працівників.

Відповідно до свого мандату та, зокрема, з цілями, викладеними в Стратегії GFCM 2030, GFCM консолідує регіональну нормативно-правову базу, засновану на реалізації планів управління ключовими рибальськими промислами, зонами обмеженого промислу (FRA) і заходах щодо мінімізації випадкового вилову вразливих видів і максимального підвищення продуктивності промислових морських живих ресурсів.

За останнє десятиліття, особливо за останні п'ять років, було впроваджено, розширено та вдосконалено значну кількість планів управління та розроблених просторових і технічних заходів управління. З 2020 року заходи управління для одного ключового запасу були оновлені до повного плану управління, п’ять існуючих планів були переглянуті, чотири рекомендації, що окреслюють нові заходи управління або оновлюють існуючі, а також чотири рекомендації щодо збереження вразливих видів. Наразі GFCM має десять активних багаторічних планів управління рибальством, спрямованих на низку пріоритетних запасів і залучаючи майже 7 000 активних

суден, низку інших технічних заходів для вибраних видів рибальства, а також десять FRA, які покращують моделі експлуатації та збереження окремих видів запаси та глибоководні екосистеми на території понад 1,7 мільйона квадратних кілометрів Середземного та Чорного морів.

Говорячи про значення Чорноморського регіону, не можна не згадати соціально-економічні дані, які дають суттєвий знімок економічного та соціального статусу рибальського флоту регіону, а також рибалок, які від нього залежать, вказуючи на тенденції з часом. Однак, оскільки збір соціально-економічних даних GFCM покращується, соціально-економічні дані можна використовувати таким чином, щоб більш безпосередньо підтримувати управління рибальством. Наприклад, окрім інформування про фактичну оцінку впливу існуючих планів управління, соціально-економічні дані також можуть полегшити моделювання наслідків майбутніх сценаріїв управління, надаючи тим, хто приймає рішення, вказівки на те, які сценарії можуть бути найбільш успішними для досягнення цілей управління, а також беручи до уваги економічні наслідки для рибалок. GFCM встановлює будівельні блоки для підтримки постійної інтеграції соціально-економічних даних у процеси прийняття рішень щодо управління рибальством. Збір соціально-економічних даних було включено як основу спеціальних дослідницьких програм для конкретних видів з огляду на посилення загальних порад щодо управління. Наприклад, у рамках дослідницьких програм червоного коралу (Corallium rubrum), звичайної дельфінової риби (Coryphaena hippurus) і рапанів (Rapana venosa) тощо проводяться спеціальні соціально-економічні обстеження щодо окремих видів. З іншого боку, там, де дані вже доступні та достатньо зрілі, спеціальні семінари GFCM з оцінки управлінських заходів просунули оцінку соціально-економічного впливу.

Що стосується поняття «політика рибальства», то, поки що, його визначення не існує в українській науці та практиці, однак ми пропонуємо визначати політику рибальства як:

- політику органів державного управління, що ґрунтується на механізмах публічного узгодження інтересів зацікавлених сторін, яка спрямована на досягнення суспільно значущих цілей та вирішення найважливіших завдань у рибному господарстві України;

- сукупність державних і міжнародних заходів, стратегій та норм, спрямованих на управління рибальськими ресурсами, забезпечення сталого розвитку рибальства, захист екосистем морських та прибережних територій, а також ефективне використання рибних ресурсів з урахуванням економічних, екологічних та соціальних факторів.

Дані для оцінки рибних ресурсів регулярно збираються за допомогою форм оцінки запасів (SAF), які також містять інформацію про біологічні контрольні точки та результати підтверджених оцінок (наприклад, змодельований улов та оцінки смертності від рибальства, коефіцієнтів експлуатації, біомаси нерестового запасу та підбір персоналу); детальні пояснення щодо контрольних точок надані в Caddy and Mahon (1995).

З 2019 року числові результати оцінок також зберігаються в системі результатів оцінки запасів (STAR), яка була розроблена для полегшення більш комплексного аналізу результатів оцінки. Відповідно до попереднього видання «Стан рибальства в Середземному та Чорному морях» (FAO, 2020a), аналіз, представлений у цьому розділі, базується на базах даних SAF і STAR і включає лише оцінки, які не застаріли (тобто оцінки не старше трьох років для дрібні пелагічні види та не старше п’яти років для придонних видів) з 2008 по 2020 рік, за винятком оцінок, які вважаються попередніми та ще не призвели до рекомендацій. До 2018 року всі поради щодо стану рибних ресурсів у рамках GFCM надавалися на основі даних дворічної давності. З 2018 року було прийнято систему порівняльного оцінювання та спеціальних сеансів оцінювання, які проводяться протягом року , і в результаті деякі поради ґрунтуються на даних річної давності, напр. всі оцінки в Чорному морі з 2019 року. Тут наводиться загальний аналіз стану ресурсів, проведений щодо узгоджених контрольних точок. Вони в основному пов’язані з показниками

смертності від рибного промислу – при цьому контрольною точкою є смертність від рибного промислу, що забезпечує максимальний стійкий вилов (MSY), тобто FMSY або проксі для FMSY – оскільки лише 18 відсотків оцінених запасів у 2019 та 2020 роках мають погоджені контрольні точки біомаси (цільові, граничні або запобіжні контрольні точки біомаси). Термінологія «всередині» або «поза» біологічно стійкі обмеження, узгоджені в контексті Продовольчої та сільськогосподарської організації Об'єднаних Націй (FAO), використовуються для опису запасів, для яких показники (смертність риби та біомаса запасів) знаходяться в межах або поза межами, встановленими відповідними орієнтирами. Індикатори поточної рибальської смертності, які використовуються в цьому документі, це: і) кінцева рибальська смертність (тобто рибальська смертність, оцінена в останній рік часового ряду, який використовується для оцінки) для малих пелагічних запасів і придонних запасів, оцінених за допомогою методів попередньої оцінки (наприклад, статистичний улов). -вікові методи); та іі) середня смертність від рибальства протягом останніх трьох років для придонних запасів, оцінених за попередніми методами (наприклад, розширений аналіз вижившних). Особлива увага приділяється пріоритетним запасам, узгодженим GFCM. На рибальську діяльність у 2020 році вплинула пандемія COVID-19, що призвело до того, що стан запасів і смертність від рибальства залежали від коливань тиску рибальства [5].

Повертаючись до визначення поняття «Чорноморський регіон». То, існує і таке визначення, що «Чорноморський регіон» - це псевдонім, який є досить поширеним терміном для географічної зручності, що це термін мистецтва, ніж вдалий опис певного простору зі спільними культурними, мовними, політичними чи стратегічними поняттями. Натомість Чорноморський регіон справді краще розглядати (і ширше розуміти) як зібрані фрагменти цивілізацій, національних держав і етносів, об'єднаних у нещільну конфедерацію близькості через історичні та географічні обставини.

Сучасна політика свідчить про громіздкий статус Чорноморського регіону. У багатьох відношеннях домінуючий чорноморський регіональний наратив визначається не меншою мірою тим, чим він не є, ніж тим, чим він є: Державами, які входять до ЄС чи НАТО, і тими, що бажають приєднатися до них або протистояти їм; держави в системі російського альянсу та ті, що існують у її тіні; і ті місця з культурною або стратегічною ідентичністю, змішаною з ідентичністю Центральної Азії на сході або Близького Сходу на півдні. Ці ідентифікаційні діалоги додатково підкріплюються — і ускладнюються — розширеними роздумами про континентальні кордони між Європою та Азією, де фізично чи культурно знаходиться держава людини, і про те, чи такі розширені метафори мають значення.

Таким чином, не дивно, що Чорноморський простір історично протистояв регіоналізації. Порівняння між Чорним морем і більш узгодженими в політичному, економічному чи культурному відношенні морями Східного Середземного, Балтійського та Каспійського може бути привабливим, але часто настільки ж незрозумілим, наскільки і яскравим. І, відповідно, спроби об’єднати воєдино розбірливі регіони Чорного моря в кооперативну, регіоналізовану ідентичність здебільшого провалилися, і зруйновані обломки кількох амбіційних регіональних платформ засмічують прославлене морське дно, тоді як самотня жменька все ще безшумно та анонімно ковзає далі. , що існує більше в назві, ніж у реальності.

Через відсутність надійних регіональних інституцій чи платформ Чорноморський простір, очевидно, недостатньо обслуговується, враховуючи розмір і ресурси його повноважень, не кажучи вже про радіальний вплив, який місцеві події, проблеми та непередбачувані ситуації можуть мати на хід глобальних подій. Війна Росії проти України та Грузії, дії Туреччини в Сирії та тривалий конфлікт між Азербайджаном і Вірменією – якщо назвати кілька подібних пожеж – все це демонструє, як справи держав Чорноморського регіону можуть мати далекосяжні, навіть глобальні, наслідки.

У першому десятилітті століття навколо Чорноморського регіону почали серйозно виникати зачатки спільного наративу. Ліберальні реформи в Туреччині, пожвавлення довіри Росії, розширення ЄС та інвестиції в стратегічну інфраструктуру стабільнішого Південного Кавказу в цілому сприяли створенню своєрідної квазіідентичності Чорного моря як міжконтинентального торговельного мосту та енергетичного центру. Незважаючи на те, що брендинг часто значно випереджав реальність — іноді до межі надмірної активності — він являв собою короткий період злиття макроекономічних асоціацій у Чорноморському регіоні, і в ретроспективі виглядає майже неймовірним у своїй шаленості.

Навряд чи ці дні повернуться в найближчій або середньостроковій перспективі. Проте це показує, що під шарами стратегічного неврозу все ще можуть існувати задатки чорноморської ідентичності, хоч би швидкоплинні за своєю довговічністю та минущі за своїм каркасом.

Іншими словами, економічна та політична солянка Чорноморського регіону також є місцем перехресних градієнтів різних інституційних традицій. І в цьому є потенційна пропозиція економічної цінності, що дозволяє переміщувати продукт між кількома режимами торгівлі з однієї точки походження або центру.

Це не означає, що Чорноморський регіон уже на шляху до того, щоб стати життєздатною та злагодженою економічною одиницею – це не так. Принаймні поки що. І серед великої невизначеності сучасності, що перекриває конфлікти та ворожнечу, якими насичений чорноморський простір, економічна згуртованість може бути далекою перспективою. Але це може показати, що різноманіття народів, державних установ і пріоритетів Чорноморського регіону не обов’язково прирікає його на неконтрольовані обставини, і що він може мати свій власний шлях [6].

Чорне море є стратегічною торговою та транспортною артерією, яка з’єднує Європу та Азію (NSC, 2022). Країни, що оточують узбережжя Чорного моря, є членами ЄС і НАТО (Румунія та Болгарія), колишніми членами

Радянського Союзу (Росія, Молдова, Україна та Грузія) та державами Близького Сходу (Туреччина).

Після холодної війни відсутність згоди між Росією та Заходом щодо розподілу влади в регіоні та розпад Радянського Союзу спричинили низку конфліктів, які тривають досі.

Нещодавно Росія та Україна наростили свою військову міць у регіоні, а НАТО розмістило додаткові сили в Румунії для посилення оборонної стратегії Альянсу. Таким чином, Чорне море є більш мілітаризованим і менш стабільним, ніж будь-коли після закінчення холодної війни. Напруженість і нестабільність у цьому ключовому регіоні можуть серйозно вплинути на світову комерційну торгівлю та морську діяльність [7].

Погоджуємось із визначенням, що «управління рибальством» – це державна система правил управління, заснована на визначених цілях і поєднанні засобів управління для впровадження правил, які встановлюються системою моніторингу, контролю та нагляду (MCS). Сучасне управління рибальством найчастіше базується на біологічних аргументах, де ідея полягає в тому, щоб захистити біологічний ресурс, щоб експлуатувати його в стабільний спосіб.

Політична мета використання ресурсів часто є слабкою частиною системи управління рибальством, оскільки під час експлуатації рибних ресурсів часто зустрічаються суперечливі цілі щодо максимізації сталого виходу біомаси та сталого економічного прибутку, збільшення зайнятості в певних регіонах, забезпечення виробництва білка, продуктів харчування постачання та збільшення прибутку від експорту. Міжнародні угоди, необхідні для регулювання рибальства в зонах, що знаходяться поза національним контролем. Бажання домовитися з цього та інших морських питань призвело до договору, відомого як Конвенція ООН з морського права (UNCLOS). Концепція виключної економічної зони (ВЕЗ) наділяє окремі країни певними суверенними правами та обов’язками щодо управління ресурсами.

З середини 20-го століття Чорне море піддається дуже серйозному впливу на навколишнє середовище через антропогенне скидання, величезне хімічне забруднення, головним чином через річку Дунай, інвазивні види, ядерне забруднення, зміна клімату, надмірне рибальство, незаконне, нерегульоване та незареєстроване рибальство. Прибережні країни використовують однакові рибні ресурси здебільшого в мігруючих малих пелагіях. У випадку спільних акцій міжурядова угода неминуча. Після приєднання Болгарії та Румунії до ЄС Чорне море стало суверенною відповідальністю Спільної рибальської політики ЄС та GFCM [23].

Отже, важко не погодитись з визначенням Європейською Комісією «Чорноморського регіону», як своєрідного «стратегічного мосту», економічного, геополітичного і торговельного коридору стратегічного значення.

1.2. Вплив воєнного стану в Україні на рибальство в Чорноморському регіоні

Україна дуже активно бере участь у рамках Спільного морського порядку денного, стратегії морського басейну ЄС для розвитку сталої блакитної економіки в Чорному морі.

З лютого 2022 року військова агресія Росії проти України вплинула на рибальство з кількох точок зору, особливо в Чорному морі. Розвиток ситуації з безпекою в Чорному морі призвів до переривання рибальської діяльності з тимчасовою забороною рибальської діяльності з міркувань безпеки у водах деяких держав-членів, таких як румунські води, що межують з Україною в дельті Дунаю, в той час як країни-члени та інші прибережні країни на регіональному рівні випустили сектору попередження щодо безпеки.

Крім того, військова агресія Росії призвела до перебоїв у торговельних потоках, впливу на надання наукових консультацій і певних переговорів на міжнародному рівні, а також до підвищення цін на енергоносії, що вимагає

використання Кризових заходів EMFAF для підтримки ринку в цьому секторі. Це свідчить про важливість подальшого зростання стійкості для забезпечення продовольчої безпеки в Європі та досягнення цілей Зеленої угоди, особливо через подальші інновації та енергетичний перехід.

Аналізуючи хід дій, які здійснив ЄС в сфері управління рибальства після повномасштабного вторгнення Російської Федерації до України, можемо зазначити наступне.

01.06.2022 р. Європейська Комісія опублікувала Повідомлення Комісії до Європейського парламенту та Ради «На шляху до більш сталого рибальства в ЄС: поточний стан і орієнтири на 2023 рік». В цьому повідомленні міститься додаткова інформація про стан європейського рибальства та пропонуються орієнтири для пропозицій Комісії та консультацій з третіми країнами щодо можливостей рибальства (FO) на 2023 рік, які будуть спрямовані на подальше посилення відновлення деяких запасів і підтримку здорових запасів на максимальному сталому рівні вилову.

Рибне господарство продовжує розвиватися в цілому завдяки зусиллям, докладеним сектором не тільки для подальшого покращення ситуації із запасами, але й для підтримки стійких запасів у хорошому стані. Це призводить до того, що ще більше запасів доведено до стабільного рівня [8].

Відповідно до пріоритетів, встановлених на 2023 рік, держави-члени повинні були посилити виконання та контроль за дотриманням зобов’язань щодо вивантаження та усунення викидів, уникаючи небажаного вилову. Зокрема, вони повинні використовувати відповідні сучасні засоби контролю, такі як дистанційні електронні системи моніторингу, які є найбільш ефективним і рентабельним засобом контролю за обов’язком висадки на море. Європейська Комісія продовжить працювати з Європейським парламентом і Радою, щоб досягти згоди щодо переглянутої системи контролю рибальства, яка може полегшити використання цих інструментів.

Європейська Комісія також продовжує працювати над досягненням цілей сталого розвитку в усіх сферах, у тому числі у партнерстві з сусідніми державами та співпраці в міжнародних організаціях з управління рибальством.

ЄС сприяв використанню кризової підтримки в рамках EMFAF і прийняв тимчасову антикризову структуру державної допомоги для підтримки секторів рибальства, аквакультури та переробки. Комісія запропонувала додатковий пакет підтримки через поправку до Європейського фонду морського та рибальського господарства (EMFF), який був переданий на затвердження Європейському парламенту та Раді.

В подальшому, Держави-члени, Консультативні ради, представники рибної промисловості, неурядові організації та зацікавлені громадяни будуть запрошені взяти участь у громадських консультаціях у період з червня по кінець серпня та висловити свою точку зору щодо можливостей риболовлі у 2023 році.

Після консультації Комісія повинна була представити свої пропозиції щодо Регламенту можливостей риболовлі на 2023 рік в Атлантиці, Північному та Балтійському морях, а також у Середземному та Чорному морях. Пропозиції враховують багаторічні плани та базуються на наукових рекомендаціях, наданих Міжнародною радою з вивчення моря (ICES) та іншими незалежними органами, а також економічному аналізі, наданому Науковим, технічним та економічним комітетом. для рибальства (STECF).

Пропозиції також включатимуть коригування в результаті виконання зобов'язання щодо висадки. Нарешті, Рада обговорить пропозиції Комісії та встановить розподіл можливостей для риболовлі [10].

Європейська Комісія на постійній основі надає Пропозиції до Регламенту Ради щодо рибальства. Хотілось би зупинитись на деяких з них.

- 23.08.2022 р. - Пропозиція щодо Регламенту Ради, що встановлює можливості вилову певних рибних запасів і груп рибних запасів, що застосовуються в Балтійському морі на 2023 рік, і вносить зміни до Регламенту (ЄС) 2022/109 щодо певних можливостей рибальства в інших водах. Ця

пропозиція є частиною довгострокового підходу, згідно з яким рибальство пристосовується до довгострокового сталого рівня та підтримується на цьому рівні. Очікується, що такий підхід з часом приведе до стабільного тиску на риболовлю, збільшення квот і, отже, покращення доходів для рибалок та їхніх сімей. Очікується, що збільшення вивантажень принесе користь рибальській промисловості, споживачам, переробній та роздрібній промисловості, а також решті промисловості, пов'язаної з комерційним і рекреаційним рибальством. У цьому контексті, особливо для Балтійського моря, необхідно підкреслити зв'язок між стійким рибальством і здоровим морським середовищем. Стратегія біорізноманіття та відповідні ініціативи, зокрема майбутній План дій щодо рибальства та морського середовища, є інструментами для досягнення цієї мети [11].

- 14.10.2022 р. - Пропозиція щодо Регламенту Ради щодо встановлення на 2023 рік можливостей вилову певних запасів і груп рибних запасів, які застосовуються в Середземному та Чорному морях , і про внесення змін до Регламенту Ради (ЄС) 2022/110 щодо встановлення можливостей вилову на 2022 рік, що застосовується в Середземному та Чорному морях.

У цій Пропозиції йдеться про те, що у 2021 році наукові консультації STECF і Науково-консультативного комітету GFCM рекомендували, щоб для досягнення максимального видобутку придонних запасів у західному Середземномор'ї слід вжити швидких заходів і прийняти реальне зниження смертності від рибальства. Запаси хека та глибоководних креветок були настільки надмірно використані, що STECF запобіжно вважав їх на рівні нижче Blim, тобто граничної контрольної точки, вираженої як біомаса нерестового запасу та передбаченої в найкращих доступних наукових рекомендаціях, зокрема STECF, або подібний незалежний науковий орган, визнаний на рівні Союзу чи міжнародному рівні, нижче якого може бути знижена репродуктивна здатність.

STECF (STECF-21-13 і PLEN-21-03) зазначив, що для термінового зниження смертності від рибальства, зокрема хека, необхідний цілісний

підхід, який поєднує вимірювання зусилля як для траулерів, так і для ярусних суден, а також обмеження вилову глибоководних креветок. і запаси глибоководних креветок. Цей підхід було запроваджено Регламентом про можливості риболовлі 2022 року, і Комісія пропонує продовжити впровадження такого підходу у 2023 році.

Ця пропозиція включає серію «pro memoria» щодо рівня риболовного зусилля, а також рівня улову, і вона буде завершена на більш пізньому етапі, коли будуть доступні поради STECF.

У даній Пропозиції Заходи GFCM, що застосовуються в Чорному морі включають:

- Автономна квота на кілька, заснована на наукових рекомендаціях.

- TAC і розподіл квот на калкана згідно з багаторічним планом управління промислом калкана GFCM, імплементуючи Рекомендацію GFCM/43/2019/3 (GSA 29).

Рекомендації GFCM до 2017 року були імплементовані в законодавство ЄС відповідно до Регламенту (ЄС) № 1343/2011 (зі змінами), і Комісія прийняла пропозицію щодо імплементації Рекомендацій, прийнятих GFCM у 2018 та 2019 роках (COM /2021/434 фінал).

Заходи, функціонально пов’язані з можливостями вилову, такі як закриття нересту, є частиною цієї пропозиції, оскільки без таких періодів закриття (наприклад, для калкана в Чорному морі), можливості промислу не можуть бути встановлені на тому самому рівні. Тривалість періоду закриття може змінюватися залежно від стану запасу, оціненого згідно з науковою консультацією [12].

28.10.2022 р. - Пропозиція щодо Регламенту Ради, що встановлює на 2023 рік можливості вилову певних рибних запасів, які застосовуються у водах Союзу та, для рибальських суден Союзу, у певних водах за межами Союзу, а також фіксує такий вилов на 2023 та 2024 роки можливості для певних запасів глибоководної риби. В ній йдеться про те, що усі положення про можливості риболовлі повинні обмежувати вилов рибних запасів рівнями, які

відповідають загальним цілям Спільної політики рибальства (CFP). Регламент (ЄС) № 1380/2013 Європейського Парламенту та Ради про спільну рибальську політику («Основний регламент») визначає цілі для щорічних і дворічних пропозицій щодо обмежень вилову та риболовних зусиль для забезпечення того, щоб рибальство в ЄС було екологічно чистим, економічно та соціально стійким. Деякі із запропонованих можливостей вилову риби встановлюються ЄС самостійно, тоді як деякі мають бути узгоджені після багатосторонніх або двосторонніх консультацій з країнами, що не входять до ЄС. Загальний допустимий улов (TAC), погоджений під час цих консультацій, розподіляється між державами-членами відповідно до принципу відносної стабільності.

Ця пропозиція охоплює:

– автономні акції ЄС;
– спільні запаси;
– можливості рибальства за угодами, укладеними в рамках RFMO;
– певні можливості риболовлі у водах країн, що не входять до ЄС.

Також, не можна не акцентувати свою увагу на Регламенті від 27.10.2022 року щодо встановлення можливостей вилову певних рибних запасів і груп рибних запасів, що застосовуються в Балтійському морі на 2023 рік, і внесення змін до Регламенту (ЄС) 2022/109 щодо певних можливостей рибальства в інших водах [13].

Для Чорного моря регламент транспонує рішення GFCM щодо перенесення загального допустимого вилову (TAC) калкана, а також перенесення невикористаних квот ЄС на калкана з 2021 до 2023 року. Квоти на чорноморський кільку залишились на рівні 2022 року [14].

Результатом щорічної зустрічі GFCM на початку листопада 2022 року стала важлива угода щодо створення кількох багаторічних планів управління. Цією пропозицією додані елементи яких не було в початковій пропозиції, зокрема, можливості рибальства, що випливають з результатів 45-ї щорічної сесії Генеральної комісії з рибальства в Середземномор'ї (GFCM), і

елементи для впровадження багаторічного плану управління західним Середземномор'ям [15].

Єврокомісар Віргіній Сінкявічюс 11-12 грудня 2022 року у своєму виступі зазначив, що у Середземному та Чорному морях цей рік став роком значного прогресу на шляху до сталого управління рибальством. На щорічній сесії Генеральної комісії з рибальства в Середземному морі (GFCM) було прийнято 21 рекомендацію та резолюцію, серед яких 19 із 21 базувалися на пропозиціях ЄС. У Середземному та Чорному морях заходи контролю були посилені для забезпечення рівних умов гри на рівні GFCM. Те ж саме потрібно зробити в ЄС, зокрема в рамках боротьби з незаконним, незареєстрованим і нерегульованим (ННН) рибальством і пов'язаною міжнародною торгівлею. Наголосив, що домовилися про шестимісячне закриття для комерційної діяльності та повну заборону для любительського рибальства в морських водах протягом періоду міграції [16].

У 2022 році Європейська Комісія та Високий представник ЄС виклали нове спільне повідомлення про міжнародне управління океаном: «Встановлення курсу на стійку блакитну планету», «Спільне повідомлення про порядок денний ЄС щодо міжнародного управління океаном».

Спільне повідомлення є невід'ємною частиною реалізації ЄС Порядку денного сталого розвитку ООН на період до 2030 року, зокрема Цілі сталого розвитку щодо життя під водою. Оновлений порядок денний відіграє важливу роль у виконанні блакитної частини Європейської зеленої угоди та демонструє сильну залученість ЄС до океану.

Повідомлення базується на Спільному повідомленні від 2016 року та враховує ключові тенденції, такі як посилення впливу зміни клімату та небезпечне зменшення біорізноманіття. Він також враховує змінені геополітичні умови, такі як російська агресія проти України, яка спричинила нестабільність і незахищеність.

У повідомленні визначено кілька інтегрованих дій для безпечного, захищеного, чистого, здорового та раціонально керованого океану в рамках 4 основних напрямків політики:

1. зміцнення міжнародної структури управління океаном;

2. зробити стійкий розвиток океану реальністю до 2030 року;

3. забезпечення безпеки та безпеки на морі;

4. накопичення знань про океан [17].

В публікації «Встановлюємо курс на стійку блакитну планету» вказано, що ЄС хоче відігравати ще активнішу роль у міжнародному управлінні океаном (IOG) і діє для:

– зміцнення структури IOG на глобальному, регіональному та двосторонньому рівнях;

– досягнення стійкості океану до 2030 року;

– перетворення океану на безпечний і захищений простір, відповідаючи на зростаючі виклики багатосторонньої організації, заснованої на правилах замовлення;

– нарощування міжнародних знань про океан для прийняття рішень на основі фактичних даних щодо захисту та сталого розвитку керування океаном.

ЄС діятиме, щоб зупинити та повернути назад втрату морського біорізноманіття, боротися зі зміною клімату та забрудненням моря для здорового океану, захисту морського дна від шкідливих дій, забезпечення сталої синьої економіки та рівних умов гри, а також накопичувати знання про океан.

Що стосується дій ЄС щодо зупинення та повернення назад втрати морського біорізноманіття, то відповідно до Порядку денного ООН на період до 2030 року та його Цілей сталого розвитку, ці цілі наступні:

- досягти амбітної Глобальної рамкової програми збереження біорізноманіття, щоб досягти 30% морських охоронюваних територій до 2030 року;

- завдяки Коаліції високих амбіцій та дипломатичних зусиль досягти створенню міжнародної угоди по морському біорізноманіттю за межами національної юрисдикції;

- інвестувати до 1 млрд євро, сприяючи біорізноманіттю та клімату океанів і прибережних районів, у тому числі для відкритого моря [18].

Пропозиція Європейської комісії щодо закону про відновлення природи є першим всеохоплюючим законом такого роду на всьому континенті. Це ключовий елемент Стратегії ЄС з біорізноманіття, яка вимагає обов'язкових цілей для відновлення деградованих екосистем, зокрема тих, які мають найбільший потенціал для захоплення та зберігання вуглецю, а також запобігання та зменшення впливу стихійних лих.

Природа Європи зазнає тривожного занепаду, понад 80% ареалів у незадовільному стані. Відновлення водно-болотних угідь, річок, лісів, луків, морських екосистем і видів, які в них мешкають, допоможе:

– збільшенню біорізноманіття;

– захистити те, що природа робить безкоштовно, як-от очищення нашої води та повітря, запилення сільськогосподарських культур і захист від повеней;

– обмеженню глобального потепління до 1,5 С;

– підвищенню стійкості і стратегічної автономії Європи, запобігаючи стихійним лихам і зменшуючи ризики для продовольчої безпеки;

Пропозиція спрямована на відновлення екосистем, середовищ існування та видів на суші та в морських районах ЄС, щоб:

– уможливити довгострокове та стале відновлення біорізноманіття та стійкої природи;

– сприяти досягненню цілей ЄС щодо пом'якшення наслідків клімату та адаптації до клімату;

– виконувати міжнародні зобов'язання.

Пропозиція поєднує загальну мету відновлення для довгострокового відновлення природи на суші та в морських районах ЄС із обов'язковими

цілями відновлення для конкретних середовищ існування та видів. До 2030 року ці заходи мають охопити щонайменше 20% сухопутних і морських територій ЄС, а до 2050 року — всі екосистеми, які потребують відновлення.

Пропозиція містить такі конкретні цілі:

– цілі, засновані на існуючому законодавстві (для водно-болотних угідь, лісів, луків, річок і озер, пустощів і чагарників, скелястих середовищ існування та дюн) - покращення та відновлення різноманітних середовищ існування у великих масштабах, а також відновлення популяцій видів шляхом покращення та розширення місця їх проживання;

– комахи-запилювачі – звернення до зменшення популяції запилювачів до 2030 року та досягнення тенденції до зростання популяцій запилювачів за допомогою методології регулярного моніторингу запилювачів

– лісові екосистеми – досягнення тенденції до збільшення сухостійної та лежачої деревини, лісів різного віку, зв’язаності лісів, великої кількості звичайних лісових птахів та запасів органічного вуглецю;

– міські екосистеми – відсутність чистих втрат зелених міських просторів до 2030 року та збільшення загальної площі, охопленої зеленими міськими просторами, до 2040 та 2050 років;

– сільськогосподарські екосистеми – збільшення чисельності лугових метеликів і птахів на сільськогосподарських угіддях, запаси органічного вуглецю в мінеральних ґрунтах орних земель і частка сільськогосподарських угідь із високою різноманітністю ландшафтних особливостей; відновлення осушених торфовищ під сільськогосподарське використання;

– морські екосистеми – відновлення морських середовищ існування, таких як дно морської трави або осадових відкладень, що забезпечує значні переваги, зокрема для пом’якшення кліматичних змін, а також відновлення середовищ існування знакових морських видів, таких як дельфіни та морські свині, акули та морські птахи;

– з’єднання річок – виявлення та усунення бар’єрів, які перешкоджають з’єднанню поверхневих вод, щоб до 2030 року принаймні 25 000 км річок були відновлені до вільного стану.

Очікується, що країни ЄС подадуть до Комісії національні плани відновлення протягом двох років після набуття Регламентом чинності, показуючи, як вони досягнуть цілей. Вони також повинні будуть контролювати свій прогрес і звітувати про свій прогрес. Європейське агентство з навколишнього середовища складатиме регулярні технічні звіти про прогрес у досягненні цілей. Комісія, у свою чергу, звітуватиме перед Європейським парламентом і Радою про виконання закону про відновлення природи [19].

Європейська комісія щоб відобразити зміни, запропоновані державами-членами до списку об’єктів суспільного значення (SCI), і забезпечити, щоб усі нові SCI для Чорноморського біогеографічного регіону мали чітко визначений правовий статус, проводить щорічне оновлення списків Союзу. Місця, включені до списку територій, що мають значення для Співтовариства для біогеографічного регіону Чорного моря, є частиною мережі Natura 2000, яка є важливим елементом захисту біорізноманіття в Союзі. З метою досягнення подальшого прогресу у справжньому створенні мережі Natura 2000 та в контексті динамічної адаптації цієї мережі списки об’єктів, що мають значення для Співтовариства, регулярно переглядаються. Останній з них – це Імплементаційне рішення Комісії (ЄС) 2023/242 від 26 січня 2023 року про ухвалення сьомого оновлення списку територій, що мають значення для Співтовариства для біогеографічного регіону Чорного моря [20].

Щороку Комісія публікує Повідомлення, в якому описується прогрес щодо ситуації з рибними запасами та розпочинається широке громадське обговорення щодо визначення щорічних можливостей вилову риби на наступний рік. У цьому Повідомленні оцінюється прогрес, досягнутий ЄС на шляху сталого рибальства, і переглядається баланс між риболовецькою потужністю та можливостями риболовлі, соціально-економічними

показниками сектору та виконанням зобов’язань щодо вивантаження. Він також містить обґрунтування пропозиції щодо можливостей риболовлі на наступний рік [9].

Океани важливі для людства як регулятори клімату, як джерело поживної та здорової їжі та як двигун розвитку. За оцінками Організація економічного співробітництва та розвитку, океанські галузі промисловості складають приблизно 1,3 трильйона євро у світову валову додану вартість. Океани також є домом для багатого, крихкого та ще значною мірою недослідженого біорізноманіття, яке забезпечує низку важливих екосистемних послуг. Наприклад, океани виробляють половину кисню в атмосфері Землі та поглинають 25% викидів CO_2.

Океани зазнають сильного тиску внаслідок діяльності людини. Надмірна експлуатація та незаконна діяльність, зміна клімату та забруднення моря загрожують здоров’ю та продуктивності нашого океану. З огляду на те, що до 2050 року чисельність населення світу досягне 9-10 мільярдів, тиск зростатиме, а глобальна конкуренція за сировину, їжу, воду та простір посилюватиметься [16].

Останні роки були дуже складними для рибальства ЄС. Після військової агресії Росії проти України ціни на морське паливо зросли майже вдвічі, що призвело до переривання рибальства. Рибальські підприємства поблизу України були змушені припинити діяльність з міркувань безпеки. Високі експлуатаційні витрати змусили деяких операторів залишитися в порту. За попередніми даними, якщо ціни на енергоносії залишаться на нинішньому рівні, рибальський флот ЄС у 2022 році втратить 300 мільйонів євро операційного прибутку [9].

Дійсно, 2022 рік сколихнув глобальний геополітичний порядок через несправедливу та незаконну війну Росії в Україні. Ця війна спричинила не тільки величезні людські страждання, але й серйозні збої в глобальних ланцюгах постачання та різке зростання цін на енергоносії. Це вплинуло на всі сектори бізнесу, включаючи рибальство. Ось чому як ніколи важливо, щоб ми

залишалися на нашому шляху, єдині та продовжували раціонально управляти нашими ресурсами. Рибальство відіграє важливу роль у цьому, оскільки воно забезпечує продовольчу безпеку та впливає на здоров'я нашого океану [15].

ЄС єдиний у своїй непохитній підтримці України та посилив політичну, гуманітарну, фінансову та військову підтримку країни.

Європейська Комісія також тісно співпрацює з країнами-сусідами України, щоб підтримати їх у наданні захисту людям, які вимушені тікати від вторгнення [20].

Розвиток ситуації з безпекою в Чорному морі має негативні економічні наслідки для рибалок і прибережних громад у відповідних державах-членах ЄС. Через загрози безпеки війна в Україні призвела до припинення рибальської діяльності, наприклад, через дрейфуючих плавучих мін. Це також призвело до втрати біорізноманіття, що особливо відображено у тривожному збільшенні смертності чорноморських китоподібних.

Взаємозв'язок між зміною клімату, погіршенням навколишнього середовища прибережних і морських районів і безпекою на морі буде розглянуто в найближчому оновленні Європейської стратегії безпеки на морі та її плані дій, а також у майбутньому Спільному повідомленні про зміну клімату, погіршення навколишнього середовища, безпека та оборона.

Необхідно надалі розвивати та тестувати нові технології та методики, масштабувати їх, розвивати для них ринок і робити їх доступними для інвесторів. Учасники повинні посилювати співпрацю в інноваційних проєктах, обмінюючись передовим досвідом і спільно розробляючи нові технології. Вони повинні задіяти існуючі процеси та канали співпраці. Наприклад, «стратегії розумної спеціалізації» є потужним чинником інновацій на регіональному рівні, який може сприяти конкурентоспроможності рибальства та аквакультури ланцюжка створення вартості та підтримки їх технологічного розвитку. Комісія продовжуватиме підтримувати цей процес через платформу стратегій розумної спеціалізації для сталої блакитної економіки. Дуже важливо, щоб держави-члени та зацікавлені сторони використовували

доступні джерела фінансування для виявлення невикористаних можливостей для бізнесу, інвестицій і ноу-хау, а також отримати користь від дослідницьких установ ЄС.

Щоб заохотити та підтримати цей процес, Європейська Комісія створить щорічну нагороду за стійкі інновації в рибальстві. Вона демонструватиме найкращі практики в галузі та сприятиме їх поширенню.

Також, щоб досягти цілей сталого розвитку CFP, важливо пам'ятати про вплив усіх видів діяльності, як комерційних, так і рекреаційних, а також забезпечити ефективний контроль і правозастосування з боку держав-членів.

Європейська Комісія у період з весни 2023 року до літа 2024 року проводитиме загальноєвропейський форсайт-проєкт «Рибалки майбутнього», щоб спрогнозувати вирішальну роль рибалок у суспільстві , крім забезпечення високоякісними морепродуктами з відносно низьким викидом вуглецю . На основі якісних інтерв'ю на місцях проєкт визначить тенденції, можливості та загрози, які визначають привабливість рибного сектору . Зокрема, проєкт стосуватиметься таких питань:

- фактори та тенденції, що впливають на довгострокову стійкість і прибутковість рибного сектору та добробут рибальських спільнот (наприклад, вплив зміни клімату, втрата біорізноманіття та забруднення, зелений і цифровий перехід, кваліфікація, старіння робочої сили, ринок і торгівля розробки);

- ідентичність і роль рибалок поза межами їх основної діяльності, зокрема у збереженні та відновленні морського середовища, екологічному туризмі та місцевому розвитку прибережних територій;

- виклики та можливості , що випливають із співпраці та синергії між рибалками та іншими морськими зацікавленими сторонами, особливо в морському просторовому плануванні, розгортанні відновлюваних джерел енергії, організації ланцюжка постачання морепродуктів , циклічній економіці та диверсифікації в ширшому контексті сталої блакитної економіки [21].

21 лютого 2023 року прийнято пакет заходів щодо політики в галузі рибальства. Основними ключовими заходами є:

- «Пакт про рибальство та океани» для повної реалізації спільної рибальської політики та роботи над спільним баченням майбутнього разом з національними органами влади, рибалками, організаціями виробників, регіональними консультативними радами, вченими.

- Досягти цілі максимального сталого видобутку (MSY) у всіх морських басейнах.

- Досягти більшої прозорості стосовно критеріїв, які використовуються для розподілу можливостей (квот) на вилов риби на національному рівні.

- Розпочати загальноєвропейський форсайт-проєкт «Рибалки майбутнього».

- До 2030 року припинити мобільний донний промисел в усіх морських охоронюваних територіях (MPA), щоб зменшити вплив на морське дно.

- Використовувати інноваційні рішення для більш вибіркової риболовлі та пом’якшення впливу випадкового вилову на чутливі риби видів.

- Налагодити зв’язки між органами рибного господарства та природоохоронними органами через спільну групу.

- Створити партнерство по переходу до енергетики, щоб разом з усіма вирішити проблеми сектору до енергетики зі всіма зацікавленими сторонами.

Надати сектору вказівки щодо доступних інструментів фінансування для впровадження нової енергетичної технології [22].

В своїх політичних пріоритетах на 2019-2024 роки Урсула фон дер Ляєн наголошувала, що наше довкілля, наші природні коштовності, наші моря і океани, повинні бути збережені та захищені [9].

Жорстока військова агресія Росії проти України повернула війну в Європу з новими небезпеками та негативними наслідками для морської безпеки, яка стикається з проблемами через територіальні суперечки, конкуренцію за природні ресурси та загрози свободі судноплавства. Це створює нову напругу в європейських морських басейнах. У такому

мінливому геополітичному контексті ЄС зміцнюватиме співпрацю з партнерами-однодумцями у своєму власному сусідстві та в інших морських районах стратегічного значення. Він призупинив двосторонні консультації з Росією щодо Балтійського моря, а також контакти щодо RFMO та Спільного морського порядку денного для Чорного моря.

11.06.2024 року, через майже 900 днів після вторгнення Росії в Україну в Берліні проведено конференцію з відновлення України, щоб допомогти Україні продовжувати захищатися. На конференції відновлення президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн оголосила про декілька нових ініціатив, які допоможуть гарантувати, що Україна залишиться господарем свого майбутнього та наблизиться до Європейського Союзу.

На конференції ЄС мав:

– підписати угоди на суму 1,4 млрд євро з банками-партнерами щодо залучення інвестицій в Україну з приватного сектора,

– оголосити про цілеспрямовану підтримку інвестицій в акціонерний капітал в Україні з метою покращення фінансування українського бізнесу, особливо малого та середнього бізнесу та стартапів, які можуть допомогти модернізувати українську економіку,

– оголосити про виділення додатково 1,9 мільярда євро з фінансової програми ЄС для України до кінця червня завдяки прогресу, досягнутому в плані щодо України, низці антикорупційних реформ та інвестиційній стратегії,

– оголосити про перерахування близько 1,5 мільярдів євро до липня надприбутків, отриманих від знерухомлених російських активів, для інвестицій в оборону та відновлення України.

Крім того, близько 500 мільйонів євро було залучено на терміновий ремонт енергетики України через Фонд підтримки енергетики. Механізм цивільного захисту ЄС допоміг мобілізувати понад 15 000 сонячних панелей для підтримки енергетичного сектору України, і тепер він планує забезпечити ще 1000 генераторів електроенергії через стратегічні резерви rescEU. Крім

того, ЄС також погодився звільнити Україну від сплати її фінансових зобов'язань, пов'язаних з її участю в 14 програмах ЄС.

З початку російської агресії фінансова, гуманітарна, надзвичайна, бюджетна та військова підтримка України становить майже 100 мільярдів євро [24].

Екологічні проблеми, що склались внаслідок вторгнення в Україну торкнулись всіх країн Чорноморського басейну, зокрема й сусідньої нам Румунії. Це відчувають всі, хто працює з екологічними темами, хоча тут на державному не досліджують, як російська агресія впливає на Чорне море. При тому що екологи б’ють на сполох, дають рекомендацію ретельніше вивчати цю ситуацію. Однак наразі моніторингом стану акваторії Румунії займаються переважно громадські організації та екоактивісти. Власне, аналогічна ситуація склалась і у нас, в Україні, та багатьох інших державах Чорноморського регіону.

Для того, щоб ретельно дослідити стан моря, важливо щоб припинились військові дії. Після цього потрібен час на підготовку до експедиції і тільки орієнтовно через рік по її завершенню можна буде отримати повноцінний аналіз обстановки в Чорному морі. Тільки після цього можна буде оцінити наслідки повномасштабного вторгнення з боку Росії та притягти її до відповідальності. Нещодавно Європейський Союз прийняв план розвитку та дослідження Чорного моря, і серед 25 заходів, які є пріоритетними, вказується, що треба провести аналіз впливу військових дій на море та зменшити їх негативні наслідки [25].

Висновки до розділу 1.

Чорноморський регіон, як важливий природний, економічний, геополітичний та торговельний коридор, відіграє ключову роль у забезпеченні сталого розвитку як національних економік прибережних країн, так і глобальної екологічної безпеки. Згідно з визначенням Європейської комісії, цей регіон є стратегічним мостом між Європою та іншими частинами світу, що надає значні можливості для розвитку рибальства та управління його ресурсами в контексті Середземного та Чорного морів.

Рибальство в Чорному морі має величезне культурне, соціальне та економічне значення, оскільки забезпечує роботою тисячі людей, а також створює економічні можливості для суміжних галузей, таких як суднобудування, переробка риби, гастрономічна індустрія та туризм. Природні ресурси, зокрема рибні запаси, мають безпосереднє значення для стабільного функціонування цих секторів, тому ефективне управління рибальством є необхідною складовою підтримки економічної стабільності регіону.

Однак зміни екосистеми Чорного моря, які стали більш виразними в останні десятиліття, вимагають термінових дій щодо реагування на стресори, що негативно впливають на морські ресурси. Негативні явища, такі як забруднення води, надмірне використання рибних запасів, інвазія чужорідних видів, а також зміни клімату, створюють серйозні виклики для сталого розвитку рибальства. Для ефективного управління рибальством необхідна комплексна політика, що враховує ці фактори та спрямована на довгострокове збереження морських ресурсів.

Один з основних напрямів цієї політики полягає в розробці та впровадженні планів управління, які включають як просторові, так і технічні заходи. Протягом останнього десятиліття в Чорноморському регіоні було розроблено та вдосконалено значну кількість таких планів, що є основою для підтримки сталого рибальства. Вони забезпечують не лише екологічну

стабільність, але й сприяють соціальному розвитку регіону, що важливо для місцевих громад, залежних від рибного господарства.

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну, Європейська Комісія продовжила активно працювати над забезпеченням сталого розвитку рибальства в Чорноморському регіоні, незважаючи на військову та економічну нестабільність. Європейська комісія запропонувала низку стратегій і механізмів для збереження рибних ресурсів, забезпечення продовольчої безпеки та підтримки рибальської діяльності у важких умовах. Пропозиції ЄС мають важливе значення не лише для управління рибальством, але й для забезпечення загального розвитку Чорноморського регіону, оскільки рибальство є важливою складовою економіки та соціальної структури прибережних держав.

Чорноморський регіон є важливим об'єктом політики рибальства України, зокрема через багаті ресурси рибних запасів та великий потенціал для розвитку сталого рибальства. Для України, яка є однією з основних прибережних країн, політика управління рибальством у цьому регіоні має стратегічне значення. Це включає в себе як питання контролю за виловом, так і створення сприятливих умов для розвитку аквакультури, що є важливим напрямом сталого використання морських ресурсів. Оскільки Чорноморський регіон є не лише важливим для рибальства, а й для збереження екологічного балансу, політика рибальства повинна враховувати екологічні, соціальні та економічні аспекти.

Забезпечення сталого рибальства в Чорному морі неможливе без комплексного підходу, який включає інтеграцію екологічних, економічних та соціальних вимог. Для цього необхідно створити ефективні механізми контролю, що забезпечують рівний доступ до ресурсів для всіх учасників рибальського господарства, одночасно зберігаючи екосистеми та біорізноманіття. Крім того, важливо посилити міжнародне співробітництво між країнами Чорноморського регіону для узгодження політик, моніторингу стану ресурсів і спільного реагування на виникаючі виклики.

Список використаних джерел для 1 розділу:

1. Black Sea Region. Official website of the European Commission URL: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/biogeog_regions/blacksea/index_en.htm [Дата звернення 18 травня 2023 року].

2. Black Sea. Official website of the European Commission URL: https://www.britannica.com/place/Black-Sea [Дата звернення 25 травня 2022 року].

3. General Introduction to the Black Sea. Official website of the European Commission URL: https://maritime-spatial-planning.ec.europa.eu/sea-basins/black-sea-0 [Дата звернення 25 травня 2023 року].

4. Black Sea and Danube Basins. Official website of the European Commission URL: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/news/eu-mission-restore-our-ocean-and-waters-launch-danube-black-sea-lighthouse-2023-05-03_en [Дата звернення 05 червня 2023 року].

5. The State of Mediterranean and Black Sea Fisheries 2022. Food and Agriculture Organization of the United Nations. URL: https://www.fao.org/documents/card/en/c/cc3370en [Дата звернення 05 червня 2023 року].

6. The Black Sea: Economic Region or Intersection? Meadle East Institute. URL: https://www.mei.edu/publications/black-sea-economic-region-or-intersection [Дата звернення 05 червня 2023 року].

7. The Strategic Value of the Black Sea.URL: European Army Interoperability Centre. URL: https://finabel.org/the-strategic-value-of-the-black-seat/ [Дата звернення 02 вересня 2023 року].

8. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Towards more sustainable fishing in the EU: state of play and orientations for 2023. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022DC0253 [Дата звернення 02 вересня 2023 року].

9. The European Commission’s priorities. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024_en [Дата звернення 02 вересня 2023 року].

10. Fisheries management review: less overfishing, but further efforts to protect marine resources needed. Official website of the European Commission. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3303 [Дата звернення 02 вересня 2023 року].

11. Proposal for a COUNCIL REGULATION fixing the fishing opportunities for certain fish stocks and groups of fish stocks applicable in the Baltic Sea for 2023 and amending Regulation (EU) 2022/109 as regards certain fishing opportunities in other waters. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2022:415:FIN [Дата звернення 15 січня 2023 року].

12. Proposal for a COUNCIL REGULATION on fixing for 2023 the fishing opportunities for certain stocks and groups of fish stocks applicable in the Mediterranean and Black Seas and amending Council Regulation (EU) 2022/110 as regards the fixing of fishing opportunities for 2022 applicable in the Mediterranean and the Black Seas. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2022:525:FIN [Дата звернення 15 січня 2023 року].

13. Proposal for a COUNCIL REGULATION fixing for 2023 the fishing opportunities for certain fish stocks, applicable in Union waters and, for Union fishing vessels, in certain non-Union waters, as well as fixing for 2023 and 2024 such fishing opportunities for certain deep-sea fish stocks. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2022:559:FIN [Дата звернення січня 2023 року].

14. Fisheries Ministers decide fishing opportunities for 2023 in the Mediterranean and the Black Seas. URL: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/news/fisheries-ministers-decide-fishing-opportunities-2023-mediterranean-and-black-seas-2022-12-13_en [Дата звернення 23 січня 2023 року].

15. Sustainable fisheries in the Mediterranean and Black Seas: New updates to 2023 fishing opportunities proposal. URL: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/news/sustainable-fisheries-mediterranean-and-black-seas-new-updates-2023-fishing-opportunities-proposal-2022-11-23_en [Дата звернення 15 квітня 2023 року].

16. Commissioner Sinkevičius speech at the press conference after Agrifish Council, December 11-12, 2022. URL: https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/sinkevicius/announcements/commissioner-sinkevicius-speech-press-conference-after-agrifish-council-december-11-12-2022_en [Дата звернення 15 квітня 2023 року].

17. International ocean governance. URL: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/ocean/international-ocean-governance_en [Дата звернення 15 квітня 2023 року].

18. European Commission, Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries, Setting the course for a sustainable blue planet: 24 June 2022: #OceanEU, Publications Office of the European Union, 2022, https://data.europa.eu/doi/10.2771/049534 [Дата звернення 15 квітня 2023 року].

19. Nature restoration law. URL: https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-law_en [Дата звернення 15 квітня 2023 року].

20. Commission Implementing Decision (EU) 2023/242 of 26 January 2023 adopting the seventh update of the list of sites of Community importance for the Black Sea biogeographical region (notified under document C(2023) 597). URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2023.036.01.0299.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2023%3A036%3ATOC [Дата звернення 15 вересня 2023 року].

21. EU support to Ukraine: practical information. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/index_en [Дата звернення 2 жовтня 2023 року].

22. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. The common fisheries policy today and tomorrow: a Fisheries and Oceans Pact towards sustainable, science-based, innovative and inclusive fisheries management. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52023DC0103 [Дата звернення 15 вересня 2023 року].

23. Fisheries Management in the Black Sea Countries. Turkish Journal of Fisheries and Aquatic Sciences. 2008, Vol 8, Num, 1. URL: https://www.trjfas.org/abstract.php?lang=en&id=608 [Дата звернення 15 вересня 2023 року].

24. EU bolsters support for Ukraine’s recovery. URL: https://commission.europa.eu/news/eu-bolsters-support-ukraines-recovery-2024-06-11_en [Дата звернення 21 вересня 2023 року].

25. Не тільки в Україні: як страждає Чорне море від війни? URL: https://informer.od.ua/news/ne-tilki-v-ukrayini-yak-strazhdaye-chorne-more-vid-vijni/ [Дата звернення 18 вересня 2023 року].

РОЗДІЛ 2.
ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ РИБАЛЬСТВА

2.1. Загальна характеристика органів публічного управління Європейського Союзу у політиці рибальства

В ЄС є різноманітні органи, агентства, ради, що регулюють політику рибальства. Кожен з яких заслуговує на особливу увагу.

Перший на кому хотілось би зупинитись – це Європейське агентство з контролю за рибальством (EFCA), яке є агентством ЄС і місія якого полягає в просуванні найвищих загальних стандартів контролю, інспектування та нагляду в рамках CFP. EFCA працює на найвищому рівні досконалості та прозорості з метою розвитку необхідної довіри та співпраці з усіма залученими сторонами для забезпечення ефективності та результативності своїх операцій.

Уряди ЄС погодилися створити агентство в ході реформи 2002 року як частину прагнення прищепити культуру відповідності в секторі рибальства по всій Європі. У квітні 2005 року вони прийняли необхідні закони за допомогою Регламенту Ради (ЄС) № 768/2005. Його основна роль полягає в організації координації та співпраці між національною контрольною та інспекційною діяльністю, щоб правила CFP враховувались та ефективно застосовувалися.

Додаткова цінність роботи агентства полягає в його внеску в створення рівних умов для рибної промисловості в Європі, щоб усі дотримувалися європейських зобов’язань і ставлення до кожного в секторі було рівним, де б вони не працювали. Це сприяє сталому рибальству шляхом підвищення відповідності існуючим заходам збереження та управління на благо нинішнього та майбутніх поколінь.

Агентство у співпраці з Європейським агентством прикордонної та берегової охорони та Європейським агентством морської безпеки, кожне в

межах свого мандату, підтримує національні органи влади, які виконують функції берегової охорони [1].

Адміністративна рада EFCA складається з одного представника від кожної держави-члена та шести представників Європейської комісії. Голова, обраний з числа представників Європейської Комісії, або заступник Голови скликає та головує на засіданнях Правління та визначає порядок денний. Адміністративну раду було створено на першому засіданні 01.02.2006 року. На другому засіданні 14.06.2006 року у Віго, Іспанія, Адміністративна рада призначила першого виконавчого директора Агентства. Виконавчий директор та представник, призначений Консультативною радою, беруть участь у обговоренні без права голосу [2].

У вересні 2016 року до Положення про заснування EFCA було внесено значні зміни, які поширили роль EFCA на Європейське співробітництво щодо функцій берегової охорони. Положення про заснування EFCA 2005 року, з поправками, було замінено кодифікованим текстом Регламенту (ЄС) 2019/473 Європейського Парламенту та Ради від 19.03.2019 року про європейське рибальство. EFCA сприяє збереженню морських біологічних ресурсів в організації оперативної координації діяльності з контролю та інспекції рибальства державами-членами та надання допомоги їх співпрацювати з метою дотримання правил CFP для забезпечення її ефективного, єдиного і прозорого впровадження.

Цінності, які лежать в основі місії та бачення EFCA, — це співпраця, досконаліть, ефективність, універсальність, прозорість і підзвітність. Подібним чином EFCA пропагує політику рівного ставлення та прагне мати оптимальний гендерний баланс серед персоналу.

Згідно з Багаторічною робочою програмою на 2022 – 2026 роки, а саме Додатком X: «Стратегія для організації системи управління та внутрішнього контролю» Внутрішній контроль поширюється на всі види діяльності чи є вони фінансовими чи нефінансовими. Це процес, який допомагає організації досягти своїх цілей та підтримувати операційні та фінансові продуктивність,

дотримуючись правил і норм. Це підтримує прийняття обґрунтованих рішень, з врахуванням ризиків для досягнення цілей і зниження їх до прийнятного рівня через економічну ефективність елементи керування.

З початку своєї діяльності і в темпах із зростанням EFCA поступово розроблено та впроваджено серію внутрішніх заходів щодо забезпечення його діяльності. Цього вимагає фінансовий регламент EFCA.

Внутрішній контроль повинен базуватися на найкращих міжнародних практиках та системі внутрішнього контролю.

В 2019 Адміністративна рада EFCA прийняла нову структуру внутрішнього контролю EFCA (Рішення № 19-I-9 від 04.10.2019 р.). Прийняті рамкові доповнення, фінансовий регламент та інші відповідні правила та положення з метою узгодження EFCA стандартів за найвищими міжнародними стандартами.

Система внутрішнього контролю (ICF) EFCA призначена для надання розумної впевненості щодо досягнення цілей, як зазначено в Статті 30 Фінансового регламенту EFCA:

1. ефективність і економічність операції;

2. достовірність звітності;

3. захист активів та інформації;

4. попередження, виявлення, виправлення та супроводження шахрайства та порушень;

5. адекватне управління ризиками, пов'язаними з законністю і регулярність основних операцій з урахуванням багаторічного характеру програм, а також характер відповідних платежів.

Нова структура внутрішнього контролю складається з п'яти компонентів внутрішнього контролю та 17 принципів на основі Комітету спонсорських організацій Комісії Тредвея (COSO) 2013 Внутрішня Інтегрована система управління. Компонентами внутрішнього контролю є: середовище контролю, оцінка ризиків, контрольна діяльність, інформація та спілкування та моніторинг діяльності. Вони є будівельними блоками, які лежать в основі

структури фреймворку і підтримують Агентство в його зусиллях для досягнення поставленої мети. П’ять компонентів взаємопов’язані і мають бути присутніми і ефективним на всіх рівнях організації внутрішнього, тоді контролю за операціями вважається ефективним. Ефективний внутрішній контроль вимагає тверду оцінку наявності та діє в функціонуванні компонентів внутрішнього контролю на місці, щорічно результати оцінювання повідомляються в Річному звіті EFCA.

EFCA зробила наголос на розвитку культури чесності, лояльності та довіри. Це досягається через інструменти, запроваджені для забезпечення етичної поведінки. EFCA уникає ситуацій, які може зашкодити його незалежності чи неупередженості, через свої комплексні правила запобігання та управління конфліктами інтересів. На додаток до положення про персонал, EFCA має на місці кодекс належної адміністративної поведінки свого персоналу, а також практичний посібник з управління та профілактики конфлікту інтересів, які пропонують комплексну інформацію та консультації з різноманітних питань, від порад щодо поведінки до дотримання юридичних зобов'язань. Крім того, EFCA має Кодекс поведінки для всіх учасників EFCA. EFCA забезпечує обов'язкове навчання для персоналу щодо боротьби з переслідуваннями, етики та доброчесності, а також публікує резюме та декларації інтересів членів адміністративної ради, дорадчої ради Правління та управлінська команда.

Важливо, щоб усі співробітники дотримувались етичних принципів та стандартів доброчесності та поведінки. Дотримання цих фундаментальних цінностей вимагає постійного підвищення обізнаності, керівництва та навчання [3].

EFCA бере участь у відповідних засіданнях виконавчих комітетів та робочих груп Дорадчих рад, якщо на порядку денному є питання, що відносяться до компетенції EFCA [4].

Консультативні ради – це організації під керівництвом зацікавлених сторін, які надають Комісії та країнам ЄС рекомендації з питань управління

рибальством. Це може включати поради щодо збереження та соціально-економічних аспектів управління, а також спрощення правил. Консультації з дорадчими радами проводяться в контексті регіоналізації. Вони також повинні сприяти отриманню даних для управління рибальством і заходів щодо збереження [5].

Консультативна рада консультує виконавчого директора Агентства та забезпечує тісну співпрацю із зацікавленими сторонами. Дорадча рада складається з представників дорадчих рад, по одному представнику, визначеному кожною дорадчою радою. Засідання Наглядової ради веде виконавчий директор.

Представник Консультативної ради бере участь у засіданнях Адміністративної ради без права голосу. Представник Консультативної ради в Адміністративній раді EFCA призначається відповідно до системи щорічної ротації, погодженої її членами.

Консультативні ради є організаціями зацікавлених сторін, що складаються з представників промисловості та інших зацікавлених груп:

- Консультативна рада з аквакультури (AAC).
- Консультативна рада Балтійського моря (BSAC).
- Чорноморська консультативна рада (BlSAC).
- Міжміська консультативна рада (LDAC).
- Ринкова консультативна рада (MAC).
- Середземноморська консультативна рада (MEDAC).
- Консультативна рада Північного моря (NSAC).
- Консультативна рада північно-західних вод (NWWAC).
- Консультативна рада найвіддаленіших регіонів (ORAC).
- Пелагічна консультативна рада (PelAC).
- Консультативна рада південно-західних вод (SWWAC).

Консультативні ради входять до комунікаційної стратегії EFCA як ключових партнерів. Вони надають Європейській Комісії та країнам ЄС рекомендації з питань управління рибальством.

DG MARE – Генеральний директорат з морських справ і рибальства, що працює над:

- забезпеченням сталого використання ресурсів океану та процвітання прибережних громад і рибного сектору;
- сприянням морській політиці та стимулюванням стійкої блакитної економіки;
- сприянням управлінням океаном на міжнародному рівні [6].

Місія DG MARE: «Прагнути до здорових морів і сталого використання океанів і морських ресурсів в ЄС і в усьому світі». Це передбачає забезпечення сталого рибальства шляхом повної реалізації Спільної рибальської політики, сприяння інтегрованому в ЄС підхід до всіх політик, що впливають на океани та ефективне управління ними, включаючи сприяння стійкій блакитній економіці, таким чином забезпечуючи робочі місця та процвітання прибережних громад та стійке харчування та сприяння здоровому навколишньому середовищу для сьогоднішнього та майбутніх поколінь, а також впровадження цієї політики на міжнародному рівні». DG MARE керується Політичними рекомендаціями Комісії на 2019-2024 рр. і місійним листом Президента Урсули Фон дер Ляєн до Комісара з питань навколишнього середовища та океанів і рибальства, Віргініус Сінкявічус. Наші результати в основному сприяють двом головним амбіціям: Європейська зелена угода та Посилення Європи у світі. На міжнародному рівні ми прагнемо сприяти досягненню Цілей сталого розвитку ООН до 2030 року. Згідно зі CFP – першим напрямком роботи – ЄС має виключну компетенцію щодо збереження морських біологічних ресурсів і угод про партнерство в галузі сталого рибальства з третіми країнами. Для територій спільного користування компетенції між ЄС та його державами-членами включаючи аквакультуру та ринкову політику застосовується принцип субсидіарності. Морська політика, зокрема стійка політика блакитної економіки, є другим напрямком наших дій. Третій напрямок — міжнародне управління океаном для безпечних, захищених, чистих і раціонально керованих океанів [7].

Європейський фонд мореплавства, рибальства та аквакультури (EMFAF) є одним із п’яти європейських структурних та інвестиційних фондів. EMFAF підтримує CFP, морську політику ЄС і порядок денний ЄС для міжнародного океану управління та забезпечує підтримку розробки інноваційних проєктів, які забезпечують стале використання водних і морських ресурсів.

Як глобальний гравець у сфері океану та великий виробник морепродуктів, ЄС несе відповідальність за захист та раціональне використання океанів та їхніх ресурсів.

У соціально-економічних інтересах ЄС також відповідає гарантія наявності продовольства, конкурентоспроможності морської економіки та засобів до існування прибережних громад.

Фонд допомагає досягти сталого рибальства та збереження морських біологічних ресурсів.

EMFAF запрограмований на період 2021-2027 з бюджетом 6,108 млрд євро, з яких 5,311 млрд євро надається через національні програми, що співфінансуються з бюджету ЄС та країн ЄС, а 797 мільйонів євро надаються безпосередньо Комісією.

EMFAF почав діяти в липні 2021 року. Тому, ми можемо аналізувати період 2014-2020 років та зосереджуватись саме на Європейському морському та рибальському фонді (EMFF). EMFF не прописував, як витрачати кожен цент. Натомість ЄС виділив частку загального бюджету кожній державі-члену і залишив національним органам влади – і місцевим громадам – вибір проєктів і рішень, які найкраще підходять для них.

Таким чином EMFF підтримував місцеві ініціативи, спрямовані на відновлення рибних запасів, поступове припинення викиду, збір даних про рибальство та зменшення впливу людини на морське середовище.

Фонд використовувався, щоб допомогти державам-членам перевірити, чи рибалки, рибоводи та морські спільноти правильно застосовують відповідні правила ЄС. Кошти також були доступні для проєктів, що заохочують

транскордонне співробітництво в морських сферах, таких як просторове планування та спостереження.

Незважаючи на те, що програмний період 2014–2020 років закінчився, бенефіціари можуть продовжувати нести витрати для подальшого відшкодування державами-членами до 31 грудня 2023 року. Комісія може приймати вимоги про оплату від держав-членів до середини 2024 року [8].

EMFAF на 2021-2027 роки є основним інструментом для підтримки впровадження спільної рибальської політики та певних заходів у рамках морської політики та міжнародного управління океаном. Окрім витрат на

Комісія під прямим управлінням, більша частина коштів управляється спільно з державами-членами. DG MARE продовжив співпрацю з Виконавчим агентством малих і середніх підприємств щодо делегованих дій. 1 квітня 2021 року було підписано Меморандум про взаєморозуміння з Виконавчим агентством з клімату, інфраструктури та навколишнього середовища.

DG MARE має 341 (у 2020 році: 326) співробітників, організованих у п’яти директоратах, підпорядкованих безпосередньо Генеральному директору пані Чарліні Вітчевій. Організаційні цінності, яких дотримується DG MARE, викладені в обіцянці керівництва від червня 2017 року.

Протягом 2021 року DG MARE продовжував зосереджуватися на досягненні ключових цілей спільної рибальської політики, морської політики та міжнародного управління океаном за підтримки Європейського фонду морського господарства та рибальства на 2014-2020 роки та Європейського фонду морського господарства, рибальства та аквакультури на 2021-2021 роки, прагнучи забезпечити до 2027 року умови щоб рибальство, аквакультура та блакитна економіка ЄС були стійкими в довгостроковій перспективі, щоб вони виробляли здорову їжу для громадян ЄС, і щоб наші моря та океани були здоровими та безпечними. Згідно з Європейською зеленою угодою, DG MARE сприяє реалізації кількох пріоритетів ЄС: стратегії «Від ферми до виделки», Стратегії ЄС щодо збереження біорізноманіття до 2030 року та Стратегії ЄС щодо адаптації до зміни клімату, прийнятої в

лютому 2021. На міжнародному рівні ми робимо внесок у досягнення Цілей сталого розвитку ООН (ЦСР) до 2030 року, зокрема ЦСР 14, присвяченої підводному життю, ЦСР 2 щодо продовольчої безпеки та ЦСР 6 щодо зміни клімату. Наша робота з міжнародного управління океаном і сталого рибальства в усьому світі допомагає зробити «Європу сильнішою у світі».

Протягом 2021 року «блакитна» економіка ЄС продовжувала страждати від кризи Covid-19. Рибальство та аквакультура постраждали від низького попиту, хоча й менше, ніж у 2020 році. DG MARE закликали держави-члени включити інвестиції в блакитну економіку до своїх національних планів відновлення та стійкості та до своїх національних програм підтримки ЄС у 2021-2027 роках. Процедури DG MARE були адаптовані, щоб покращити внесок програм у екологічний, цифровий та стійкий перехід. Аудиторська діяльність на рівні Комісії та держав-членів була ефективно приведена до достатнього рівня, щоб забезпечити відповідний рівень гарантій [7].

Дуже велике значення в ЄС займають науково-дорадчі органи.

- Науково-технічний та економічний комітет з рибальства (STECF). Група експертів, призначена Комісією на три роки, яка надає наукові консультації з управління рибальством. Спільний дослідницький центр Комісії (JRC) підтримує наукову роботу STEFC і впровадження системи збору даних.

- Міжнародна рада з вивчення моря (ICES). Це міжурядовий орган, який надає наукові поради щодо сталого управління рибальством і морськими ресурсами, головним чином у Північній Атлантиці. Публікації ICES містять поради щодо можливостей риболовлі, рибальства та огляд екосистем.

- RFMO та регіональні рибальські органи (RFB).

ЄС бере участь і надає наукові поради та рекомендації щодо управління через свої наукові органи. Наукові рекомендації стосуються збереження запасів, які знаходяться в їхній компетенції, та їх екосистеми, і вони є основою для пропозицій ЄС, поданих цими організаціями. Деякі приклади:

- GFCM;

- Міжнародна комісія зі збереження атлантичного тунця (ICCAT);
- Організація рибальства північно-західної Атлантики (NAFO);
- RFMO.

Консультативні ради можуть сприяти, тісно співпрацюючи з науковцями, збору, постачанню та аналізу даних, необхідних для розробки заходів збереження [9].

GFCM є регіональною організацією з управління рибальством, створеною під керівництвом Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН. Вона відіграє важливу роль в управлінні рибальством і має повноваження давати обов'язкові рекомендації щодо збереження та управління рибальством і розвитком аквакультури. До її складу входять ЄС, 19 середземноморських держав і три чорноморські держави.

Завдяки політичній прихильності та тісній співпраці всіх сторін і зацікавлених сторін, а також ЄС, який бере на себе провідну роль, організація активно працює над посиленням нового управління рибальством, встановленого MedFish4Ever та Софійські декларації міністрів, спрямовані на припинення надмірного вилову риби, забезпечення захисту морських екосистем, а також стійкості та прибутковості сектор рибальства та аквакультури. Усі рішення та досягнення ґрунтуються на оновлених зобов'язаннях Міністерської декларації MedFish4Ever [10].

Хотілось би зупинитись на значенні GFCM для Чорноморського регіону.

Коли ми проаналізуємо ключові події які проводились в рамках GFCM і мали та мають неабиякий вплив на розвиток Чорноморського регіону і не тільки, то побачимо як багато зроблено для Чорноморського регіону:

- 2013 рік перший регіональний симпозіум зі сталого дрібномасштабного рибальства в Середземному та Чорному морях (27-30 листопада 2013 р., Сент-Джуліанс, Мальта). Вперше в регіоні національні адміністрації, міжнародні організації, вчені, неурядові організації, спільноти рибалок, зацікавлені сторони та громадянське суспільство сіли за один стіл, щоб вирішити питання, що становлять спільний інтерес, і виклики

для побудови спільних стратегій, синергії та співпраці для підтримки сталий розвиток цього сектору. Обговорення дозволили зрозуміти основні проблеми та заклали основу для регіональної програми, спрямованої на розвиток знань про дрібне рибальство та залучення всіх зацікавлених сторін.

- 2014 рік - Схвалення «Добровільних рекомендацій щодо забезпечення сталого дрібномасштабного рибальства в контексті продовольчої безпеки та викорінення бідності» (Рекомендації SSF). Керівні принципи SSF спрямовані на всіх учасників, які прагнуть забезпечити стале дрібне рибальство, покласти край голоду та бідності та зміцнити права людини. Вони є інструментом для керування діалогом, політичними процесами та діями на всіх рівнях, від місцевих громад до глобальних форумів. COFI 31 схвалив Керівні принципи SSF і привітав пропозицію FAO щодо Глобальної програми допомоги для підтримки їх впровадження.

- 2016 рік - Регіональна конференція «Створення майбутнього для сталого маломасштабного рибальства в Середземному та Чорному морях» (7-9 березня 2016 р., Алжир). Регіональна конференція ґрунтувалася на імпульсі, створеному «Першим регіональним симпозіумом зі сталого дрібномасштабного рибальства в Середземному та Чорному морях» (27-30 листопада 2013 р., Мальта), пропонуючи можливість для подальшої активізації зусиль для підтримки SSF. Кульмінацією Регіональної конференції стало прийняття висновків, спрямованих на визначення ефективних механізмів і скоординованих стратегій для забезпечення майбутнього для активного та важливого сектору SSF Середземномор'я та Чорного моря. Зокрема, конференція закликала до адаптованого впровадження Керівних принципів SSF у регіоні.

- 2016 рік – Прийняття GFCM Резолюції GFCM/40/2016/3 щодо сталого маломасштабного рибальства в зоні застосування GFCM (Сорокова сесія Комісії, 30 травня – 3 червня 2016 р., Сент-Джуліанс, Мальта). Визнаючи важливість Регіональної конференції 2016 року «Побудова майбутнього для сталого дрібномасштабного рибальства в Середземному та Чорному морях»

(березень 2016 року, Алжир) і підкреслюючи важливість висновків конференції, GFCM ухвалила спеціальну Резолюцію, яка закликала країни створити політичну волю для підтримки SSF та сприяти розробці національних стратегій підтримки сектору SSF, у тому числі шляхом виконання висновків конференції та Керівних принципів SSF.

- 2016 рік Прийняття GFCM резолюції GFCM/40/2016/2 про середньострокову стратегію (2017-2020 рр.) щодо стійкості рибальства в Середземному та Чорному морях (сорокова сесія Комісії, 30 травня – 3 червня 2016 р., Сент-Джуліанс, Мальта). З огляду на покращення до 2020 року сталості рибальства в Середземному та Чорному морях і забезпечення того, щоб тривожна тенденція щодо стану комерційно використовуваних запасів була звернена назад, у 2016 році GFCM прийняла резолюцію, яка встановлює «Середньострокову стратегію (2017 – 2020 рр.) до стійкості Середземного та Чорного морів». Середньострокова стратегія базується на п’яти цілях – із пов’язаними результатами та запропонованими діями – зокрема:

Ціль 2: підтримка засобів до існування для прибережних громад за допомогою сталого дрібного рибальства;

Цей інструмент являє собою важливу спробу пристосувати Ціль сталого розвитку ООН 14 (ЦСР 14) до потреб і особливостей Середземного та Чорного морів.

- 2016 рік Підписання декларації конференції високого рівня щодо посиленого співробітництва в рибальстві та аквакультурі в Чорному морі («Бухарестська декларація», 25 жовтня 2016 р., Бухарест, Румунія). Міністри та високопоставлені представники Чорноморського регіону нещодавно зібралися в Бухаресті з нагоди Конференції високого рівня GFCM щодо поглибленого співробітництва в галузі рибальства та аквакультури в Чорному морі, де вони одноголосно прийняли декларацію про посилення співпраці у вирішенні найнагальніших викликів. для досягнення сталого рибальства та аквакультури. Вперше в регіоні ця декларація знаменує тверде політичне

зобов’язання прийняти спільний і спільний підхід для сприяння раціональній експлуатації морських живих ресурсів і сталого розвитку аквакультури, боротьби з незаконною практикою та пом’якшення загроз для морського середовища. У декларації підкреслюється, зокрема, роль дрібного рибальства в Чорному морі та необхідність управління цим рибальством, одночасно зберігаючи засоби до існування в цьому секторі.

- 2017 рік - Перше засідання Робочої групи з маломасштабного та рекреаційного рибальства (WGSSF) (12-13 вересня 2017 р., штаб-квартира FAO, Рим, Італія). Перше засідання Робочої групи GFCM з дрібномасштабного та рекреаційного рибальства (WGSSF) розглянуло прогрес у виконанні цілі 2 середньострокової стратегії (2017–2020) щодо стійкості рибальства в Середземному та Чорному морях, з метою надання технічних консультацій щодо маломасштабного та рекреаційного рибальства, включаючи розробку елементів, які будуть включені до регіонального плану управління малим рибальством. Під час обговорення майбутнього WGSSF було визначено, що, враховуючи окремі характеристики та проблеми маломасштабного та рекреаційного рибальства, а також важливість прискорення надання консультацій з обох тем, буде створена окрема експертна група для рекреаційного рибальства. (WGRF), з механізмом також проведення спільних сесій між WGSSF і WGRF для обговорення спільних питань, якщо це необхідно.

- 2017 рік - Підписання Мальтійської декларації міністрів «MedFish4Ever» (30 березня 2017 року, Мальта). Декларація MedFish4Ever, ініційована Європейською Комісією та прийнята в березні 2017 року, створила нове управління середземноморським рибальством і аквакультурою, вперше принісши спільне політичне зобов’язання прибережних країн щодо реалізації конкретної дорожньої карти в найближчі 10 років. . Ця декларація підкреслює роль дрібного рибальства в Середземному морі та закликає до створення регіонального плану дій для SSF.

- 2018 рік - Підписання Софійської міністерської декларації (07 червня 2018 року, Софія). Відповідно до політичної волі, вираженої представниками високого рівня, які відвідали успішну конференцію високого рівня щодо посилення співпраці в рибальстві та аквакультурі в Чорному морі (жовтень 2016 року, Румунія), чорноморські країни знову зустрілися для подальшого зміцнення управління та регіональної співпраці. З цієї нагоди було підписано Софійську декларацію, яка встановлює конкретні цілі та дії для сприяння розвитку комплексного регіонального управління в Чорному морі. Ця декларація підкреслює роль дрібного рибальства в Чорному морі та закликає до створення регіонального плану дій для SSF.

- 2018 рік - Конференція високого рівня щодо сталого маломасштабного рибальства в Середземному та Чорному морях (25-26 вересня 2018 року, Мальта) та підписання Декларації міністрів щодо регіонального плану дій щодо маломасштабного рибальства в Середземному та Чорному морях (26 вересня 2018 р.). Ця конференція високого рівня стала кульмінацією роботи, проведеної в контексті GFCM у попередні роки, щоб виявити політичну волю та конкретні дії для підтримки дрібного рибальства в Середземному та Чорному морях. Конференція включала перший день, присвячений обговоренню зацікавлених сторін та висвітленню передового досвіду в регіоні, після чого відбулася політична зустріч на високому рівні для підписання Декларації міністрів щодо RPOA-SSF. RPOA-SSF — це амбітна дорожня карта з конкретними та узгодженими заходами, спрямованими на вирішення проблем і посилення можливостей для дрібного рибальства шляхом надання їм права голосу в рішеннях, які впливають на їхні засоби до існування, шляхом захисту екологічно стійких методів рибальства та забезпечення економічної, соціальної та зайнятості переваги. З цієї нагоди також було офіційно запущено платформу «Friends of SSF».

- 2019 рік - Друге засідання Робочої групи з маломасштабного рибальства (WGSSF) (6-7 березня 2019 р., Подґоріца, Чорногорія).

- На другому засіданні WGSSF обговорювалися короткострокові цілі та пріоритетні дії для впровадження технічних аспектів RPOA-SSF, зокрема щодо: характеристики SSF, покращення збору даних та покращення управління SSF.

- 2019 рік - Семінар на тему «Сприяння соціальному розвитку для майбутнього дрібного рибальства в Середземному та Чорному морях» (10 червня 2019 р., Марракеш, Марокко). Семінар «Просування соціального розвитку для майбутнього дрібного рибальства в Середземному та Чорному морях», проведений як передконференційний захід конференції GFCM високого рівня щодо ініціатив MedFish4Ever (11-12 червня 2019 р., Марракеш, Марокко), було організовано, щоб надати можливість зацікавленим сторонам і політикам зібратися разом, щоб обговорити питання гідної праці, соціального захисту та гендерних питань, а також запропонувати майбутні регіональні та національні пріоритетні заходи для впровадження в рамках GFCM RPOA-SSF. Секционні групи, організовані субрегіоном GFCM, визначили ключові дії, необхідні на місцевому, національному та регіональному рівнях для просування соціального розвитку в SSF [11].

RFMO - це міжнародні органи, створені країнами, що не входять до ЄС, і міжнародними організаціями (тобто ЄС), які займаються риболовлею в тому ж регіоні або в тому самому (групі) видів. У рамках цих органів країни, що не входять до ЄС, і ЄС спільно встановлюють науково обґрунтовані обов'язкові заходи, такі як обмеження вилову та риболовного зусилля, технічні заходи та зобов'язання щодо контролю для забезпечення збереження, а також забезпечення справедливого та сталого управління спільними морськими ресурсами.

Сьогодні більшість морів світу охоплені RFMO. Їх можна загалом розділити на RFMO, які керують лише далекоміграційними рибними запасами, головним чином тунця, і RFMO, які керують іншими рибними запасами (тобто пелагічними або донними). Колективні зусилля та робота RFMO означають, що запаси значно покращилися за останні кілька років.

Відповідно до зовнішньої політики CFP, однією з головних цілей ЄС є сприяння сталому рибальству та підтримка наукових знань у RFMO.

RFMO відкриті як для прибережних держав регіону, так і для країн, які займаються рибальством або мають інші інтереси, пов'язані з рибальством у цьому регіоні.

В особі Європейської комісії ЄС відіграє активну роль у п'яти RFMO, що займаються виловом тунця, 13 RFMO, що не займаються тунцем, регіональних рибальських органах, які виконують суто консультативну роль, та інших організаціях. 23 березня 2022 року ЄС офіційно став членом Комісії з рибальства північної частини Тихого океану. Це досягнення підтримує стійкі запаси в регіоні, сприяє подальшому залученню флоту ЄС і збільшує до 18 кількість RFMO та регіональних органів рибальства, де ЄС бере участь. Це робить ЄС найвидатнішим учасником RFMO та рибальських організацій у всьому світі [8].

Комісія може консультуватися з групою з будь-яких питань, що стосуються морської та рибальської біології, технології знарядь лову, економіки рибальства, управління рибальством, впливу рибальства на екосистему, аквакультури чи подібних дисциплін. Цей звіт щодо інформації, що залежить від рибальства, було розглянуто STECF під час зимового пленарного засідання 2022 року [12].

Хотілось би зупинитись і на громадських організаціях. А саме на Чорноморській дорадчій раді (BlSAC), що є громадсько-некомерційною юридичною особою, створеною 20.07.2015 року відповідно до положень Закону «Про неприбуткові юридичні особи», місія якої полягає в тому, Чорноморська консультативна рада заохочує співпрацю із зацікавленими сторонами з інших морських держав, які надають інформацію та поради щодо сталого управління ресурсами в цьому морському басейні. З цією метою експерти з цих третіх країн можуть бути запрошені, коли це доречно, на засідання Ради як спостерігачі.

Чорноморська консультативна рада надає рекомендації та пропозиції Комісії та зацікавленим державам-членам щодо управління рибальством та соціально-економічних та природоохоронних аспектів рибальства та аквакультури.

Вони інформуватимуть Комісію та держави-члени про питання, пов'язані з управлінням, соціально-економічними та природоохоронними аспектами рибальства та аквакультури в їхній географічній зоні чи сфері компетенції та допомагатимуть, у тісній співпраці з науковим співтовариством, збирати, надання та аналіз даних, необхідних для розробки заходів збереження тощо [13].

В рамках GFCM на глобальному рівні за останні роки було досягнуто значного прогресу, щоб привернути увагу до SSF і вжити заходів для вирішення проблем, з якими стикається цей сектор.

Проаналізувавши роботу Європейського агентства з контролю за рибальством, роботу консультативних рад, Генерального директорату з морських справ і рибальства, GFCM, Регіональних рибогосподарських організацій, а також Чорноморської дорадчої ради, можна прийти до висновку, що ці органи не просто не втручаються в роботу один одного, а працюють в плідній взаємодії для досягнення гарних результатів в управлінні рибальством.

2.2. Організація ринку продукції рибальства в Європейському Союзі.

Одним із досягнень ЄС з 1957 року є те, що він став найбільшим у світі ринком [14].

В тому числі, ЄС є найбільшим у світі ринком морепродуктів. В середньому в ЄС щороку споживається 24,4 кг риби чи морепродуктів на одного мешканця. 75% споживаної риби та морепродуктів посідає дикий промисел.

У новому Стратегічному порядку денному на 2019-2021 роки Європейська Рада зазначала, що ЄС має виняткову компетенцію щодо «збереження морських біологічних ресурсів відповідно до загальної політики рибальства» відповідно до договорів ЄС. Інші галузі політики в галузі рибальства (ринкова політика, контроль та аквакультура) є загальною компетенцією. Звичайна законодавча процедура застосовується майже до всіх рішень в галузі рибальства, за винятком встановлення обмежень на вилов і квот, що є прерогативою Ради [15].

Одним з завдань Комітету по рибальству в Європейському парламенті є загальна організація ринку продукції рибальства та аквакультури, її переробки та збуту [16].

У березні 2020 року ЄС оголосив про низку заходів для підтримки сектору рибальства та аквакультури ЄС та пом'якшення наслідків пандемії COVID-19. Ці заходи, офіційно прийняті згідно з Регламентом ЄС 2020/560 від 23.04.2020 року, підлягали трьом напрямкам дій, усі вони були негайно доступні та негайно використані державами-членами:

- інвестиційна ініціатива у відповідь на коронавірус – дає змогу використовувати структурні фонди ЄС, включаючи EMFF, для зміцнення систем охорони здоров'я та підтримки економічної діяльності;

- нова тимчасова структура ЄС щодо державної допомоги – дає можливість країнам-членам надавати економічну підтримку операторам сектору з їхніх національних бюджетів;

- негайні конкретні заходи EMFF – залишалися в силі до кінця 2020 року.

Інвестиційна ініціатива простежувалась у вигляді: мобілізації грошових резервів з бюджету ЄС, пом'якшенні впливу спалаху COVID-19 на зайнятість, забезпеченні ліквідності малих та середніх підприємств, компенсації економічних втрат виробників рибного господарства та аквакультури через EMFF [17].

Споживання продукції рибальства та аквакультури поза домом, зібраної від Euromonitor, стосується як необробленої, так і переробленої продукції. Дані про споживання необроблених продуктів поза домом збираються для 5 країн-членів ЄС: Франції, Німеччини, Італії, Іспанії та Великобританії. Дані про споживання перероблених продуктів поза домом збираються для всіх країн-членів ЄС. (Велика Британія вважається частиною ЄС до 2019 року. Тому дані для Великобританії збираються до 2019 року).

Дані з України надходять від приватних постачальників інформації, а саме IHS Markit [18].

Кількісної інформації про виробництво аквакультури мало. Статистичні дані за країнами надаються Євростатом лише раз на рік і публікуються щонайменше через 18 місяців після звітного року.

За даними Європейської обсерваторії ринку рибальства та аквакультури (EUMOFA), у 2020 році експорт продуктів рибальства та аквакультури з ЄС до третіх країн досяг шестирічного піку у 2,21 млн. тонн, що демонструє зростання на 151,241 тонн або 6% порівняно з 2015 роком. Якщо порівнювати з 10 роками раніше, то зростання склало майже 360 тис.тонн або 16%. З 2019 по 2020 роки збільшення було менш значним і становило 1% або 12,774 тонни [19].

Використовуючи дані, зібрані протягом 2020 року Об’єднаним дослідницьким центром Європейської комісії, бачимо, що економічні показники рибальського флоту ЄС значною мірою зумовлювались сукупними наслідками перебоїв попиту та постачання через кризу охорони здоров’я COVID-19. Результати також визначили, як карантинні заходи та інші заходи соціального дистанціювання безпосередньо вплинули на сектор рибальства, серед них відмічалось зменшення риболовних зусиль, частково через зниження попиту, але також через те, що санітарні заходи (наприклад, соціальне дистанціювання членів екіпажу на морі) не могли бути гарантовані для деяких промислів, що призвело до припинення діяльності або, коли це можливо, до відкладення риболовлі.

Що стосується загального імпорту поза ЄС, то в 2020 році він становив 6,15 млрд тонн і 24,21 млрд євро. Це було лише незначне зниження на 1% за обсягом та на 7% у вартості порівняно із середнім показником за 2017-2019 роки. Проте помісячний огляд даних, показує різке падіння імпорту з країн ЄС у квітні 2020 року, який був піком першої хвилі, коли обсяги та вартість знизилися на 15% і 22%, відповідно за той самий період останніх трьох років. Відтоді вони поступово відновлювалися протягом решти року.

Якщо говорити про товарну категорію, то в 2020 році імпорт свіжої та готової та консервованої продукції за межі ЄС зріс відповідно на 5% та 3% порівняно з 2017-2019 роками, тоді як імпорт мороженої риби, який займає майже половину загальної кількості, зменшився на 5% від середнього за 2017-2019 роки. Загалом, хоча всі види продуктів зменшилися з березня по серпень 2020 року, коли діяли найбільш обмежувальні заходи, тенденція до зниження імпорту замороженої риби за межі ЄС тривала довше та була більш інтенсивною, ніж свіжа, підготовлена та консервована. продуктів.

Низький ринковий попит був основною проблемою для більшості операторів у секторі аквакультури. Через падіння попиту в секторі HoReCa рибники не могли продати свій урожай і за власний рахунок змушені були вирощувати свої запаси живої риби на невизначений термін або заморожувати рибу, яка досягла комерційного розміру. Відмінною особливістю аквакультурного виробництва є те, що зростання вирощеної риби та молюсків можна сповільнити, але не зупинити, а це означає, що для підтримки життя риби необхідно забезпечити певний корм. Уявлення зацікавлених сторін, зібрані в ході опитування, повідомляють, що деякі компанії в Іспанії вирішили знизити ціну продажу замість заморожування продуктів. Зменшення виробництва вважалося високим ризиком за невизначеного сценарію. Грошовий потік і доступ до кредиту можуть швидко стати іншим викликом через додаткові витрати, понесені через відсутність надходжень, особливо коли клієнти також постраждали від кризи і були змушені відстрочити оплату за минулі поставки. Крім того, на виробництво аквакультури вплинули

труднощі із закупівлею ресурсів через торговельні обмеження щодо насіння та кормів, а також труднощі з управлінням робочою силою через карантин.

Падіння попиту означає зменшення доходу як для рибалки, так і для фермера, що займається аквакультурою. Однак, хоча рибалки можуть вирішити пристосуватися до нових умов, менше ловити рибу або взагалі не ловити рибу, рибалки повинні зберігати свою рибу живою. Іншими словами, криза COVID-19 означала менший дохід для рибалок, але також менші витрати; аквакультура, з іншого боку, мала справу зі зниженим доходом, але з такими ж або навіть більшими витратами, ніж раніше. Крім того, крім сімейних підприємств, на відміну від рибальства, робоча сила аквакультури покладається переважно на довгострокові трудові контракти.

За даними Euromonitor International, продажі необробленої рибної продукції та продукції аквакультури у 2020 році зменшилися. У порівнянні з 2019 роком продажі в 2020 році впали на 12 % у Франції, 9 % в Іспанії, 5 % в Італії та 3 % у Німеччині.

Однак при розбивці цих даних за каналами роздрібної торгівлі виявляється, що роздрібні продажі фактично зросли, тоді як продажі через заклади харчування та через інституційні канали зменшилися. Найбільше відносне зростання роздрібних продажів рибної продукції та продукції аквакультури спостерігалося в Італії та Німеччині, де продажі в 2020 році зросли на 4% порівняно з 2019 роком, збільшившись майже на 21000 тонн і 17 000 тонн відповідно. Ця тенденція не є особливо дивною. Завдяки комплексу карантинів та обмежувальних заходів споживачів або змушували, або вмовляли їсти вдома. Хоча це означало, що вони купували більше риби в роздрібних магазинах, ніж до COVID-19, цього збільшення було недостатньо, щоб компенсувати скорочення каналів харчування та інституцій. З цієї причини Euromonitor оцінює, що загальний обсяг продажів, а також їх розподіл за каналами, мають повернутися до рівня 2019 року протягом 2021 року. Те, чи станеться це та коли станеться, буде залежати від низки факторів,

не в останню чергу від успіху кампанії вакцинації та поступове повернення до життя яке було до COVID-19.

Що стосується продажу переробленої продукції рибальства та аквакультури, то, на жаль, дані доступні лише для споживання поза домом через заклади харчування. У 2020 році цей показник становив понад 464 000 тонн, що є найнижчим рівнем за останні 15 років. Усі країни-члени ЄС зафіксували значне падіння порівняно з 2019 роком, найбільш помітними були Франція, Іспанія та Португалія. Чи зросли саме роздрібні продажі, як це сталося з необробленими харчовими продуктами, дізнатися не можна, оскільки детальних даних за каналами продажу немає. Однак неофіційні дані від роздрібних продавців у Франції, Італії, Іспанії, Польщі та Ірландії під час карантину свідчать про стабільний і високий попит на оброблені продукти, особливо на консервовану, заморожену та копчену рибу. Крім того, усі великі роздрібні торговці, опитані для цього дослідження, підтвердили, що їхні продажі зросли завдяки тому, що більше людей харчуються вдома. Коли їх запитали конкретно про рибну продукцію, вони повідомили, що продажі свіжих, заморожених і перероблених продуктів зросли.

Загалом, і обсяги, і ціни знизилися з 2019 року, хоча зниження обсягів було різкішим. Дезагреговані дані вказують на ситуацію, що відповідає звітам зацікавлених сторін: у перші дні пандемії – у цьому випадку використання місяця квітня 2020 року як еталону на рівні ЄС, оскільки це був перший повний місяць, коли всі країни ЄС постраждали від наслідків пандемії – продажі високоцінних видів (наприклад, омарів, креветок, вугор) впали в середньому на 25%, тоді як продажі малоцінних видів (наприклад, кільки, оселедця, скумбрії) впали в середньому на 22%. Різниця може здатися не такою значною, але слід зазначити, що за той самий період ціна на високоцінні види знизилася в середньому на 20%, а ціна на малоцінні види впала в середньому лише на 3,6%. Це свідчить про більш жорсткий вплив на високоцінні види, ціни на які повинні були швидко знижуватися, щоб підтримувати обсяги. Минав час, адаптація та повторне відкриття покращили ситуацію, продажі зросли,

починаючи з третього кварталу 2020 року, а до кінця року загалом обсяги знизилися лише на 8% у порівнянні з 2019 роком. За весь рік , ціни на малоцінні види знизилися в середньому на 2%, а ціни на високоцінні – в середньому на 10%.

Відбулось скорочення загальної доступності рибної продукції в ЄС, не всі сегменти флоту зазнали однакового впливу. Наприклад, як повідомив секретар Комісії з рибальства Північно-Східної Атлантики (NEAFC), досліджений для цього дослідження, пелагічний промисел скумбрії, оселедця та путасу, а також запаси пікші та глибоководного рибальства на північному сході [17].

Як вже вказувалось вище, ЄС є великим світовим ринком продукції риболовства та аквакультури: у 2019 році видиме споживання склало 12,30 млн тонн в еквіваленті живої ваги (LWE), що відповідає майже 24 кг LWE на душу населення. Однак потреба сильно відрізняється в країнах ЄС: від 60 кг LWE для душі населення Португалії до 6 кг LWE для душі населення в Чехії. Щорічні витрати домогосподарств ЄС на покупку риби та морепродуктів становлять понад 130 євро на душу населення, що становить четверть суми витрат на м’ясо.

Внутрішній попит на продукцію риболовства та аквакультури в ЄС в основному забезпечується за рахунок імпорту, так як він покриває близько 60% загальної пропозиції. Лосось, тріска, тунець, минтай, рибна мука та креветки є найбільш імпортованими продуктами. З іншого боку, майже 15% поставок ЄС іде на експорт. Основними експортованими продуктами є оселедці, скумбрія, путасу, тунець, риб’яча мука та риб’ячий жир.

ЄС є п’ятим за величиною виробника продукції риболовства та аквакультури в світі, охоплюючи в 2019 році 3% світового виробництва (5% на вулиці та 1% на аквакультуру). Продукція, виловлена флотом держав-членів, становить понад 80% поставок, а інші 20% представлені рибою, вирощеною на фермах [20].

Очікується, що авакультура, сприятиме забезпеченню продовольством та продовольчої безпеки шляхом відновлення балансу рибного розриву, оскільки

ЄС має імпортувати 70 % усієї водної їжі, що він споживає, що спричиняє щорічний торговий дефіцит у розмірі 21 млрд євро (у 2019 р.); вважає, що аквакультура має значний потенціал зростання, який необхідно посилити, щоб вона могла забезпечити стійкі та якісні продукти харчування, зменшити нашу залежність від водної їжі, імпорт і створення нових робочих місць, особливо в прибережних регіонах; закликає Комісію і держави-членів забезпечити передбачуване, впорядковане та зручне для бізнесу право і повною мірою використовувати наявні фінансові ресурси європейських країн Фонду морського рибальства та аквакультури EMFAF, оскільки це єдине середовище за яких ці внески в аквакультуру можуть відбуватися.

12 травня 2021 року Комісія опублікувала повідомлення про Стратегічні настанови для більш стійкої та конкурентоспроможної аквакультури ЄС для період з 2021 по 2030 рік. Цей документ містить стратегічний і довгостроковий підхід до стійкого зростання аквакультури ЄС, що особливо актуально після кризи COVID-19.

На основі Стратегічних настанов країни-члени ЄС переглянуть свої багаторічні національні Стратегічні плани (MNSP) за підтримки EMFAF.

Європейський парламент в Проєкті звіту про прагнення до сталої конкурентоспроможної аквакультури ЄС: «Шлях вперед» (2021/2189(INI) зазначає, що аквакультура, як очікується, сприятиме забезпеченню продовольством та продовольчою безпекою шляхом відновлення балансу рибного розриву, оскільки ЄС має імпортувати 70 % усієї водної їжі, що спричиняє щорічний торговий дефіцит у розмірі 21 млрд євро (у 2019 році); Європейський комітет з рибальства вважає що аквакультура має значний потенціал зростання, який необхідно посилити, щоб вона могла забезпечити стійкі та якісні продукти харчування, зменшити нашу залежність від водної їжі імпорт і створення нових робочих місць, особливо в прибережних регіонах; закликає Комісію і держави-члени забезпечити передбачувану, впорядковану та зручну для бізнесу правову і повною мірою використовувати наявні

фінансові ресурси європейських країн Фонду EMFAF, оскільки це єдине середовище за яких ці внески в аквакультуру можуть відбуватися.

Сектор аквакультури має взяти на себе зобов'язання активно застосовувати докази-втручання на основі покращення добробуту риби, включаючи підтримання якості води всередині обмеження, що стосуються добробуту, як способу зниження поширеності та поширення захворювань, що зменшує потребу в антибіотиках і знижує рівень забруднення; Комітет з рибальства підкреслює, що сектор аквакультури повинен продовжувати вдосконалювати методи ведення господарства відповідно до найбільш доступних новітніх наукових знань для досягнення кращого стану навколишнього середовища, також вдосконалювати результати, стійкість до зміни клімату та оптимізацію використання ресурсів [21].

У квітні 2020 року ЄС запровадив новий набір конкретних тимчасових заходів, щоб пом’якшити соціально-економічний вплив COVID-19 у секторі рибальства та аквакультури та забезпечити додаткову гнучкість правил, що регулюють витрати в рамках EMFF. Цей новий пакет був доступний до 31 грудня 2020 року, та включав такі заходи:

- підтримка рибалок за тимчасове припинення рибальської діяльності, шляхом компенсації сплачують як ЄС (до 75 %), так і країни-члени;

- підтримка фермерів аквакультури у призупиненні або скороченні виробництва через компенсацію, яку виплачує як ЄС (до 75 %), так і країни-члени, що розраховується на основі втраченого доходу;

- підтримка ОП для тимчасового зберігання продуктів рибальства та аквакультури для споживання людей, при цьому межа ЄС для планів виробництва та маркетингу зросла з 3% до 12% від середньорічних значень продукції, що розміщується на ринку, та з можливістю для країн-членів надавати аванси до 100%;

- налагодження більш гнучкого перерозподілу фінансових ресурсів у рамках операційної діяльності програмою кожної MS та спрощеною

процедурою внесення змін до оперативних програм щодо введення нових заходів.

Крім того, щоб швидко спрямувати наявні європейські державні кошти на ліквідацію наслідків коронавірусної кризи відповідно до статті 139 Європейських структурних та інвестиційних фондів (ESIF), регламентом законодавець ЄС відмовився від обов'язку вимагати відшкодування невитраченого попереднього фінансування з фонду до закриття програми. Він також запустив щорічний процес попереднього фінансування на 2020 рік EMFF заздалегідь і виплатив суму до 160,3 млн євро. Це дозволило державам-членам прискорити використання інвестицій у відповідь на спалах коронавірусу та полегшити соціально-економічний тягар, викликаний кризою на сектор рибальства та аквакультури [17].

Комітет з рибальства у проєкті звіту про прагнення до сталої конкурентоспроможної аквакультури ЄС: шлях вперед наголошує, що потенціал зростання сектору аквакультури ЄС необхідно розвивати в сталий спосіб, беручи до уваги всі три стовпи стійкості – економічний, соціальний та екологічний; вказує на необхідність створення ринково-орієнтованого сектора з правовою базою для залучення бізнесінвестицій та захисту довкілля шляхом використання екологічно чистих джерел кормів, покращення здоров’я водних ресурсів та біозахисту, зниження тягаря хвороб та заохочення відповідального та обачного використання антимікробних засобів. Також підкреслює, що розвиток аквакультури вимагає солідної, надійної та зрозумілої законодавчої бази для використання площі та ліцензій, що забезпечує впевненість і безпеку для інвестицій у сектор: наголошує що просторове планування має привести до ефективного та гнучкого плану, який враховує постійно мінливі морські та прісноводні середовища, в яких функціонує аквакультура, і що надмірно обмежувальне зонування може стримувати інвестиції та розвиток.

Комітет з рибальства наголошує, що відкритий метод координації слід впроваджувати надалі. Настійно закликає Комісію та держави-члени суттєво збільшити кошти для досягти координації з національними, регіональними та

місцевими державними адміністраціями, які мають компетенцію в галузі аквакультури; вважає таку координацію дуже необхідною для упорядкування національного законодавства та надання вказівок щодо нормативної бази, що застосовується до сектора [21].

В Україні, як і у решті країн Європи, повільно відбувається диверсифікація у частині нових об'єктів рибництва. Спеціальне відтворення та вирощування застосовується лише до декількох видів з категорії «інші» – нішевої продукції – лина, європейського сома, судака. Згадувані у статистиці сріблястий карась, плітка, краснопірка не є об'єктами відтворення, вони лише використовують залишки ресурсів, які витрачаються на рибництво комерційно цінних видів, і виключно за методом вилучення та часткового (вимушеного) втручання людини у їх життєвий цикл включаються до об'єктів аквакультури (за визначенням FAO).

Роботи з доместикації нових об'єктів аквакультури з числа місцевих представників іхтіофауни, в Україні, наскільки нам відомо, на відміну від країн Європи не здійснюються. Такі роботи вимагають суттєвого фінансування з різних джерел, у першу чергу державного бюджету, як це відбувалось у ЄС протягом попереднього семиліття у рамках проєкту «Diversify!» та низки інших проєктів.

В Україні так і не вирішено питання використання в аквакультурі так званих «червонокнижних» видів, які, за відповідальної та на науковому підґрунті доместикації, могли би стати об'єктами щонайменше нішевої аквакультури, а з іншого боку, нарешті створити базу для створення колекцій червонокнижних видів in vivo як це передбачено статтями 4 та 9 Конвенції ООН про охорону біорізноманіття, але так і не виконується в Україні. До таких видів належать минь (роботи з цим видом тривають уже багато років у декількох країнах Європи, але не в Україні), деякі аборигенні коропові тощо. Згадуємо у висновках про це, тому що диверсифікація об'єктів рибництва саме у напрямі використання аборигенних видів згадується у стратегіях ЄС на період до 2027 та 2030 рр. «Від ферми до виделки» та Біорізноманіття, а також

у 23 Стратегічних настановах щодо розвитку сталої аквакультури ЄС на період до 2030 року.

У той же час маємо зазначити, що питання збирання статистичної інформації виробництва продукції прісноводної аквакультури є актуальним не лише для України, а й для ЄС, про що останнім часом з'явилось багато публікацій. Вирішенню цього питання Єврокомісія приділяє сильну вагу, і, гадаємо, враховуючи наявність Угоди про асоціацію, Україні варто започаткувати співпрацю з ЄС у частині напрацювання схем збирання статистичної інформації про прісноводну аквакультуру включно з суходільною (маються на увазі РАС та проточні басейни тощо), адже йдеться про стале використання ресурсів та досягнення цілей, виголошених у Зеленій Угоді ЄС [22].

EMFAF на період 2021-2027 років становить 6,1 млрд євро (6,108 млрд євро в поточних цінах). 5,3 мільярда євро буде виділено на управління рибальством, аквакультурою та риболовецьким флотом, а решта суми охоплюватиме такі заходи, як наукові консультації, контроль і перевірки, ринкова розвідка, морське спостереження та безпека.

Держави-члени повинні будуть витратити принаймні 15% грошей на ефективний контроль за рибальством і правозастосування, включаючи боротьбу з незаконним, незареєстрованим і нерегульованим рибальством. Відповідно до Зеленої угоди, заходи в рамках фонду сприятимуть досягненню загальної мети бюджету щодо виділення 30% коштів на боротьбу з кліматом [23].

Риболовля в ЄС відіграє вирішальну роль у зайнятості та економічній діяльності в декількох регіонах ЄС - у деяких європейських прибережних громадах на рибний сектор припадає близько половини місцевих робочих місць.

Зайнятість у рибному секторі, як правило, зосереджена в кількох країнах. Тільки на Іспанію припадає чверть загальної зайнятості, а три країни з

найвищим рівнем зайнятості - Іспанія, Греція та Італія - складають близько 65%.

У аквакультурі працює приблизно 75 000 людей, включаючи неповний робочий день та повний робочий день як в морській, так і в прісноводній аквакультурі.

Переробна промисловість складається приблизно з 3 500 компаній. Основою виробництва ЄС є консерви та готові страви, що складаються з риби, ракоподібних та молюсків [24].

Що стосується України, за статистичними даними загальний обсяг виробництва рибної продукції в Україні у 2020 році склав 64,3 тис. т, що на 5,3 % менше показника 2019 року (67,9 тис. тонн). Вагома частка у структурі випуску рибної продукції припадає на виробництво консервів рибних – понад 50 % (32,6 тис. т.) [25].

Більш детально хотілось би зупинитись на звіті про стан рибальства в Середземному та Чорному морях за 2023 рік (SoMFi 2023). Це звіт FAO-GFCM вперше містить дані про сектор морської аквакультури в регіоні. Цей звіт є основною публікацією GFCM FAO. Вперше цьогорічний звіт (за 2023 рік) також містить дані про сектор морської аквакультури в регіоні. Оновлює статистичні дані та цифри щодо стану та управління рибальством у регіоні та вперше містить огляд регіональних показників у секторі аквакультури. в країнах Середземномор'я і Чорного моря. Він має на меті надати корисні та надійні дані широкій аудиторії як важливе джерело інформації про рибальство та аквакультуру в регіоні та ключовий інструмент для підтримки прийняття рішень і моніторингу прогресу на шляху до цілей, поставлених GFCM.

GFCM, відповідає за дике рибальство та морську та солонувату аквакультуру в Середземному та Чорному морях. За даними SoMFi 2023, у 2021 році рибальство та аквакультура разом виробили майже 2 мільйони тонн морепродуктів. В економічному плані обидва відіграли однаково важливу роль, забезпечивши доходи понад 20 мільярдів доларів США та підтримуючи 700 000 робочих місць у ланцюжку створення вартості. Хоча надмірний вилов

залишається проблемою, даний звіт фіксує падіння цього показника на 15 відсотків за останній рік, що є покращенням, що відповідає постійному зниженню навантаження на рибальство, яке впало на 31 відсоток з 2012 року [26].

У звіті є сім глав, одна з яких присвячена Управлінню рибальством. У цій главі наведено короткий виклад заходів з управління рибальством, прийнятих на регіональному та субрегіональному рівнях у Середземному та Чорному морях з моменту публікації «Стану Середземномор'я» та «Рибальство в Чорному морі 2022» (FAO, 2022a), в якому основна увага зосереджується на найбільш відповідних багаторічних планах управління та заходах щодо пріоритетних видів. Заходи просторового управління, які охоплюються, включають нещодавні рішення щодо зон обмеженого промислу (FRA), такі як встановлення набору мінімальних стандартів для FRA у зоні застосування GFCM. Також представлені поточні та нещодавно запущені дослідницькі програми GFCM, а також пілотні дослідження та проєкти, включно з рекреаційним рибальством і медузами. Ця діяльність є важливими інструментами для збору наукової інформації та даних сторонами, що домовляються GFCM, і сторонами, які не є угодами (CPC), щоб підтримати ідентифікацію та впровадження нових заходів з управління рибальством і консолідацію існуючих перехідних заходів у довгострокові.

Інформація, представлена в цьому розділі, походить із результатів відповідних зустрічей експертів GFCM, що відбулися протягом 2021–2022 років, і зі Зведення рішень GFCM.

За останні десять років GFCM прийняв десять адаптивних багаторічних планів управління. Хоча деякі з цих планів окреслюють конкретні довгострокові заходи, наприклад для захисту чорноморського калкана (Scophthalmus maximus), станом на 2022 рік більшість планів управління передбачають поетапний прогрес із перехідною фазою, одночасно працюючи над встановленням довгострокових заходів у адаптивний спосіб. Три додаткові рекомендації встановлюють заходи управління кількою

європейською (Sprattus sprattus) і щукою акуньою (Squalus acanthias) у Чорному морі, а також щодо пристроїв для скупчення риби на якір.

Після публікації «Стану рибальства в Середземному та Чорному морях 2022» (FAO, 2022a), чотири з десяти діючих планів управління були змінені або оновлені. Ці оновлення складаються з:

- нових варіантів періоду закриття промислу європейського вугра (Anguilla anguilla) у Середземному морі (шість місяців поспіль або три місяці поспіль із січня по березень плюс ще три місяці на розсуд кожного ЦПК), разом із забороною любительського рибальства;

- продовження термінів перехідного періоду схеми документації вилову та програми досліджень червоних коралів (Corallium rubrum) у Середземному морі разом із обов'язковим записом діаметра колоній червоних коралів;

- збільшення загального вилову та квот на калкан у Чорному морі на додатковий рік;

та

- адаптації для застосування в 2023 році режиму більшого зусилля для донного промислу в Адріатичному морі.

Протягом того самого періоду було прийнято п'ять нових планів управління, які або замінили попередні (скасували існуючі рекомендації), або перетворили існуючі заходи управління на структурований багаторічний план управління, як у випадку рибальства, орієнтованого на глибоководну червону креветку – гігантську червону креветку (Aristaeomorpha foliacea) і синьо-червона креветка (Aristeus antennatus) – у Сицилійській протоці. Усі ці п'ять планів передбачають трирічні перехідні періоди (2023–2025), включаючи деталі про перехідні заходи та роботу, необхідну для визначення та встановлення довгострокових заходів управління, застосовних протягом періоду 2026–2030. Ці перехідні періоди можна підсумувати таким чином:

- Чорний морський лящ в Альборанському морі. Перехідний період передбачає обмеження вилову та заморожування риболовної потужності/зусиль, одночасно працюючи над оновленим мінімальним

контрольним розміром збереження та визначенням просторових заходів, що захищають основні середовища існування риб для цього виду.

- Донні запаси в Сицилійській протоці. Перехідний період передбачає заморожування риболовної потужності/зусилля, режим риболовного зусилля для авторизованих суден, які виловлюють європейського хека (Merluccius merluccius), а також обмеження на вилов глибоководної рожевої креветки (Parapenaeus longirostris). як оновлення існуючих FRA, що супроводжується постійною схемою інспекції, під час роботи над ідентифікацією нових FRA, можливого включення додаткових ключових видів – барабульки (Mullus barbatus), барабульки (Mullus surmuletus) і норвезького омара (Nephrops norvegicus).) – і типи знарядь – яруси, зяброві сітки та тройкові сітки – і визначення нових мінімальних контрольних розмірів збереження для ключових видів.

- Глибоководний промисел червоної креветки в Сицилійській протоці, Іонічному та Левантському морях. Перехідний період передбачає заморожування риболовної потужності/зусилля, перехідні обмеження на вилов і 30-денне тимчасове закриття в період з березня по вересень, що супроводжується схемою постійної інспекції, одночасно працюючи над визначенням рибальського сліду, новими просторовими заходами та мінімальним збереженням.

Щодо заходів просторового управління та пов’язаної діяльності, то у звіті надається наступна інформація.

На сьогоднішній день GFCM створила десять FRA для захисту вразливих морських екосистем (VME) або чутливих середовищ існування від потенційно значних несприятливих впливів (VME-FRA) і для підвищення продуктивності морських живих ресурсів шляхом захисту основних середовищ існування риб (EFH-FRA).

Зони обмеженого промислу визнаються важливими інструментами управління, але їхня ефективність залежить від надійних принципів їх створення та моніторингу. Для реалізації таких принципів GFCM прийняв у

2022 році рекомендацію, яка встановлює набір мінімальних стандартів для FRA у сфері застосування GFCM на основі так званого набору інструментів FRA, розробленого в 2021 році та описаного в «Стані рибальства в Середземному та Чорному морях 2022». (FAO, 2022a). Ця рекомендація має на меті підвищення узгодженості мережі FRA, гармонізацію заходів управління, що застосовуються в субрегіонах, вирівнювання умов для рибалок і сприяння покращенню стану збереження запасів і екосистем. Він застосовується до всіх новостворених FRA в межах сфери застосування GFCM та до існуючих на розсуд Науково-консультативного комітету GFCM з питань рибальства. Таким чином, усі нові FRA складатимуться з двох типів зон із конкретними заходами управління, які обговорюватимуться в консультаціях із зацікавленими сторонами: зона A, зона постійного закриття; і зона B, тимчасова закрита зона (або буферна зона). Крім того, рекомендація передбачає, що:

- кожен FRA супроводжується планом наукового моніторингу відповідно до загального стандартизованого протоколу, специфічного для відповідної типології FRA (VME-FRA або EFH-FRA);

- інформація про всі судна, яким дозволено ловити рибу в зоні B FRA, реєструється та оприлюднюється;

- інформацію про рибальську діяльність, а також дані про вилов ключових видів і випадковий вилов, випуск і викид чутливих видів (перелічених у Додатку II або Додатку III Протоколу щодо особливо охоронюваних територій і біологічного різноманіття в Середземному морі від Барселонська конвенція) (UNEP/MAP та SPA/RAC, 2023) реєструються відповідно до міжнародних стандартів і вимог до звітності даних відповідних рекомендацій GFCM; і

- будь-які інші додаткові заходи (наприклад, 5-відсоткове охоплення спостерігачами на борту або дистанційний електронний моніторинг) вживаються для покращення збору даних з огляду на науковий моніторинг ключових видів.

Передбачається, що ці заходи будуть доповнені низкою важливих заходів моніторингу, контролю та нагляду, включаючи списки авторизованих суден для обох типів зон і дистанційний електронний моніторинг.

Реалізація цієї рекомендації дозволить FRA стати дійсно адаптивним інструментом управління в майбутньому.

З огляду на просування у створенні FRA для захисту глибоководних VME та EFH у коралових курганах Cabliers (Альборанське море), GFCM також прийняла резолюцію, яка окреслює дорожню карту досягнення цієї мети. Це рішення закладає основу для майбутнього створення FRA шляхом здійснення наукових обстежень і моніторингу з метою оцінки точного географічного розмежування та зонування території, у координації з усіма залученими СРС.

Що стосується рекреаційного рибальства, то можна зазначити наступне.

У світлі соціально-економічної значущості рекреаційного рибальства та його потенційного впливу на декілька пріоритетних промислових видів у статус надмірної експлуатації, і оскільки улов любительського рибальства не може бути комерціалізований, необхідність продовження моніторингу цього рибальства була визнана надзвичайно важливою для полегшення управління ними та уникнення негативного впливу, в тому числі на промислове рибальство.

У зв’язку з цим у 2022 році GFCM ухвалила рекомендацію, яка встановлює набір мінімальних правил для сталого рекреаційного рибальства в Середземному морі, який також включає:

- положення щодо розробки програми дослідження.
- мінімальні стандарти, встановлені цим рішенням, включають заходи збереження (заборони та визначення практик і типів знарядь лову, дозволені в рекреаційному рибальстві), заходи контролю та моніторингу (ліцензії, декларації вилову та звітність, контроль та правозастосування) та положення, пов’язані з даними зборів і звітністю та науковою оцінкою,
- рекомендації щодо партисипативного врядування та просування передового досвіду як на регіональному, так і на субрегіональному рівнях.

Що стосується дослідницьких програм поділяють спільну мету вдосконалення наукової основи для надання порад щодо існуючих і потенційних заходів управління. Вони містять цілеспрямовані дії у напрямку підвищення якості та кількості інформації про рибні ресурси та усунення виявлених прогалин у знаннях і недоліків у відповідних наукових або технічних рекомендаціях.

З початком першої дослідницької програми щодо рапса (Rapana venosa) у 2019 році GFCM запустив шість дослідницьких програм і три субрегіональні пілотні проєкти та дослідження, інші знаходяться на стадії розробки.

У 2022 році чинну рекомендацію щодо дослідницької програми промислу рапса в Чорному морі було продовжено з метою завершення роботи, проведеної щодо соціально-економічних аспектів рибальства та 17 Рекомендації GFCM/45/2022/12 щодо створення набір мінімальних правил для сталого рекреаційного рибальства в Середземному морі розробка оцінки стратегії управління з метою надання наукових консультацій щодо потенційних заходів управління у 2023 р. У цьому ж році було прийнято ще два рішення щодо створення двох дослідницьких програм. Перше випливає з положень Рекомендації.

GFCM/45/2022/12, для якого розробляється програма досліджень рекреаційного рибальства. По-друге, було прийнято резолюцію про створення програми дослідження медуз у західному Середземномор'ї з метою покращення наукових знань про медуз та їх взаємодії з іншими таксонами, морською екосистемою та рибальством в Альборанському морі, щоб пом'якшити несприятливий вплив ці види, що розповсюджуються в рибальстві, аквакультурі та туризмі. Очікується, що буде розроблено методологію, яка могла б слугувати моделлю для відтворення в інших субрегіонах у майбутньому.

Нарешті, визнаючи швидке поширення некорінних видів у Середземномор'ї та східному Середземномор'ї як гарячу точку для цих видів, GFCM погодився розпочати пілотне дослідження некорінних видів у східному

Середземномор'ї з метою консолідації інтегрованої платформи моніторингу. Пілотне дослідження розробляється відповідно до загальних рамок екосистемного підходу до рибальства, головною метою якого є сприяння майбутньому управлінню швидким та адаптивним способом із повним залученням рибалок та відповідних зацікавлених сторін.

В звіті також наводиться інформація, що у 2021 році сектор рибальства та аквакультури в Середземному та Чорному морях досяг загального обсягу виробництва майже 2 млн тонн (1 063 000 тонн від рибальства, 870 000 тонн від аквакультури), отримавши дохід у 20,5 млрд доларів США (7,8 млрд доларів США від рибальство, 12,7 мільярда доларів США від аквакультури) і підтримка понад 700 000 робочих місць (457 500 у рибальстві, 243 750 в аквакультурі) по всьому ланцюжку створення вартості.

Відсоток надмірної експлуатації рибних запасів у регіоні впав з 73 відсотків у 2020 році до 58 відсотків у 2021 році, що є найнижчим показником, який спостерігався з тих пір, як тенденцію до надмірної експлуатації було вперше змінено десять років тому. Це покращення узгоджується з безперервним зниженням загального тиску риболовлі, який впав на 31 відсоток з 2012 року. Хоча загалом цей тиск все ще удвічі більший ніж в 2012 році, який вважається стійким (F/FMSY = 2,13). Безперервна увага GFCM на розширенні планів управління та технічних і просторових заходів має позитивні результати для ключових промислових видів. Деякі акції, що знаходяться в планах управління показують більше, ніж середнє, зниження тиску на рибальство, при чому примітні приклади включають 77-відсоткове скорочення з 2011 року для звичайної камбали в Адріатичному морі та 73-відсоткове зниження з 2013 року калкана в Чорному морі. Це скорочення є лідером ряду акцій відповідно до планів управління до сталого рівня рибальського тиску, хоча для деяких із цих запасів рівні біомаси ще не відновлені до цільових значень.

GFCM продовжує використовувати зони обмеженого промислу для управління ресурсами та захисту чутливих і вразливих видів

Стратегія, яка підтримується зростаючою базою даних чутливих бентичних середовищ існування та видів, яка наразі містить понад 20 000 записів. Регіональні зусилля щодо обмеження прилову зростають, також беручи до уваги рекомендації, що випливають із розробки та реалізації програм моніторингу викидів [27].

Загальний вилов у 2022 році становив близько 3,4 мільйона тонн живої ваги в семи морських районах, охоплених статистикою ЄС. Рибальський флот Іспанії перевищив одну п'яту всіх виловів ЄС (22%; 752 000 тонн), за якою йдуть Франція (15%; 517 000 тонн) і Данія (13%; 459 000 тонн).

Близько 70% загального вилову ЄС було виловлено в північно-східній частині Атлантики. Основними видами, виловленими в північно-східному районі Атлантики, були дрібні риби, такі як оселедець (19% від живої ваги, виловленої в цьому регіоні), кілька (14%), путасу (11%) і скумбрія (10%). Приблизно одна п'ята частина загального вилову в живій вазі ЄС у цьому районі була зроблена рибальським флотом Данії (19%), за якою йдуть Франція (близько 17%), Нідерланди (11%) та Іспанія (11%).

Приблизно десята частина загального вилову ЄС була виловлена в Середземному та Чорному морях, де основними видами вилову були сардини (22% вилову ЄС у цьому районі) та анчоуси (18%). Італійський флот склав 36% вилову ЄС, а переважну більшість решти припадає на Грецію (19%), Хорватію (18%) та Іспанію (17%).

В Атлантичному, східно-центральному районі, де було видобуто близько 7% загального вилову в ЄС, основними виловами були скумбрія та жовтоперий тунець. Серед країн ЄС більшість виловів у цьому районі припадає на Іспанію (37%), Латвію (близько 16%), Литву (близько 15%) та Нідерланди (близько 12%).

Риболовля в західній частині Індійського океану становить майже 7% від загального вилову в ЄС, головним чином на тунця. Переважна більшість, 96% від загальної живої ваги, виловленої риболовецьким флотом ЄС, становив тунець, особливо стрибучий, жовтоперий і великоокий тунець. Приблизно дві

третини вилову ЄС у цій зоні припадає на Іспанію (66%), а більшу частину решти на Францію (31%).

Лише 6% від загального вилову ЄС було виловлено в трьох морських районах, що залишилися. Основними видами, які виловлювали в цих районах, були такі: хек (Атлантика, південно-західний район), блакитні акули та стрибучий тунець (Атлантика, південно-східний район), а також червоний окунь, палтус і тріска (Атлантика, північно-західний район) [28].

За даними Eurostat у 2023 році загальний вилов риби в ЄС був наступним. Майже 10% загального вилову в ЄС було виловлено в Середземному та Чорному морях, де основними видами вилову були сардини (19%) і анчоуси (18%). Італійський флот отримав 37% улову ЄС у цьому районі, за ним йдуть Греція (20%), Хорватія (18%) та Іспанія (17%).

На рибальський флот Іспанії припадало трохи більше однієї п’ятої від усього вилову в ЄС у 2023 році (21%; 698 000 т), за нею йдуть Данія (15%; 495 000 т) і Франція (14%; 470 000 т).

Близько 72% загального вилову в ЄС було виловлено в північно-східній Атлантиці. Приблизно одна п'ята частина загального вилову в живій вазі ЄС у цьому районі була отримана риболовецьким флотом Данії (21%), потім Франції (15%) та Іспанії (11%).

Вилов у західній частині Індійського океану склав 6% від загального вилову ЄС. Близько двох третин улову ЄС у цьому районі було отримано флотом Іспанії (68%), а більшу частину решти – Франції (30%).

Ще 6% від загального вилову ЄС було виловлено в східній частині Центральної Атлантики. Серед країн ЄС найбільше вилову в цьому районі припадає на Іспанію (40%), Францію (16%) і Нідерланди (11%).

Лише 6% загального вилову в ЄС було виловлено в 3 морських районах, що залишилися [29].

У 2023 році улов в ЄС становив 3,3 мільйона тонн живої ваги та продовжував падати, починаючи з 2018 року.

Рибальський флот ЄС з часом став меншим за кількістю та потужністю.

У 2023 році кількість вивантажень в ЄС ще більше знизилася, але вартість висадок зросла.

Риба є поновлюваним і мобільним природним ресурсом. За винятком аквакультури, риба, як правило, не є власністю, доки її не виловлять. Таким чином, рибні запаси продовжують розглядатися як звичайний дикий ресурс, яким потрібно керувати колективно. Це призвело до низки політик, які регулюють кількість рибальства на рівні ЄС. Поточна CFP спрямована на екологічно, економічно та соціально стійке використання спільного ресурсу, включаючи виробництво аквакультури. CFP – це набір правил для управління риболовецькими флотами ЄС і для збереження рибних запасів, що розроблений для управління спільним ресурсом, він надає всім риболовецьким флотам ЄС рівний доступ до вод і рибальських угідь ЄС і дозволяє рибалкам чесно конкурувати. Базуючись на законодавстві ЄС, Eurostat створює статистичні дані щодо виловів і вивантажень рибних продуктів, аквакультури та рибальського флоту ЄС.

Рибна промисловість ЄС управляється; існує регулювання щодо кількості рибальства на рівні ЄС і на рівні морського басейну в рамках CFP. Для кращого моніторингу та консультування щодо цієї політики існує інтерес до розуміння факторів виробництва та того, як вони змінюються з часом. Ці фактори включають моря, рибальський флот і робочу силу, що працює в рибній промисловості.

Статистичні правила ЄС щодо вилову риби охоплюють сім морських районів: північно-східна Атлантика; північно-західна Атлантика; Середземне і Чорне моря; східно-центральна Атлантика: південно-східна Атлантика; південно-західна Атлантика; і західна частина Індійського океану, всередині кожного з яких є кілька морів.

Як правило, рибальські судна, зареєстровані в реєстрі рибальського флоту ЄС, мають рівний доступ до всіх вод і ресурсів ЄС, якими керує CFP. Доступ до рибальства, як правило, дозволяється через ліцензію на риболовлю. Ресурси морів для більшості промислових видів риб, однак, обмежені

загальними допустимими уловами, які щорічно встановлюються для різних морських регіонів на основі наукових порад, наданих дорадчими органами, такими як Міжнародна рада з вивчення моря (ICES) і Scientific, Техніко-економічний комітет рибного господарства.

Не можна не зазначити, що близькість порту до моря часто визначає фокус рибальської діяльності.

Зменшення потужності флоту є важливим інструментом для досягнення сталого використання рибних ресурсів у рамках CFP. Рибальський флот ЄС неухильно скорочувався з початку 1990-х як з точки зору тоннажу (показник місткості риби), так і потужності двигуна (показник потужності, доступної для риболовного снасті).

Рибальський флот ЄС продовжував скорочуватися. У 2023 році кількість активних суден в ЄС становила 70 408. Ці судна мали загальну місткість 1,27 мільйона валових тонн і загальну потужність двигуна 5,14 мільйона кіловат. У період між 2013 і 2023 роками кількість суден в ЄС скоротилася приблизно на 13%, загальний валовий тоннаж впав на 13%, а потужність двигунів впала на 11%.

Флот ЄС дуже різноманітний, переважна більшість човнів має довжину не більше 10 метрів, а невелика кількість суден перевищує 40 метрів. Середній розмір рибальського човна ЄС у 2023 році становив 18,0 тонн брутто, а середня потужність двигуна становила 73,1 кВт.

Якщо виміряти валовий тоннаж, то Іспанія мала найбільший рибальський флот серед країн (24,8% від загальної кількості ЄС), за нею йшли Франція (12,4%) та Італія (11,5%). Однак, якщо виміряти потужність двигуна, то найбільший автопарк був в Італії (18,4% від загальної кількості ЄС), за нею йдуть Франція (17,9%) та Іспанія (14,6%).

За кількістю суден найбільший флот в ЄС був в Італії (17,4% усіх суден), за нею йдуть Греція (17,2%) та Іспанія (12,1%). Італійські судна, як правило, були невеликими, із середнім розміром 11,9 валової тонни (нижче середнього

показника по ЄС у 18,0 валової тонни), але з потужністю двигуна 77,3 кВт трохи вище середнього показника по ЄС у 73,1 кВт у 2023 році.

Для порівняння, загальна місткість норвезького риболовецького флоту була найбільшою в Європі (0,49 млн тонн у 2023 році, що на 29,2% більше, ніж у 2013 році). Він також був значно потужнішим, ніж у середньому по ЄС, із середньою потужністю 262,3 кВт на судно. 1 535 рибальських суден Ісландії у 2023 році також були набагато більшими та потужнішими, ніж у середньому по ЄС, із середньою місткістю 106,0 валової місткості на судно та 296,5 кВт на судно.

За оцінками, у 2022 році в первинній рибній промисловості ЄС було зайнято 157 000 осіб, з яких приблизно одна третина була зайнята в підсекторі аквакультури. Приблизно одна чверть зайнятих у первинному рибному господарстві ЄС у 2022 році була в Іспанії. Дійсно, три чверті зайнятих у промисловості ЄС було зосереджено лише в Іспанії, Італії, Греції, Франції та Португалії.

На Італію, Грецію та Португалію припадала набагато більша частка зайнятості в рибній промисловості ЄС, ніж у рибному виробництві; разом на них припадало близько 38% зайнятих у промисловості ЄС, але вони виробляли лише близько 15% продукції. Навпаки, у Данії та Нідерландах була відносно низька зайнятість у рибному господарстві (від 1% до 2% відповідно від загальної кількості в ЄС), але набагато вищі частки рибного виробництва (близько 11% та 8% відповідно). Ці контрасти підкреслюють відмінності між рибними галузями одних країн з відносно великою кількістю невеликих суден та інших з відносно невеликою кількістю великих суден.

Моніторинг уловів є важливим інструментом для збереження рибних запасів і підтримки спільних ресурсів, доступних у великих і багатих рибальських районах Європи.

Улов в ЄС у 2023 році становив приблизно 3,3 мільйона тонн живої ваги, що є продовженням тенденції до зниження з 2018 року.

Вилов риби охоплює рибу, молюсків, ракоподібних та інших водних тварин, відходів і водних рослин, які виловлюються для будь-яких цілей, усіма типами та класами суден, снастей і рибалок, що працюють у всіх семи морських районах, на які юридично поширюються статистичні правила ЄС. Вони охоплюють улов у відкритих рибальських районах, офшорних, прибережних або солонуватих водоймах. Продукція з аквакультури та вилов у прісній воді виключені.

Загальний вилов в ЄС у 2023 році становив приблизно 3,3 мільйона тонн живої ваги. Цей новий низький рівень вилову був значно нижчим за оцінені 4,6 мільйона тонн у 2017 і 2018 роках і набагато нижчим, ніж 5,9 мільйона тонн, виловлених у 2001 році.

На рибальські флоти Іспанії, Франції та Данії припадало близько половини загальної кількості водних організмів, виловлених країнами ЄС у 2023 році (див. рис. 4). Рівень вилову знизився в Іспанії (-7,2%), Франції (-9,0%) і Нідерландах (-10,8%) між 2022 і 2023 роками. Ці зміни відрізнялися від збільшення в Данії (+7,9%, або +36 200 тонн). Рівні вилову у 2023 році також були нижчими, ніж у 2022 році, у багатьох інших країнах, не в останню чергу в Німеччині (зменшення на 14 600 тонн), Італії (зменшення на 12 000 тонн), Хорватії (зниження на 7 200 тонн) і Греції (зниження на 3 500 тонн). Крім Данії, помітно вищі рівні вилову були також у Литві (зростання на 11 800 тонн) і Швеції (зростання на 3 500 тонн).

Іспанія та Португалія були єдиними країнами, які ловили в усіх семи рибальських районах, охоплених статистикою вилову ЄС.

Близько 72% усіх виловів ЄС у семи морських районах, на які поширюються статистичні правила ЄС, було отримано в північно-східній частині Атлантичного океану. Основними видами, виловленими в північно-східному районі Атлантики в 2023 році, були оселедець (18% живої ваги, виловленої в цьому регіоні), путасу (16%), кілька (13%) і скумбрія (10%).

Приблизно одна п'ята частина загального вилову в живій вазі ЄС в північно-східній частині Атлантики була зроблена рибальським флотом Данії.

Разом на Францію (близько 15%), Іспанію (11%) і Нідерланди (10%) припадає ще майже дві п'ятих вилову в регіоні.

Близько десятої частини загального вилову ЄС було виловлено в Середземному та Чорному морях, де основними видами вилову були сардини (19% вилову ЄС у цьому районі) та анчоуси (18%). Більше третини загального вилову ЄС у цьому районі припадає на італійський флот (36,6%), а на флоти Греції (19,5%), Хорватії (17,7%) та Іспанії (16,7%) разом припадає переважна більшість решта.

Близько 6% загального вилову в ЄС було виловлено в Атлантичному, центрально-східному районі, де основними уловами були ставрида та стрибучий тунець. Серед країн ЄС на Іспанію (близько 40%), Францію (близько 16%), Нідерланди (близько 11%) і Литву (близько 10%) разом припадає переважна більшість виловів у цьому районі.

Близько 6% загального вилову в ЄС було виловлено в Індійському океані, західній частині, де основним виловом був тунець, зокрема стрибучий, жовтоперий і великоокий тунець. Приблизно дві третини вилову ЄС у цьому регіоні припадає на Іспанію, а більшу частину решти на Францію.

Лише 6% від загального вилову ЄС було виловлено в трьох морських районах, що залишилися. Основними видами, виловленими в цих районах, були такі: хек в Атлантиці, південно-західний район; блакитні акули та білий тунець в південно-східній частині Атлантичного океану; і червоний окунь, тріска і палтус в Атлантичному, північно-західному районі.

Статистика вивантажень Євростату стосується продуктів рибальства (вага та вартість продукту), вивантажених суднами ЄС/ЄАА на території ЄС/ЄАА. Висадки з суден, що не належать до ЄС/ЄАА, або висадки за межами території ЄС/ЄАА виключаються. Країни ЄС, які не мають виходу до моря і не мають морського рибальського флоту, не включені.

Кількість усіх водних організмів, вивантажених у ЄС у 2023 році, за оцінками, становила близько 2,9 мільйона тонн ваги продукту, що становить

зменшення майже на 8% порівняно з приблизно 3,2 мільйона тонн, вивантажених у 2022 році.

На Данію припадало більше однієї п’ятої (0,7 мільйона тонн) вивантажень ЄС у 2023 році, за нею йдуть Іспанія з 17% (0,5 мільйона тонн) і Нідерланди приблизно 16% (0,5 мільйона тонн).

Серед країн ЄС, для яких доступні дані за 2023 рік, кількість вивантажень значно скоротилася в Іспанії (на 205 000 тонн менше, ніж у 2022 році, що еквівалентно скороченню на 29,3%), у Франції (на 37 000 тонн менше, ніж у 2022 році, що еквівалентно 11,9% скорочення), Нідерланди (на 15 000 тонн менше, або -3,0%) та в Італії (на 12,0 тис. тонн менше, або -9,1%). Навпаки, у 2023 році вивантаження були значно вищими в Данії (зростання на 82 600 тонн, або +13,4%) і Фінляндії (4 400 тонн, або +6,5%).

Орієнтовне зменшення загальної кількості рибних продуктів, вивантажених в ЄС у 2023 році, супроводжувалося зростанням вартості цих вивантажень з приблизно 6,2 мільярда євро у 2022 році до приблизно 6,7 мільярда євро у 2023 році.

Статистичні дані про рибальство збираються Євростатом з офіційних національних джерел для держав-членів ЄС і членів Європейської економічної зони (ЄЕЗ). Статистичні дані збираються з використанням узгоджених на міжнародному рівні концепцій і визначень, розроблених Координаційною робочою групою, що складається з Євростату та кількох інших міжнародних організацій, які відповідають за статистику рибальства. Дані, отримані Євростатом, проходять кілька перевірок якості і лише після підтвердження відповідності узгодженим стандартам публікуються та доступні в Інтернеті.

Європейська статистика виробництва рибальства включає виробництво з улову та аквакультури. Улови стосуються продуктів рибальства, виловлених для всіх цілей (комерційних, промислових, рекреаційних і натуральних) усіма типами та класами рибальських одиниць (включаючи рибалок, судна, снасті тощо). Прапор рибальського судна використовується як основна ознака національності улову. На додаток до виловів, Євростат також збирає

статистичні дані про вивантаження, які стосуються всіх рибних продуктів (виражених як вага продукту), вивантажених у країні, що надає звіт, незалежно від національності судна, яке вивантажує. Вивантаження суден країни, що звітує, у портах, що не входять до ЄС, та імпортовані до ЄС також мають бути включені. Виробництво аквакультури означає вирощування водних (прісноводних або солоних) організмів у контрольованих умовах. Аквакультура передбачає певну форму втручання в природний процес розведення, наприклад регулярне зариблення, годування та захист від хижаків. Фермерство також передбачає індивідуальне або корпоративне володіння тваринами, що вирощуються.

Статистика вилову подається до Євростату країнами-членами ЄЕЗ відповідно до наступного законодавства ЄС:

- Регламент (ЄС) № 218/2009 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2009 року щодо подання статистики номінального вилову державами-членами, які ведуть промисел у північно-східній Атлантиці;

- Регламент (ЄС) № 217/2009 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2009 року щодо подання статистичних даних щодо улову та діяльності державами-членами, які ведуть промисел у північно-західній Атлантиці;

- Регламент (ЄС) № 216/2009 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2009 року щодо подання номінальної статистики вилову державами-членами, які ловлять рибу в певних районах, крім Північної Атлантики.

Статистичні дані повідомляються як еквівалент живої ваги вивантажень (іншими словами, вивантажена вага продукту, до якого застосовано відповідний коефіцієнт перерахунку). Таким чином, виключається кількість рибних продуктів, які були виловлені, але не вивантажені. Щодо статистики щодо вивантажень, кожна країна повідомляє щорічні дані щодо кількості та вартості рибних продуктів, вивантажених у її портах згідно з положеннями Регламенту (ЄС) № 1921/2006 від 18 грудня 2006 року про подання статистичних даних щодо вивантажень рибних продуктів у Держави-члени ЄС та скасування Регламенту Ради (ЄЕС) № 1382/91 (ОВ L403 від 30 грудня 2006

р.). Щодо статистики аквакультури, національні органи влади подають статистику виробництва аквакультури до Євростату згідно з положеннями Регламенту (ЄС) № 762/2008 від 9 липня 2008 року щодо подання державами-членами статистики щодо аквакультури та скасування Регламенту Ради (ЄС) № 788/96.

Що стосується рибальського флоту, статистичні дані для держав-членів ЄС отримані з Реєстру рибальського флоту Співтовариства, який веде Генеральний директорат Європейської Комісії з морських справ і рибальства. Статистичні дані для Ісландії та Норвегії складаються з файлів флоту, наданих їхніми національними органами влади.

Європейська комісія запропонувала створити новий фонд для інвестицій у морську економіку та підтримки рибальських громад. Європейський фонд морського та рибного господарства продовжуватиме підтримувати європейський рибальський сектор у напрямку більш стійких методів рибальства, приділяючи особливу увагу підтримці дрібних рибалок. Він співфінансуватиме проєкти разом із національними потоками фінансування, при цьому кожна держава-член ЄС отримуватиме частку від загального бюджету [30].

Щодо України, то за даними Державного агентства України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм. У 2023 році загальний обсяг добування (вилову) водних біоресурсів підприємствами рибної галузі України склав 38,2 тис. тонн. Так, діяльність, пов’язану з промисловим виловом водних біоресурсів у рибогосподарських водних об’єктах загальнодержавного значення, на яких затверджені ліміти та прогнози допустимого спеціального використання водних біоресурсів, здійснювали 289 суб’єктів господарської діяльності. Зазначеними користувачами у рибогосподарських водних об'єктах та на континентальному шельфі України у 2023 році добуто 11,2 тис. тонн водних біоресурсів, з них виловлено: - 11,19 тис. тонн у внутрішніх водоймах (+12% у порівнянні з 2022 роком); - 415 кг у Чорному морі (-99,5% у порівнянні з 2022 роком).

Протягом 2023 року вартість імпорту риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів в Україну склала 932,2 млн дол. США. Загальна вага нетто імпортної продукції складає 329,1 тис. тонн, що майже на 4% більше показника 2022 року (316,6 тис. тонн). Головними імпортерами водних біоресурсів в Україну залишаються Норвегія, Ісландія та Естонія. Крім зазначених держав, поставки рибної продукції у великих обсягах здійснюються з США, Латвії, Великобританії, Іспанії, Канади та Китаю. Близько 80% обсягу імпорту припадає на види риб, до яких Україна не має доступу, і які видобуваються виключно у відкритому морі або морських економічних зонах інших держав. В основному до України імпортується риба морожена або її філе, що становить 76% від загального імпорту рибопродукції, переважно це оселедець, мерлуза (хек), скумбрія, сардини, мойва, путасу, атлантичний лосось. Зазначена продукція здебільшого проходить процес переробки на рибних підприємствах України, особливо у сегменті виробництва рибного філе, консервів та пресервів, соління, копчення, заморожених напівфабрикатів. Значна частина такої продукції постачається на ринки інших держав. У загальній структурі зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією питома вага вартості експорту риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів протягом 2023 року становила 0,14%, імпорту – 13,5%.

У зв’язку із зазначеним за даними митних органів вартість експортованої риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів у 2023 році зменшилася на 17,4 млн дол. США та загалом склала 31,2 млн дол. США, що на 35,8% менше показника 2022 року (48,6 млн дол. США). Всього за 2023 рік вага нетто експортованої Україною риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів склала 6,6 тис. тонн, що на 21,6% менше показника 2022 року (8,4 тис. тонн), що в основному пов’язано із зменшенням більш ніж на 2 тис. тонн експорту філе або іншого м’яса: лосося, тріски та форелі. Всього у загальному по деяким товарним групах спостерігалося збільшення обсягів поставок рибної продукції на зовнішні ринки: риба свіжа або охолоджена (+90,6%), молюски (+55,4%),

риба сушена, солона або у розсолі, копчена (+34,3%), готова або консервована риба, ікра осетрових (чорна ікра) та ікра інших риб (+15,1%), жива риба (+11,8%). У структурі експорту рибної продукції переважну частину у кількісному та вартісному вимірі займають підгрупи «Готова або консервована риба, ікра риб або її замінники» – 29% (1,7 тис. тонн) та «Жива риба» – 17% (1,0 тис. тонн) від усього експорту. В асортименті риби, що експортується у підгрупі готова або консервована риба, ікра риб або її замінники, 68% продукції складають готові або консервовані сардини, сардинела, кілька або шпроти. По підгрупі жива риба основну частину, а саме 98,6% становить короп. Найбільші обсяги рибної продукції Україна експортувала до Молдови, Литви, Німеччини, Польщі та Грузії. Середні споживчі ціни на рибу та рибну продукцію у 2023 році за даними Держстату збільшилися у середньому на 7,6%. Найбільше підвищилася ціна на кільку солону (+23%), рибу живу або охолоджену (+12%) та консерви рибні в олії (+11,0%).

У 2023 році загальний обсяг добування (вилову) водних біоресурсів підприємствами рибної галузі України склав 38,2 тис. тонн. Так, діяльність, пов’язану з промисловим виловом водних біоресурсів у рибогосподарських водних об’єктах загальнодержавного значення, на яких затверджені ліміти та прогнози допустимого спеціального використання водних біоресурсів, здійснювали 289 суб’єктів господарської діяльності. Зазначеними користувачами у рибогосподарських водних об'єктах та на континентальному шельфі України у 2023 році добуто 11,2 тис. тонн водних біоресурсів, з них виловлено: - 11,19 тис. тонн у внутрішніх водоймах (+12% у порівнянні з 2022 роком); - 415 кг у Чорному морі (-99,5% у порівнянні з 2022 роком) [31].

2.3. Спільна політика Європейського Союзу у секторі рибальства

У традиційній моделі людського та сталого розвитку проблема полягає в досягненні компромісів між трьома цілями: сприяння економічному зростанню та конкурентоспроможності, зменшення соціальної нерівності та збереження бази природних ресурсів. Модель людського та сталого розвитку розглядає ці три цілі як взаємопідсилюючі, а не як суперечливі [32].

Відповідно до статті 2 Договору про заснування Європейського Співтовариства, завданням Співтовариства є зробити все співтовариство гармонійним, збалансованим і стабільним через розвиток економічної діяльності, високий рівень зайнятості та соціального захисту, рівність жінок і чоловіків, стабільне та безінфляційне зростання, високий рівень конкурентоспроможності та конвергенція економічних показників, високий рівень захисту та поліпшення навколишнього середовища, підвищення рівня та якості життя, економічна та соціальна єдність та солідарність держав-членів [33].

CFP має 4 основні напрями політики: управління рибальством; міжнародна політика; ринок і торгова політика; політичне фінансування [34].

Наприкінці грудня минулого року Європейським Парламентом та Радою було прийнято новий Регламент (ЄС) № 1380/2013 «Про спільну рибальську політику та внесення змін до Регламентів Ради (ЄС) № 1954/2003, (ЄС) № 1224/2009 та скасовує Регламент Ради (ЄС) № 2371/2002 та (ЄС) № 639/2004 та Рішення Ради 2004/585 / ЄС «завершило зміни до Спільної рибальської політики та заклало основи для функціонування рибного господарства ЄС та його реформування принаймні на 2014-2020 роки».

CFP має забезпечити, щоб рибальство та аквакультура сприяли довгостроковій екологічній, економічній та соціальній стійкості. Він повинен містити правила, спрямовані на забезпечення простежуваності, безпеки та якості продукції, що продається в Союзі. Крім того, CFP має сприяти продуктивності, справедливому рівню життя в секторі рибальства, включаючи

дрібне рибальство, і стабільності ринку, а також має гарантувати, що продовольство доступне та потрапляє до споживачів за розумною ціною. CFP має сприяти Стратегії «Європа 2020» для розумного, сталого та інклюзивного зростання, а також сприяти досягненню цілей, викладених у цій Стратегії [35].

CFP стала оптимізованою, і тепер вона стала набагато дешевшою та легшою в управлінні. Прийняття рішень дозволяє приймати конкретні технічні рішення за більш тісної участі рибалок. Операторів рибного господарства заохочують діяти відповідально, але вони також повинні продемонструвати, що вони відповідають вимогам і основним принципам CFP. Зацікавлені сторони повністю залучені до політичних рішень та обговорень. Контроль за рибальством став значно ефективнішим.

За межами Європи ЄС продовжує працювати над сприянням належному морському управлінню та відповідальному рибальству в усьому світі. Угоди з третіми країнами зараз надають найвищий пріоритет посиленню внеску Європи в місцеве рибальство, інвестиції та ефективне управління морськими ресурсами. Нові регіональні програми покращують контроль, науковий моніторинг рибних запасів, залучаючи більшість найбільших рибальських країн світу [36].

В Україні значну увагу необхідно приділити відродженню рибного господарства. У різних форматах ця ідея вже закладена в державні нормативні акти, але конкретні питання цього відродження тільки починають проступати. Але без цього процесу будь-якій ідеї загрожує стати гаслом [37].

Стан і перспективи розвитку рибогосподарського комплексу країни були і є предметом численних досліджень, одним із основних напрямів яких є пошук основних тенденцій підвищення продуктивності та економічної ефективності галузі в умовах ринкової економіки [38].

Споживання риби і морепродуктів, її асортимент, кількісні та якісні показники характеризують ступінь економічного розвитку країни та рівень добробуту її населення. Обсяг і структура попиту на продовольчі товари та рибу та рибопродукти, зокрема, формується під впливом багатьох факторів:

доходів, роздрібних цін на окремі продукти харчування, співвідношення міського та сільського населення в досліджуваній сукупності, власного виробництва, імпорту та інші [39].

Важливість рибної галузі в забезпеченні рівня життя людей спонукає наукову спільноту до вивчення як методологічних, так і концептуальних підходів до її функціонування в умовах сучасних глобальних трансформацій. Рибальство та аквакультура є важливими джерелами продовольства, харчування та доходу. Ця економічна діяльність забезпечує засоби до існування для багатьох людей у світі. Усі останні звіти експертів з міжнародних організацій, рибальства та громадянського суспільства підкреслюють величезний потенціал океанів і внутрішніх вод. В основному це стосується їх поточної та майбутньої продовольчої безпеки для населення світу, яке, як очікується, зросте до 9,7 мільярдів у 2050 році. Це підтверджує думку вчених про актуальність досліджень для оцінки попиту на рибу, рибні продукти, які в контексті глобалізації економіки необхідні [40].

Розвиток внутрішнього ринку товарів і послуг сприяє забезпеченню стабільності, зменшенню диспропорцій у соціально-економічному розвитку регіонів. Але необхідний збалансований розвиток, який передбачає поступові зміни структури господарського комплексу країни та її регіонів з метою наближення їх до структури розвинених країн, отримання синергічного ефекту від взаємодії різних сфер діяльності. , раціональне використання природних ресурсів [41].

У 20 столітті була створена платформа для міжнародного співробітництва для збереження та сталого використання ресурсів Чорного та Азовського морів. Конвенція про охорону Чорне море проти забруднення (1993), низка протоколів до неї та Стратегічний план дій для Чорного моря (1996, оновлений у 2009) створили законодавчу основу для реалізації спільних регіональних програм і проєктів та міжнародної технічної допомоги.

Забруднення морського середовища та прибережних територій, незбалансоване використання морських ресурсів та відсутність інтегрованого

природокористування залишаються ключовими факторами, що визначають незадовільний стан довкілля Чорного та Азовського морів. Тому ключовим завданням є зменшити будь-яке забруднення морського середовища та запобігти йому.

Це надзвичайно масштабне завдання з огляду на перелік галузей, які задіяні в цьому процесі: промисловість, транспорт, сільське господарство, енергетика, туризм. Також важливо зберегти та збалансувати використання морських та прибережних екосистем, захищаючи як антропогенну діяльність, так і природні фактори. Зокрема, інструментом боротьби з вторгненням чужорідних видів в екосистему Чорного моря. Нерегульований і незаконний вилов ресурсів підриває запаси промислової риби та інших видів.

Промисел риби в період нересту не тільки зменшує популяції промислової риби, але й завдає шкоди морським ссавцям, які випадково стають жертвою. Запровадження обліку вилову практикувати морські живі ресурси та торгувати лише за наявності підтверджуючих документів, що підтверджують законність такого вилову, є актуальним державним завданням. Реалізація завдання сприятиме консолідації міжнародних зусиль щодо запровадження практик сталого рибальства та боротьби з незаконним і нерегульованим рибальством.

Рекомендації щодо досягнення мети пов'язані з:

- розробкою та впровадженням комплексних планів управління прибережними смугами на основі передового національного та міжнародного досвіду;

- розробкою національної стратегії морської екологічної політики;

- впровадженням програми моніторингу для оцінки стану морів;

- підготовкою програми заходів щодо досягнення доброго екологічного стану морів.

Досягнення мети має значно підвищити якість життя населення прибережних територій за рахунок сталого природокористування та

мінімізації забруднення навколишнього середовища Чорного та Азовського морів [42].

Риба вже давно є одним з найпопулярніших продуктів у світі. Більше половини експорту риби за вартістю та обсягом припадає на країни, що розвиваються, за умови, що споживання риби на душу населення вище в постіндустріальних економіках. На думку міжнародних експертів, світове рибальство та аквакультура повинні продовжувати активно розвиватися, враховуючи зростання населення планети, яке у 2050 році досягне 9,7 мільярдів осіб. У зв'язку з цим потенціал як морського, так і внутрішнього рибальства та аквакультури в контексті поточного та майбутнього внеску в продовольчу безпеку населення Землі постійно переглядається.

Протягом багатьох років ми приходили до висновку, що європейська аквакультура, за відсутності природних умов для масового виробництва недорогої продукції, має спиратися лише на застійне виробництво. Прогрес буде досягнутий у напрямку диверсифікації об'єктів аквакультури, виробництва нішевої та органічної продукції (лин, судак), а також розробки нових технологій, заснованих на застосуванні принципів ресурсозбереження та екологічності.

Прогнозування розвитку галузі на середньострокову перспективу базується на аналітичних матеріалах щодо макроекономічного середовища, аспектів міжнародної торгівлі та світових цін з урахуванням митних тарифів, ймовірностів спалахів хвороб риб, промисловий вилов, збільшення термінів виробництва. Існує низка факторів невизначеності, які можуть вплинути на розвиток рибальства, зокрема зміна клімату. Зміна клімату впливає на водні екосистеми, знижуючи їх стійкість і деградуючи природні ресурси, особливо в прибережних районах.

Поступове нагрівання атмосфери призводить до фізико-хімічних змін у водному середовищі. Є й зовнішні чинники, які можуть призвести до непередбачуваних ситуацій і вплинути на рибний ринок.

У цій ситуації Україна перебуває у більш вигідному становищі серед інших європейських країн, оскільки стосовно нашої території вплив зміни клімату, його руйнівні наслідки прогнозуються найменшими. І це, як і можливості для виробництва органіки аквакультури, а також перспективи виробництва так званих нішевих видів робить Україну потенційно впливовим гравцем у європейській аквакультурі. Необхідно:

а) створення сприятливих умов для забезпечення конкурентоспроможності розвитку рибного господарства на внутрішньому та зовнішньому ринках; створити систему формування показників виробництва риби та рибної продукції з урахуванням досвіду системи збору даних про рибальство та управління ними в ЄС на основі положень Регламенту збору даних (DCR) № 1543 /2000 від 29.06.2000 року та Систему збору даних (DCF); підвищити ефективність охорони водних біоресурсів природних водойм України; збільшити загальне споживання риби та рибопродуктів до 15 кг на одну особу (9,6 кг);

б) необхідно зберегти екстенсивну аквакультуру, продовжувати фінансувати рибогосподарські комплекси з бюджету, оскільки зниження породної елітарності призводить до збитковості комплексів, необхідно надати відповідну підтримку чистопородним рибним заводам (оскільки комплексних рибних господарств немає)), створити умови для безперешкодного ввезення кормів для хижих видів риб (форель, сом), вирощених в басейнах, УЗВ, сприяти будівництву комбікормових заводів з урахуванням світового досвіду щодо орієнтації економіки на світові стандарти безпеки та якості [9].

21 лютого 2023 року прийнято Повідомленням Комісії до Європейського парламенту та Ради «Спільна рибальська політика сьогодні та завтра: Пакт про рибальство та океани для сталого, науково обґрунтованого, інноваційного та інклюзивного управління рибальством».

Стратегія «від ферми до виделки» визнає міцний зв’язок між здоровими людьми, здоровим суспільством і здоровою планетою, а також потребу забезпечити засоби до існування первинних виробників для успішного

переходу до сталої продовольчої системи ЄС. Таким чином, забезпечення стабільних робочих місць для рибалок і виробників аквакультури та всіх учасників ланцюжка створення вартості залежить від сталого використання водних ресурсів. Потрібен інтегрований аналіз соціального виміру рибальства в ЄС, щоб дані про зайнятість, стать, професійну підготовку або залежність людей від рибальської діяльності могли бути більш ефективно враховані політиками, пропонуючи заходи збереження в управлінні рибальством.

Оновлення поколінь є ключовим, якщо ми хочемо переконатися, що сектор рибальства, аквакультури та переробки та прибережні громади ЄС мають життєздатне майбутнє. Однак це може відбутися, лише якщо цей сектор сприйматиметься як привабливий, якщо складні умови праці будуть покращені за допомогою інновацій, якщо морське середовище буде підтримуватися різноманітним, чистим і здоровим, і якщо наші суспільства визнаватимуть рибалок і виробників аквакультури за їх професіоналізм і послуги. забезпечити. Рибальство слід сприяти як привабливий вибір кар'єри, а рибалок розглядати як «розпорядників моря». Слід також підкреслити можливість вести спосіб життя на свіжому повітрі або можливості для інноваційних організацій роботи, таких як зв'язок виробництва з прямими продажами чи туризмом. Подібним чином, вкрай важливо посилити та збільшити визнання важливої ролі жінок у всьому ланцюжку створення вартості морепродуктів ЄС, від створення багатства та зайнятості до сталого використання та збереження водних ресурсів.

CFP надає інструменти, які можуть допомогти підвищити привабливість рибальства та аквакультури як професії. Наприклад, стійке управління рибальством забезпечує довгострокову наявність здорових рибних запасів, що є передумовою стабільності бізнесу. CFP також відводить важливу роль організаціям виробників , дозволяючи їм та їхнім членам розробляти індивідуальні дії та зміцнювати місце операторів у загальному ланцюжку створення вартості . Крім того, врахування соціально-економічних наслідків в управлінських рішеннях дозволяє забезпечити справедливий рівень життя для

тих, хто залежить від рибальської діяльності. Бюджет ЄС, зокрема EMFAF та його місцевий розвиток за участю громад (CLLD), надає значну фінансову підтримку для покращення безпеки та умов праці, розвитку навичок, обмін знаннями та підвищення стійкості сектора в цілому .

Комісія запланувала:

-У період з весни 2023 року до літа 2024 року проводитиме загальноєвропейський форсайт-проєкт «Рибалки майбутнього» , щоб спрогнозувати вирішальну роль рибалок у суспільстві , крім забезпечення високоякісними морепродуктами з відносно низьким викидом вуглецю . На основі якісних інтерв'ю на місцях проєкт визначить тенденції, можливості та загрози, які визначають привабливість рибного сектору . Зокрема, проєкт стосуватиметься:

- фактори та тенденції, що впливають на довгострокову стійкість і прибутковість рибного сектору та добробут рибальських спільнот (наприклад , вплив зміни клімату , втрата біорізноманіття та забруднення , зелений і цифровий перехід, кваліфікація, старіння робочої сили, ринок і торгівля розробки),

- ідентичність і роль рибалок поза межами їх основної діяльності, зокрема у збереженні та відновленні морського середовища , екологічному туризмі та місцевому розвитку прибережних територій,

- виклики та можливості , що випливають із співпраці та синергії між рибалками та іншими морськими зацікавленими сторонами, особливо в морському просторовому плануванні, розгортанні відновлюваних джерел енергії, організації ланцюжка постачання морепродуктів , циклічній економіці та диверсифікації в ширшому контексті сталої блакитної економіки.

Результати проєкту сприятимуть розробці майбутньої політики, а також розвитку бізнес-стратегії рибного сектору.

-Закликає держави-члени використовувати, починаючи з 2023 року, підхід «знизу вгору», що дозволить місцевим рибальським громадам

вирішувати соціальні проблеми та потреби шляхом місцевого розвитку за участю громади в рамках програм EMFAF на 2021-2027 роки.

-Просить наукове співтовариство, і особливо Науково-технічний та економічний комітет з рибальства (STECF), продовжити розробку соціальних показників, які використовуватимуться в аналізі соціально-економічних звітів. Це буде враховано в майбутніх пропозиціях щодо заходів з управління рибальством і збереження, а також покращить оцінку соціального впливу таких заходів і впливу на зайнятість. Це також допоможе визначити, як запрограмувати ресурси та інвестиції, необхідні для сприяння привабливості сектора.

-Після прийняття переглянутої Міжнародної конвенції про стандарти підготовки, дипломування та несення вахти персоналу рибальських суден (STCW -F) розгляне можливість запропонувати директиву для забезпечення її правильної транспозиції до правового порядку ЄС і допоможе державам-членам у прискорити ратифікацію конвенцій Міжнародної організації праці (МОП) та Міжнародної морської організації (ІМО).

CFP керується принципом належного управління. У цьому дусі регіональний підхід, запроваджений реформою 2013 року, дозволяє державам-членам співпрацювати в регіональних групах і розробляти регіональні природоохоронні заходи за допомогою спільних рекомендацій. Крім того, CFP посилює співпрацю зацікавлених сторін через залучення дорадчих рад. Вони подають рекомендації Комісії, державам-членам і регіональним групам і надають інформацію зацікавленим сторонам, що підтримує розробку заходів щодо збереження та управління.

На початку регіональні групи переважно зосереджувалися на створенні та виконанні зобов'язань щодо висадки. Робота над заходами зі збереження згідно зі статтею 11 Регламенту CFP 36, необхідних для забезпечення дотримання зобов’язань , що випливають із екологічного законодавства ЄС та Регламенту технічних заходів 37 , почала прискорюватися лише з 2021 року. У різних морських басейнах він розвивався дуже нерівномірно.

Як зазначено в морському плані дій, держави-члени повинні відновити свої зобов’язання щодо підвищення ефективності, швидкості та рівня амбіційності регіональної роботи, особливо щодо впровадження екологічного законодавства відповідно до статті 11 CFP. З цією метою держави-члени повинні вирішити проблему відсутності достатніх ресурсів для роботи в регіональних групах, надалі посилювати залучення зацікавлених сторін та посилювати наукову базу. Комісія оцінить прогрес у впровадженні морського плану дій у своєму середньостроковому перегляді Стратегії збереження біорізноманіття в першій половині 2024 року та, залежно від своєї оцінки досягнутого прогресу та відповідно до свого права ініціативи, розгляне можливість подальшого необхідні дії, в тому числі законодавчі.

Комісія цим повідомленням закликала:

-Закликає держави - члени, починаючи з 2023 року, повністю впроваджувати дії з управління , викладені в плані дій щодо моря;

-Закликає регіональні рибальські регіональні групи держав -членів , починаючи з 2023 року, краще залучати зацікавлені сторони, зокрема Консультативні ради, до регіональних організацій, щоб забезпечити залучення як рибальських, так і екологічних органів ;

-Закликає держави-члени, починаючи з 2023 року , виділити належні ресурси для роботи в регіональних групах.

Ефективне управління також залежить від більшої прозорості. Стаття 17 CFP чітко вимагає від держав-членів, розподіляючи можливості для риболовлі, використовувати прозорі та об’єктивні критерії, в тому числі критерії екологічного, соціального та економічного характеру. Зацікавлені сторони повинні мати чітку інформацію про те, як держави-члени розподіляють можливості для риболовлі та керують потужностями флоту на національному рівні. Таким чином, Комісія працюватиме разом з науковими органами та державами-членами для подальшої оцінки та забезпечення прозорості цих критеріїв та їх відповідності положенням CFP, а також для заохочення використання критеріїв, які можуть сприяти сталим практикам

рибальства та підтримувати дрібномасштабні та прибережні рибалки, які становлять майже 75% усіх рибальських суден, зареєстрованих у ЄС, і майже половину всіх зайнятих у рибальському секторі.

Хоча Європейська ринкова обсерваторія вже забезпечує прозорість на ринку продуктів рибальства та аквакультури, також необхідно більше прозорості, щоб допомогти споживачам зробити поінформований вибір . Як було оголошено в стратегії «від ферми до виделки» , важливо продовжувати роботу над ініціативою сталої харчової системи , яку Комісія планує запропонувати у 2023 році для гармонізованого підходу ЄС до сталого виробництва продуктів харчування.

Нарешті, ефективне управління рибальством і аквакультурою вимагає чіткого, стабільного та справедливого доступу до морського простору, беручи до уваги зростаючу конкуренцію за його використання між секторами економіки. Директива про морське просторове планування встановлює основу для зменшення конфліктів у морському просторі та сприяння синергії між різними видами морської діяльності. Крім того, підвищуючи передбачуваність, прозорість і правову визначеність, він заохочує інвестиції. Держави-члени повинні спиратися на цю Директиву для покращення координації між процесами управління рибальством і морським просторовим плануванням. Крім того, збільшення використання морів для цілей, відмінних від рибальства, таких як морські охоронювані території (MPA) або відновлювані джерела енергії, вимагає більшої регіональної координації в морському просторовому плануванні, поза межами рівня держав-членів.

У цьому Повідомленні вказується на низку конкретних елементів CFP, імплементація яких потребує посилення та/або необхідні подальші оцінки та роздуми, щоб гарантувати, що сектор, суспільство в цілому та природа можуть повністю скористатися величезним потенціалом цієї політики. Деякі з цих елементів також більш детально розглядаються в морському плані дій та ініціативі щодо енергетичного переходу.

Особливо вони стосуються:

-зобов'язання щодо вивантаження та його витрати та вигоди для суспільства та рибалок;

-внесок у впровадження екологічного законодавства та відповідної системи управління;

-вдосконалення бази знань і зміцнення екосистемного підходу, враховуючи як соціально-економічні, так і екологічні цілі;

-майбутнє професії та оновлення поколінь;

-використання можливостей дослідження та фінансування ЄС;

-розподіл квот на національному рівні та прозорість процесу;

-структура потужності флоту та її актуальність для структурних інвестицій на борту, включно з підтримкою енергетичного переходу сектора;

-покращення розробки соціальних індикаторів для підвищення надійності соціально-економічних звітів, які використовуються при підготовці заходів з управління рибальством та збереження [43].

2.4. Досвід Румунії в сфері політики рибальства.

Чорне море є одним із найбільш ізольованих внутрішніх морів світу. Воно вважається молодим морем, яке почало набувати властивості солонуватого моря близько 7000 років тому [44].

Чорне море є найбільш безкисневою водоймою у світі, лише 10% його загального об’єму води придатне для водних організмів. Це ізольоване море, з'єднане із Середземним морем лише через вузькі Турецькі протоки. Такі особливі умови роблять Чорне море унікальною та крихкою екосистемою з низьким біорізноманіттям, але з високою біологічною продуктивністю. Тут мешкає близько 800 видів фітопланктону, 2000 безхребетних і 200 видів риб. Однак Чорне море є реципієнтом чужорідних видів із кількох регіонів-донорів (наприклад, Північна Атлантика, Східна Атлантика-Середземномор’я, Західна частина Тихого океану, Південно-Східна Азія, Південно-Західна частина Тихого океану, Індо-Тихоокеанський регіон) [45].

Ключовим сектором економіки Чорного моря є рибальство, яке генерує річний дохід у розмірі 350 мільйонів доларів США, причому щороку виловлюється понад 350 тонн. Рибні ресурси Чорного моря діляться між Болгарією, Грузією, Румунією, Російською Федерацією, Україною та Туреччиною.

Після вступу Румунії та Болгарії до ЄС Чорне море потрапило до зони інтересів ЄС.

Таким чином, Чорне море стало суверенною відповідальністю Спільної рибальської політики ЄС та GFCM.

Управління рибними ресурсами в рамках CFP базується на необхідності забезпечення сталого використання морських біологічних ресурсів з екологічної точки зору, а також довгострокова життєздатність сектора.

Для досягнення цієї мети ЄС прийняв законодавство про доступ до вод Союзу, розподіл і використання ресурси, загальний допустимий улов, обмеження риболовного зусилля та технічні заходи.

Риболовля на румунському узбережжі Чорного моря з часом переживала звивисту еволюцію, у тісному зв’язку з живими ресурсами морської екосистеми, з розвитком технологій експлуатації, а також з еволюцією соціально-економічної системи в сектор.

Румунський морський промисел ведеться вздовж берегової лінії, обмежуючись морською акваторією, розташованою до ізобати 60 - 70 м. Це здійснюється кораблями та човнами, які входять до складу румунського рибальського флоту. Починаючи з 2007 року, рибальський флот Румунії є невід’ємною частиною рибальського флоту Співтовариства і підпадає під дію європейських правових норм щодо збереження та сталого використання рибних ресурсів відповідно до Спільної політики рибальства. Відповідно до Регламенту (ЄС) № 2371/2002 від 31 грудня 2002 року загальна потужність флоту Співтовариства була «заморожена» з метою підтримки стабільного балансу між риболовецькою потужністю та наявними водними ресурсами. Для

ефективного управління морськими ресурсами потрібна детальна статистика вилову [46].

З географічної точки зору, Румунія є дванадцятою за величиною країною в Європі з приблизно 19 599 506 жителями та площею 238 391 км², з яких 87 відсотків (207 372 кв.км) припадає на сільську місцевість, а 13 відсотків — на місто. площі (31 018 кв.км). Румунія з її величезними ландшафтами та внутрішніми водами становить 3 відсотки загальної поверхні. Є 400 тис. га природних озер і ставків, штучних водойм, у тому числі дельти Дунаю; 84 500 га рибних господарств; 15 000 га риборозплідників; 66 000 км річок, з яких 18 200 км знаходяться в гірській місцевості; 1075 км розташовані в нижній частині Дунаю. Румунія має 250 км берегової лінії вздовж Чорного моря, тоді як виключна економічна зона займає 25 000 кв.км. Однак більшість рибальської діяльності здійснюється в межах 12-мильної зони та у внутрішніх водах [47].

У Румунії перші документи про рибальство датуються 1100 роком, вказуючи на існування багатьох ставків. Крім того, в офіційних документах XV–XIX століть на сучасній території Румунії є багато згадок про рибальство та рибництво. Враховуючи важливість цієї діяльності, дослідження, проведені за останні 50 років, призвели до кращого розуміння способу функціонування водних екосистем, а також до підвищення рівня усвідомлення необхідності управління ними в стійкий режим [44].

Під час комуністичного періоду спостерігався поштовх до ще більшого вилову риби, і були представлені великі траулери. Їх промисел і улов на одиницю зусилля (CPUE) були значно вищі порівняно з повзанням, і вони покривали більшу площу. Крім того, їхня кількість — і, отже, рибальське зусилля — зросла з 2 у 1981 році до 20 у 1989 році, а вилов зріс з 1985 по 1989 рік.

У посткомуністичний період румунське рибальство увійшло в кризу через новий політичний та економічний контекст, а також через екологічні зміни в морській системі. Дійсно, у комуністичний період тралові та тралові

судна були державною власністю, тоді як у посткомуністичний період усі ці знаряддя лову та судна були приватизовані та продані приватним особам. Більшість із них не обслуговувались належним чином і швидко деградували протягом кількох років, оскільки ціни на паливо зросли, а їхня діяльність не була прибутковою.

Цей період також збігся з падінням запасів після інтенсивної експлуатації траленням, яка почалася в комуністичний період, а також через вплив евтрофікації та забруднення та інвазивних видів. З цих причин кількість знарядь лову та вивантажень постійно зменшувалася до 2005 року. Після вступу Румунії до ЄС в 2007 році останні траулери були вилучені в 2008-2009 роках. Лише один траулер, що належить Румунському національному інституту досліджень і морських розробок (INCDM) «Grigore Antipa», підтримувався для наукових досліджень [48].

Сьогодні, будучи підгалуззю продовольчого сектору, рибальський сектор робить все більший і більший внесок у світове виробництво харчових продуктів водного походження, враховуючи, що у випадку більшості рибних запасів у дикому середовищі межі стійкої експлуатації на даний момент досягнуто або значно перевищено.

Аквакультура та переробка риби є традиційними видами діяльності, характерними для сектору рибальства в Румунії. Зони для риби та аквакультури є природними ресурсами, що займають стратегічне місце в економіці Румунії. В даний час спадщина рибальства в Румунії постійно складається з територій постійно або тимчасово покритих водою, так як вважається, що їх площа складає майже 500 000 гектарів стоячої води, 66 000 км гірських, пагорбових і рівнинних потоків і 25 000 кв.км морської води в Чорному морі [49].

Рибальство в Румунії - це важлива економічна діяльність у багатьох прибережних і континентальних регіонах, яка пропонує високоякісні продукти з суворим дотриманням стандартів щодо стійкості навколишнього середовища, здоров’я тварин і захисту споживачів.

Водночас цей сектор сприяє зменшенню залежності від імпорту риби та може пришвидшити розвиток сільських та прибережних територій, включаючи створення нових робочих місць як у первинній, так і в переробній промисловості, що має значний вплив на харчові продукти [44].

У Болгарії та Румунії управління рибальством передбачає співпрацю між центральними, регіональними та місцевими органами влади, узгодження з законодавством ЄС та управління проєктами EMFAF. Підхід «знизу вгору» Європейського комітету регіонів також включає місцеве управління (EMFAF 2021).

Для Румунії, згідно з Угодою про партнерство з ЄС на 2021-2027 роки, загальне фінансове асигнування на програму EMFAF становить 232 мільйони євро, з яких 162,4 мільйона євро внесок ЄС. Ця програма підтримує стійкі інвестиції в аквакультуру та рибальство, прискорюючи зелений і цифровий перехід Румунії в цьому секторі. Він узгоджується з пріоритетами CFP і політики ЄС у Чорному морі, як зазначено в Європейській зеленій угоді. Румунська програма EMFAF зосереджена на сталому рибальстві, стійкій аквакультурі, переробці та маркетингу, а також стійкій блакитній економіці в прибережних, острівних і внутрішніх регіонах, що сприяє досягненню екологічних і кліматичних цілей ЄС (ЕС 2022) [50].

Національне агентство рибного господарства та аквакультури є спеціалізованою центральною державною установою національного інтересу, яка є юридичною особою, фінансується з державного бюджету та функціонує під керівництвом Міністерства навколишнього середовища та зміни клімату. Агентство охоплює всю територію Румунії через чотири регіональні відділення: Молдова, Мунтенія, Олтенія, Трансільванія.

Виконуючи свої функції, Агенція має головну роль у розробці національної стратегії та конкретних нормативних актів щодо рибальства, аквакультури та організації ринку рибної продукції, а також забезпечення виконання та відповідності. Агентство також несе відповідальність за визначення та реалізацію політики щодо збереження та управління живими

водними ресурсами природних середовищ існування риб, аквакультури, переробки та організації ринку рибної продукції [51].

NAFA розробляє стратегію та законодавчу базу для рибальства в Румунії. NAFA також відповідає за технічне впровадження заходів та контроль за правилами та діяльністю у рибальстві та аквакультурі.

Для досягнення поставлених цілей NAFA має такі основні завдання:

- Розробити стратегію розвитку рибальства, аквакультури та маркетингових операцій відповідно до економічної політики уряду.
- Діяти як Керівний орган структурної політики у сфері рибальства та аквакультури.
- Регулювати конкретну правову базу.
- Контролювати та перевіряти.
- Для реалізації своїх функцій NAFA має два управління (стратегії, регулювання та структурної політики, контролю та інспектування) та дев'ять регіональних відділень. Управління стратегії, регулювання та структурної політики має такі основні обов'язки:

1. Розробляти закони.
2. Розробити проєкти програм розвитку, включаючи ОП EFF.
3. Збирати дані про рибальство, аквакультуру та рибопереробну діяльність.
4. Надавати базу даних і статистичні звіти для внутрішніх і міжнародних установ.
5. Ведення реєстру рибальських суден.
6. Ведення реєстру одиниць виробництва аквакультури.
7. Керувати реєстром одиниць обробки.
8. Для підтримки супутникової ВМС Посилити систему контролю, яку здійснюють територіальні інспектори Контрольно-інспекційного управління NAFA.

Інші установи, які відповідають за якість продукції та навколишнє середовище:

- Національний санітарно-ветеринарний орган та орган безпеки харчових продуктів забезпечує створення законодавчої бази та нормативних актів, специфічних для діяльності у сфері ветеринарії та безпеки харчових продуктів. Цей орган здійснює нагляд і контроль за виконанням і дотриманням ветеринарних і харчових правил.

- Міністерство навколишнього середовища та лісів розробляє нормативно-правову базу для охорони навколишнього середовища, управління водними ресурсами, а також процедур ліцензування всіх видів діяльності, включаючи рибальство.

Згідно зі статистичними даними NAFA, у період перед вступом до ЄС спостерігалося невелике пожвавлення сектору рибальства, оскільки в 2005 році було 100 025 га центрів рибництва, з 84 500 га рибних господарств, 15 500 га рибних розплідників і 25 га лососевих ферм. У період між 2005 і 2010 роками виробництво риби в Румунії коливалося через глобальну економічну кризу або національну економічну нестабільність. Таким чином, у 2005 році виробництво риби в аквакультурі склало 13 352 тонни, за яким слідує максимум 17 151 тонни в 2009 році, а потім у 2010 році, через економічну кризу він зменшився до 15 184 тонн і 11 593 тонн у 2011 році. Що стосується видової структури, то до 2005 року приблизно 85% аквакультурного виробництва риби в Румунії домінували азіатські та місцеві карпові, а решта 15% припадає на представлена фореллю, окунем, щукою, сомом, прісноводним осетром. Промисловий вилов риби у внутрішніх водоймах ведеться у природних водних басейнах, що належать до національного загального користування (Дунай, дельта Дунаю, комплексне озеро Разім – Синое або штучно створені озера), на підставі ліцензій на рибальство, які видаються щорічно NAFA. Домашнє рибальство ведеться пересувними або стаціонарними знаряддями лову, малими рибальськими човнами, виготовленими з дерева або склопластику. У внутрішніх водоймах механізований вилов не ведеться. За структурою уловів у внутрішніх водоймах переважають карась, лящ і скумбрія [49].

Сталий розвиток рибного сектору є пріоритетом європейської політики, при цьому значні фінансові ресурси виділяються на розвиток місцевого виробництва та скорочення імпорту. При значному скороченні кількості господарств відсутність рибопромислового флоту призвела до значного зменшення внутрішнього виробництва та залежності внутрішнього ринку від імпорту. Як експортер Румунія є незначним гравцем на європейському ринку. Хоча певний прогрес був зареєстрований, середньорічне споживання риби на душу населення в Румунії набагато нижче середньоєвропейського. Хоча в період 2007-2020 рр. рибальський сектор Румунії отримав вигоду від важливих європейських фондів, значного пожвавлення внутрішнього ринку ще не відбулося.

За даними DACIAT (2020), виробництво риби в Румунії займає другу частину європейської ієрархії, займаючи позицію 19 на рівні ЄС 28 у 2019 році.

У 2021 році Румунія імпортувала рибу та ракоподібних на загальну суму майже 250 мільйонів євро, понад 80% імпорту припадає на країни Європи. При річному споживанні риби в Румунії оцінюється приблизно в 140 000 тонн на рік, що відповідає кількості 8,5 кілограмів на душу населення на рік, у 2021 році було імпортовано понад 120 тонн риби, що покриває майже 90% внутрішнього споживання.

Заморожена риба в основному імпортується з Іспанії, Польщі та Канади. Румунський експорт риби практично відсутній, невеликі обсяги риби продаються за кордоном - близько 866 тонн, вартістю 2 мільйони євро, основним пунктом призначення є Республіка Молдова - 255 тонн. Загалом доставляються сардини, скумбрія, анчоуси та хек (Profit.ro, 2022). Торговельний баланс Румунії в міжнародній торгівлі рибою та ракоподібними сильно незбалансований, внутрішній ринок сильно залежить від імпорту. Згідно з даними Євростату, наведеними Європейською обсерваторією ринку рибальства та аквакультури.

Продукти EUMOFA (2022), у 2019 році Румунія все ще мала 159 суден загальною місткістю 1582 GT і потужністю 6547 кВт. Румунський

рибальський флот невеликий, близько 84% румунських рибальських суден мають довжину до 11 м, 14% мають 12-23 м і лише 2% з них 24-39 м.

Більше половини рибальської системи здійснюється за допомогою зябрових сіток і сіток-лукачів, трали становлять близько 25% від загальної кількості. У нашій країні є лише 2 порти для рибальських суден, вивантаження в Румунії включає лише свіжі продукти, призначені для споживання людиною.

Обсяги видобутку риби в вітчизняній аквакультурі в період 2011-2020 років становили від 8 до 13 тисяч тонн.

Чорне море, яке майже повністю ізольоване від решти світового океану і містить абісальний басейн з максимальною глибиною 2300 м поруч із великою зоною континентального шельфу, особливо в північно-західній половині, є одним із найдивовижніших регіональні моря. Під дією прісної води великих річок, з яких найбільший вплив має Дунай, і надходження середземноморської води через протоки Босфор і Дарданелли, води Чорного моря постійно стратифікуються. Його розміри, географічні, геологічні та екологічні особливості надають Чорному морю характер великої морської екосистеми (LME). Порівняно з Середземномор'ям, воно виявляє відмінні фізичні, хімічні та екологічні властивості. У цій винятковій екосистемі життя підтримується 100-метровим верхнім шаром легшої морської води з меншою солоністю та щільністю. Пікноклін відокремлює цей шар від глибших, більш щільних шарів води, які насичені сірководнем і призводять до постійного безкисневого стану на глибині від 100 до 200 м. Берегова лінія та шельфові зони Чорного моря складають мозаїку складних взаємопов'язаних екосистем із значною економічною цінністю, багатими природними ресурсами та екологічними спільнотами, а також високою концентрацією людської діяльності.

Згідно з даними Євростату (2022), аквакультурна діяльність у Румунії обмежується прісноводними системами вирощування. Основні методи виробництва, які використовуються на національному рівні, базуються на

вирощуванні риби в ставках (79%), а решта 21% видобувається в резервуарах і каналах.

У Румунії визнано лише 11 асоціацій виробників, призначених для колективного управління діяльністю асоційованих членів, які беруть участь у реалізації цілей спільної європейської політики в галузі рибальства та спільної організації ринків. У галузі рибництва працюють лише два об'єднання. Згідно з даними Євростату, в рибопереробній галузі Румунії працювала 31 компанія із загальним оборотом 106,3 млн євро. У 2019 році в галузі було працевлаштовано близько 1300 осіб.

Загалом рибальський сектор зареєстрував додану вартість у 11,5 мільйонів євро, що становить близько 1% доданої вартості від загального виробництва харчових продуктів. Основна рибна продукція, що реалізується на національному ринку у 2020 році були «Ракоподібні, молюски та інші водні безхребетні (крім охолоджених, заморожених, сушених, солоних або в розсолі, ракоподібних у панцирі, варених на пару або відварювання) (крім готових страв)» та «Приготовлена або консервована риба (за винятком цілої чи шматкової та готових страв і страв)», «Заморожена ціла морська риба» (Євростат, 2022).

У румунській торгівлі рибними продуктами переважає імпорт, в основному з європейських країн [52].

Важливим нормативно-правовим актом, що стосується рибальства, це Emergency Ordinance 23/2008 on fisheries and aquaculture (as completed and amended by Law 317/2009). Дана надзвичайна Постанова складається з 69 статей, розділених на 10 розділів встановлює заходи щодо: a) організації та управління сектором рибного господарства; b) захист, збереження та експлуатація живих водних ресурсів; в) структурна політика; г) управління потужністю флоту; д) аквакультура; е) переробка та переробка продуктів, отриманих від рибальства та аквакультури; ж) організація ринку рибної продукції; з) наукові дослідження в галузі рибного господарства; і) контроль та забезпечення виконання відповідного законодавства; к)міжнародні

відносини у сфері рибальства та аквакультури; л) відповідальність і санкції; м) приватизація в рибному секторі. Постанова поширюється як на вітчизняні, так і на іноземні судна, які здійснюють діяльність у водах під юрисдикцією Румунії.

Основна адміністративна відповідальність за сектор рибальства лежить на Міністерстві сільського господарства, лісів і розвитку сільських районів, але політика та положення цього Закону повинні впроваджуватися через Національне агентство рибальства та аквакультури (ANPA). Міністерство має надалі виконувати положення цього Закону та європейського законодавства та заходів. Політика щодо рибальства в природних середовищах існування здійснюватиметься ANPA за допомогою: (a) заходів щодо збереження живих водних ресурсів шляхом регулювання знарядь для риболовлі, зусилля чи будь-яких інших заходів, що визначаються станом ресурсів; (b) Заходи щодо захисту та відновлення живих водних ресурсів шляхом щорічного встановлення TAC і квот на вилов риби, періодів заборони, охоронюваних територій і районів, а також превентивних заходів; (c) заходи щодо управління рибальством з метою досягнення кращої раціоналізації рибальських зусиль; (d) правила рибальства та аквакультури; (e) встановлення систем охорони, контролю та інспектування рибальської діяльності; (f) інтеграція діяльності з експлуатації живих водних ресурсів на охоронюваних природних територіях у плани управління цими територіями; (g) програми фінансування для підтримки та демаркації та розвитку популяцій при експлуатації живих водних ресурсів та аквакультури.

Рибальські судна, які вивантажують рибну продукцію на національній території, повинні робити це в портах/пунктах, призначених для цієї мети Міністерством. Закон регулює перший продаж риби та місця, де такий перший продаж має відбуватися. Кораблі з третіх держав повинні будуть отримати дозвіл на перевантаження на умовах, встановлених ANPA [53].

Румунія має приблизно 135 000 га прісноводних рибних господарств, які розташовані на приблизно 1000 рибних ферм, розташованих як у державній,

так і в приватній власності. Що стосується кількості ліцензованих одиниць, зазначається тенденція до зростання з 634 одиниць у 2016 році до 735 у 2020 році. Це збільшення в основному завдяки фінансовій підтримці, отриманій через європейські структурні фонди та інвестиціям через операційні програми, специфічні для цього галузі, а саме Оперативної програми рибного господарства (протягом програмного періоду 2007–2013 рр.) та Оперативної програми розвитку рибальства та морського господарства (протягом програмного періоду 2014–2020 рр.). З точки зору потенціалу розвитку цього сектору варто відзначити, що: (a) у 2021 році приблизно 75 423 га були призначені для аквакультури на рівні 968 рибних ферм і розплідників; (b) Румунія має величезний досвід у вирощуванні риби в екологічно чистих технологічних системах аквакультури; (c) Гідрографічна мережа є диверсифікованою та має природну спадщину, що представляє інтерес для риб [54].

Рибне господарство є найбільш постраждалим від змін екосистеми Чорного моря. Водночас рибальська діяльність сама по собі сприяє погіршенню екологічної ситуації та виснаженню рибних запасів. Зміни складу іхтіофауни Чорного моря пов'язані, насамперед, зі зміною чисельності окремих популяцій. Для багатьох видів популяції риб настільки різко скоротилися, що вони втратили своє значення для промислового промислу і залишилися в чорноморській іхтіофауні лише як зоологічні представники виду. Динаміка виловів, отримана в Чорному морі, точно відображає розбіжності між розміром промислового зусилля та продуктивною здатністю експлуатованих запасів. Ці наслідки для даного запасу або популяції відображаються в деяких змінах, серед яких: - зменшення придатної для використання частки загальної біомаси; - збільшення відновлюваної частини придатної для експлуатації частини; - кількість старої риби швидко зменшується в придатній для використання біомаси та виловів;-зменшення смертності через вік;-зміна середнього коефіцієнта зростання з точки зору його збільшення;-зміна смертності через хижацтво та канібалізм. Більшість

видів риб, що мають промислову цінність, поширені в межах ВЕЗ Чорноморські країни. Крім того, оскільки в акваторії Чорного моря немає регіональної організації управління рибальством, кожна прибережна країна підтримує нормативну базу рибальства, яка не узгоджується на регіональному рівні, навіть у випадку спільних або мігруючих видів.

Можна дійти до наступних висновків. - Рибальство є сектором, який найбільше постраждав від змін екосистеми Чорного моря. - Зміни в складі іхтіофауни Чорного моря в першу чергу включали зміни в кількості особин у певних популяціях. - Більшість видів риб, що мають комерційну цінність, є спільними в межах ВЕЗ чорноморських прибережних країн. - Регуляторна база рибальства підтримується кожною прибережною країною, не гармонізована на регіональному рівні, навіть у випадку спільних або мігруючих видів. - Методи та інструменти для відбору проб, обробки, аналізу і інтерпретація даних та інформації, а також оцінка рибних запасів стандартизовані на регіональному рівні та відповідають міжнародній практиці. – Протягом останніх двох десятиліть вилов риби в румунській морській зоні постійно зменшувався, але за останні два роки тенденція змінилася на протилежну через до вилову рапани, яка почала займати важливу частку. - Румунський улов є регіонально майже незначним, маючи дуже низький внесок у виснаження запасів. Але, враховуючи румунські дані, поголів’я в зоні зимівлі перевикористовується. - EWG класифікує запаси калкана в Чорному морі як такі, що експлуатуються нераціонально. На підставі запобіжних міркувань STECF радить заборонити промисел калкана. - Проблеми Чорного моря є результатом відсутності належної інституційної структури, яка координує та здійснює управління рибальством у Чорному морі на професійному та спеціалізованому рівні. - Чорне море потребує спеціальної політики для збереження та покращення ситуації з рибними ресурсами та забезпечення того, щоб сектор рибальства відповідав Чорноморському басейну.

Чорне море потребує спеціальної політики для збереження та покращення ситуації з рибними ресурсами та забезпечення того, щоб сектор

рибальства відповідав басейну Чорного моря, враховуючи особливості Чорноморського регіону. Створення спільного механізму для шести країн, що межують з Чорним морем, слід розглядати з довгострокової перспективи, щоб, серед іншого, гарантувати захист навколишнього середовища та сприяти економічному та соціальному розвитку прибережних територій, беручи до уваги враховуючи те, що: - Проблеми Чорного моря є результатом відсутності відповідної інституційної структури, яка координує та здійснює управління рибальством у Чорному морі на професійному та спеціалізованому рівні. - На регіональному рівні улови та зусилля збільшення запасів понад природну здатність до відновлення, незважаючи на очевидне зменшення запасів, зокрема у випадку видів, що перебувають під загрозою зникнення, таких як осетрові, калкан, акула, пеламіда тощо. Немає узгодженої на регіональному рівні системи коригування вилову відповідно до статусу ці запаси; нормативна база рибальства, яку просуває кожна країна, не узгоджена на регіональному рівні (періоди заборони, мінімально допустима довжина риби тощо) [55].

ЄС правильно визначив, що дунайські осетрові зараз є одними з найбільш зникаючих видів риб у світі. Річка Дунай колись була домівкою для шести видів осетрових, з яких п'ять зараз класифікуються як такі, що перебувають під загрозою зникнення в Червоному списку Міжнародного союзу охорони природи (МСОП).

У 2016 році Румунія продовжила повну заборону на вилов осетрових у Дунаї ще на п'ять років. Однак експерти стверджують, що потрібні додаткові дії. Вкрай важливо створити транскордонні мережі та співпрацювати з місцевими рибальськими громадами та правоохоронними органами в Сербії, Румунії, Болгарії та Україні.

Як відомо ЄС, незаконний вилов риби та торгівля ікрою, які загрожують виживанню дунайських осетрових є частиною глобального явища злочинності проти дикої природи, яка зараз триває в Румунії. Сусідні країни, які не є державами-членами ЄС — і, отже, не зв’язані однаковими правилами та зобов’язаннями, — є джерелом недобросовісної конкуренції. Щодня

румунські та інші рибалки ЄС стикаються з нечесною та незаконною конкуренцією з боку країн, що не входять до ЄС [56].

Оскільки сім із восьми європейських видів знаходяться під загрозою зникнення, нова операція румунської поліції, проведена цього грудня в 11 місцях і 2 румунських округах, підкреслює масштаби браконьєрства на диких осетрових, що залишається однією з головних загроз для виживання цих культових риб. у Нижньому Дунаї та Чорному морі.

На початку 2021 року Румунія прийняла тверде рішення продовжити на невизначений термін свою останню 5-річну тимчасову заборону на вилов і продаж усіх видів диких осетрових риб і продукції з них. Рішення було прийнято після тривалої кампанії природоохоронних організацій і публікації WWF «Огляду ринку осетрових риб», в якому детально описується систематичний браконьєрський вилов осетрових, що знаходяться під загрозою зникнення, в Румунії та інших трьох країнах Нижнього Дунаю.

WWF-CEE нещодавно завершив два проєкти зі збереження осетрових, спрямовані на боротьбу з браконьєрством у Румунії. Насправді публікація Огляду ринку осетрових стала можливою завдяки вилученню та аналізу зразків, проведеному в рамках одного з цих проєктів, LIFE для дунайських осетрових. Осетрові також охоплені поточним проєктом – SWIPE (Successful Wildlife Crime Prosecution in Europe), який має на меті запобігти та зрештою скоротити злочини проти дикої природи шляхом покращення дотримання екологічного законодавства ЄС та збільшення кількості успішно переслідуваних злочинів.

Всесвітній фонд природи цінує дедалі сильнішу відданість Румунії вжиття важливих кроків для виживання осетрових і рекомендує посилити контроль внутрішньої торгівлі, покращити міжвідомче партнерство та посилити контроль на кордоні, серед інших рішень. Рейд 11 грудня 2021 року був проведений транспортною поліцією у співпраці з декількома центральними та місцевими відділами поліції за координації прокуратури при суді Констанци та є чудовим прикладом доброї міжвідомчої координації та

співпраці. Поліцейські вилучили 27 км незаконних знарядь лову та 5 човнових двигунів, 125 кг м’яса осетрових та 6 голів білуги, а також 1,75 тонни ікри коропа [57].

Висновки до розділу 2.

Проаналізувавши в цьому розділі ринок продукції рибальства, стало відомо, що одним із досягнень ЄС є те, що він найбільший у світі ринок. ЄС має виняткову компетенцію щодо «збереження морських біологічних ресурсів відповідно до загальної політики рибальства». Саме на прикладі ЄС бачимо досить велику кількість органів управління у сфері рибальства. Кожен орган виконує свої встановлені повноваження. І саме ця розгалуженість органів дає змогу уникнути нагромадженості функцій на одному органі. У 2020 році ЄС запровадив набір конкретних заходів, щоб пом'якшити соціально-економічний вплив COVID-19 у секторі рибальства. Крім спрямування наявних європейських державних коштів на ліквідацію коронавірусної кризи, регламентом законодавець ЄС відмовився від обов'язку вимагати відшкодування невитраченого попереднього фінансування з фонду до закриття програми. Також було запущено щорічний процес попереднього фінансування, що дозволило державам-членам прискорити використання інвестицій у відповідь на спалах коронавірусу та полегшити соціально-економічний тягар, викликаний кризою на сектор рибальства та аквакультури. Ми бачимо, як багато було зроблено в ЄС у відповідь на кризу рибальства. Україна, має в кого брати приклад для наслідування.

Дослідили, що ЄС є п'ятим за величиною виробника продукції риболовства та аквакультури в світі. Спільна рибальська політика ЄС стала оптимізованою, і тепер вона стала набагато дешевшою та легшою в управлінні. Прийняття рішень дозволяє приймати конкретні технічні рішення за більш тісної участі рибалок.

Проаналізувавши питання Спільної політики рибальства, визначили, що одним із основних напрямів досліджень рибогосподарського комплексу є пошук основних тенденцій підвищення продуктивності та економічної ефективності галузі в умовах ринкової економіки.

Розглянувши досвід Румунії в сфері політики рибальства прийшли до висновку, що сталий розвиток рибного сектору в Румунії є пріоритетом

європейської політики, при цьому значні фінансові ресурси виділяються на розвиток місцевого виробництва та скорочення імпорту.

В ході дослідження питань рибальства в Румунії, визначили, що рибальство є сектором, який найбільше постраждав від змін екосистеми Чорного моря, також прийшли до висновків, що протягом останніх двох десятиліть вилов риби в румунській морській зоні постійно зменшувався, а за останні два роки тенденція змінилась в протилежну сторону.

Дослідивши досвід Румунії, прийшли до висновків, що Чорне море потребує спеціальної політики для збереження та покращення ситуації з рибними ресурсами.

Список використаних джерел для 2 розділу:

1. Mission and strategy. Officil web-sait The European Fisheries Control Agency is a European Union agency. URL: https://www.efca.europa.eu/en/content/objectives-and-strategy [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

2. Oceans and fisheries. Official website of the European Comission. URL: http://ec.europa.eu/fisheries/partners/advisory-councils/index_en.htm [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

3. Single Programming document: Multiannual work programme 2022 – 2026 and Annual work programme 2022. URL: https://www.efca.europa.eu/sites/default/files/SPD%202022.pdf_0.pdf [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

4. Sustainable fisheries: EFCA presents new patrol vessels. URL: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/news/sustainable-fisheries-efca-presents-new-patrol-vessels-2023-01-17_en [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

5. Advisory Councils. Official website of the European Comission. URL: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/fisheries/scientific-input/advisory-councils_en [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

6. EU Maritime Security Strategy & Action Plan 2023. URL: http://ec.europa.eu/fisheries/partners/advisory-councils/index_en.htm [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

7. Maritime Affairs and Fisheries. URL: https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/maritime-affairs-and-fisheries_en [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

8. General Fisheries Commission for the Mediterranean – GFCM. URL: https://www.fao.org/gfcm/activities/fisheries/small-scale-fisheries/history/en/ [Дата звернення 15 грудня 2021 року].

9. Scientific advice and data collection. URL: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/fisheries/scientific-input/scientific-advice-and-data-collection_en [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

10. FAO. 2023. The State of Mediterranean and Black Sea Fisheries 2023 – Special edition. General Fisheries Commission for the Mediterranean. Rome. https://doi.org/10.4060/cc8888en [Дата звернення 15 грудня 2021 року].

11. The State of Mediterranean and Black Sea Fisheries 2020. URL: https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/c174b733-364e-40ac-bfbf-54dca8cb9078/content [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

12. Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Fisheries Dependent Information FDI (STECF-22-10), Zanzi, A., Motova, A. and Hekim, Z. editor(s), EUR 28359 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023, ISBN 978-92-76-60494-5, doi:10.2760/154294, JRC132080 [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

13. The Black Sea Advisory Council. URL: https://www.blsaceu.eu/en/ [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

14. Key European Union achievements and tangible benefits. Official website of the European Union. URL: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/achievements_en [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

15. Rules of Procedure of the European Parliament. Official website of the European Parliament. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RULES-9-2021-09-13-RESP-PECH_EN.html#def1 [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

16. Pititto A, Rainone D, Sannino V, Chever T, Herry L, Parant S, Souidi S, Ballesteros M, Chapela R, Santiago J L, 2021, Research for PECH Committee – Impacts of the COVID-19 pandemic on EU fisheries and aquaculture, European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies, Brussels. URL: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690880/IPOL_STU(2021)690880_EN.pdf [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

17. Metadata 1 Data collection. European Market Observatory for Fisheries and Aquaculture products (EUMOFA). Official website of the European Commission.URL: https://www.eumofa.eu/documents/20178/24415/Metadata+1+-

+DATA+COLLECTION.pdf/ce349b1c-f73a-413a-b6f0-7dfee54fa042 [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

18. THE EU FISH MARKET (2021 EDITION) Official website of the European Market Observatory for Fisheries and Aquaculture Products. URL: https://www.eumofa.eu/ [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

19. The EU market overview. Official website of the European Market Observatory for Fisheries and Aquaculture Products. URL: https://www.eumofa.eu/the-eu-market [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

20. Draft report on striving for a sustainable and competitive EU aquaculture: the way forward (2021/2189(INI)). Official website of the European Parliament. https://www.europarl.europa.eu/RegData/commissions/pech/projet_rapport/2021/700420/PECH_PR(2021)700420_EN.pdf [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

21. 6.1 billion EUR for sustainable fisheries and safeguarding fishing communities.URL:https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20201126IPR92519/6-1-billion-eur-for-sustainable-fisheries-and-safeguarding-fishing-communities [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

22. Огляд виробництва продукції аквакультури в Україні за даними статистичної форми 1А-Риба (річна) за 2020 рік. Офіційний сайт Державного агентства меліорації та рибного господарства України. https://darg.gov.ua/files/18/06_09_ryba.pdf [Дата звернення 15 вересня 2021 року].

23. State Agency for Land Reclamation and Fisheries of Ukraine (2021), “Public report of the Head of the State Agency of Fisheries of Ukraine for 2020”, available at: https://darg.gov.ua/_publichnij_zvit_golovi_0_0_0_10694_1.html [Дата звернення 15 грудня 2021 року].

24. Договір про заснування Європейської спільноти. Конституційні акти Європейського Союзу. Частина І. Упорядник Г. Друзенко / за заг. ред. Т. Качки. Київ: Видавництво «Юстініан», 2005. 512 с. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text [Дата звернення 15 грудня 2021 року].

25. Common fisheries policy (CFP) URL: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/policy/common-fisheries-policy-cfp_en [Дата звернення 10 березня 2024 року].

26. General Fisheries Commission for the Mediterranean – GFCM. URL:https://www.fao.org/gfcm/publications/somfi/somfi2023/en/
[Дата звернення 11 березня 2024 року].

27. Recommendation GFCM/45/2022/12 on the establishment of a set of minimum rules for sustainable recreational fisheries in the Mediterranean Sea https://faolex.fao.org/docs/pdf/mul220552.pdf [Дата звернення 11 березня 2024 року].

28. Щодо законодавства ЄС у сфері рибного господарства. URL:https://darg.gov.ua/_shchodo_zakonodavstva_jes_u_0_0_0_1567_1.html
[Дата звернення 15 грудня 2021 року].

29. GREEN PAPER. Reform of the Common Fisheries Policy URL: https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0163:FIN:E:PDF [Дата звернення 15 грудня 2021 року].

30. Качний О. С. Державна політика розвитку рибного господарства URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=40 [Дата звернення 15 грудня 2021 року].

31. Публічний звіт т.в.о. Голови Держрибагентства Ігоря Клименка за 2023 рік. URL: https://darg.gov.ua/_publichnij_zvit_t_v_o_golovi_0_0_0_13356_1.html [Дата звернення 15 червня 2024 року].

32. Конкурентоспроможність рибного господарства та аквакультури як складова ефективності національної економіки. URL: http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bioeconomy/article/view/13434/11583
[Дата звернення 15 грудня 2021 року].

33. Загороднюк О. В. Формування на ринку риби і рибної продукції. URL:https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.1/93.pdf
[Дата звернення 15 грудня 2021 року].

34. Деренько О. О. Оцінка попиту на рибну продукцію в умовах глобальних трансформаційних процесів. URL: http://global-national.in.ua/archive/13-2016/26.pdf [Дата звернення 15 грудня 2021 року].

35. Миколайчук М. М. Концептуальні засади публічного управління розвитком внутрішнього ринку товарів та послуг. Інвестиції: практика та досвід. №20. 2017. С. 54. URL: http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5744&i=8 [Дата звернення 15 грудня 2021 року].

36. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна» URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf [Дата звернення 15 грудня 2021 року].

37. European Commission, Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries, Facts and figures on the common fisheries policy – Basic statistical data– 2022, Publications Office of the European Union, 2022, https://data.europa.eu/doi/10.2771/737237 [Дата звернення 15 грудня 2021 року].

38. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. The common fisheries policy today and tomorrow: a Fisheries and Oceans Pact towards sustainable, science-based, innovative and inclusive fisheries management. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52023DC0103
[Дата звернення 15 грудня 2021 року].

39. EU and Neighbourhood countries commit to enhanced fisheries management control in the Mediterranean and Black Sea. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_5695
[Дата звернення 15 грудня 2021 року].

40. Overfishing in the Mediterranean and Black Sea falls to lowest level in a decade. URL: https://www.fao.org/gfcm/news/detail/en/c/1672430/ [Дата звернення 15 грудня 2021 року].

41. THE FISHING SECTOR IN ROMANIA – EVOLUTIONS AND TRENDS FROM THE PERSPECTIVE OF FOOD SAFETY AND SECURITY.URL:http://www.eadr.ro/RePEc/iag/iag_pdf/AERD2101_81-94.pdf [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

42. Băncilă RI, Skolka M, Ivanova P, Surugiu V, Stefanova K, Todorova V, Zenetos A (2022) Alien species of the Romanian and Bulgarian Black Sea coast: state of knowledge, uncertainties, and needs for future research. Aquatic Invasions 17(3): 353–373, https://doi.org/10. 3391/ai.2022.17.3.02 Received: 11 Februar [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

43. DYNAMICS OF ROMANIAN COMMERCIAL FISHING IN THE BLACK SEA (2008 – 2021) https://www.uaiasi.ro/firaa/Pdf/Vol_79/D_Ibanescu.pdf

44. Characteristics, structure and resources of the sector. URL: https://www.fao.org/fishery/en/countrysector/ro/en?lang=en

45. From bluefin tuna to gobies: a reconstruction of the fisheries catch statistics in Romania, 1950-2010. URL:https://www.seaaroundus.org/doc/publications/wp/2015/Banaru-et-al-Romania.pdf [Дата звернення 18 січня 2024 року].

46. ROMANIAN FISHERIES IN THE EUROPEAN COMMUNITY CONTEXT. ROMANIAN FISHERIES IN THE EUROPEAN COMMUNITY CONTEXT. URL: https://www.researchgate.net/publication/270883726_Romanian_Fisheries_in_the_European_Comunity_Context [Дата звернення 18 січня 2024 року].

47. Brief overview of fisheries management in the Black Sea: Türkiye and EU member states. URL:https://blackmeditjournal.org/wp-content/uploads/5_2024_1_60-69.pdf [Дата звернення 18 січня 2024 року].

48. EUROPEAN DIRECTORY OF MARINE ORGANISATIONS (EDMO). URL:https://edmo.seadatanet.org/report/3341 [Дата звернення 18 січня 2024 року].

49. Fisheries and Aquaculture in Romania. Market Overview. URL: https://www.researchgate.net/profile/Silvius-Stanciu/publication/369840627_Fisheries_and_Aquaculture_in_Romania_Market_Overview/links/64f0f8d6c40f1d22df7d4995/Fisheries-and-Aquaculture-in-Romania-Market-Overview.pdf [Дата звернення 18 січня 2024 року].

50. Emergency Ordinance 23/2008 on fisheries and aquaculture (as completed and amended by Law 317/2009).URL: https://www.fao.org/faolex/results/details/en/c/LEX-FAOC185539 [Дата звернення 18 січня 2024 року].

51. Assessing the Impact of Royalties on Fishery Resource. Sustainability 2023, 15(16), 12541; https://doi.org/10.3390/su151612541 [Дата звернення 18 січня 2024 року].

52. STATE OF THE FISHERY RESOURCES IN THE ROMANIAN MARINE AREA.URL:https://www.marine-research-journal.org/index.php/cmrm/article/view/123/92 [Дата звернення 18 січня 2024 року].

53. Danube sturgeons in Romania — combating illegal fishing and unfair competition from non-Member States. URL:https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2019-002236_EN.html [Дата звернення 18 січня 2024 року].

54. EU action to combat illegal fishing Control systems in place but weakened by uneven checks and sanctions by Member States. URL: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr22_20/sr_illegal_fishing_en.pdf [Дата звернення 18 січня 2024 року].

55. EU fleets caught 3.4 million tonnes of fish in 2022. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20231121-2 [Дата звернення 18 січня 2024 року].

56. 3.3 million tonnes of fish caught by EU fleet in 2023. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20241121-1 [Дата звернення 18 січня 2024 року].

57. Fisheries - catches and landings. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Fisheries_-_catches_and_landings [Дата звернення 18 січня 2024 року].

РОЗДІЛ 3.
РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ РИБАЛЬСТВА УКРАЇНИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРАКТИКИ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

3.1 . Шляхи подолання проблеми незаконного, непідзвітного і нерегульованого рибальства в Європейському Союзі як приклад для України

Проблема незаконного, непідзвітного і нерегульованого рибальства (ННН) – це глобальна проблема. Країни ЄС, Чорноморського регіону в тому числі Україна, нажаль, не виключення.

Як найбільший у світі імпортер продуктів риболовлі, ЄС прийняв інноваційну політику боротьби з незаконним рибальством у всьому світі:

- по-перше, не дозволяючи рибним продуктам отримати доступ до ЄС, якщо вони не сертифіковані як легальні (схема сертифікації вилову);

- по-друге, покладаючи на держави прапору, прибережні, портові та ринкові держави відповідальність за свої міжнародні зобов'язання в боротьбі з незаконним рибним промислом (діалоги та співробітництво).

Схема сертифікації вилову через регулювання ННН сприяло покращенню норм ЄС щодо спроможності ідентифікувати та заборонити дозвіл на імпорт рибної продукції з ННН джерел. Це дозволяє державам-членам краще перевірити та, якщо доречно, відмовитись від імпорту до ЄС. Це є посилена системою обміну розвідка, щорічне оприлюднення списку суден ЄСН та CATCH, IT-система, призначена для підтримки перевірки державами-членами щодо улову схема сертифікації.

ЄС має право вступати в діалог з країнами, що не є його членами для проведення реформ. З 2010 року вступив ЄС до діалогу з понад 60 країнами, які не є членами ЄС. У результаті більше 50 країн, що не входять до ЄС

вдосконалили свої системи і прагнуть приєднатися до ЄС у боротьбі з ННН-промислом [1].

Сертифікацію вилову регулює здебільшого Регламент Комісії (ЄС) №1010/2009 від 22 жовтня 2009 року про встановлення детальних правил імплементації Регламенту Ради (ЄС) №1005/2008 встановлення системи Співтовариства для запобігання, стримування та усунення незаконного, непідзвітного та нерегульованого промислу (далі – Регламент).

Кожна держава-член повідомляє Комісію як тільки йому буде доступна будь-яка інформація, яку він вважає такою, що відноситься до методів, практики або виявлених тенденцій, що використовувались або підозрювались в використанні для ННН риболовлі або серйозні порушення, зазначені у статті 42 (1) (b) та (c) Регламент (ЄС) No 1005/2008.

Комісія повідомляє члена - Державу, як тільки стає доступною, будь-яку інформацію що допомогла б їм забезпечити виконання Регламенту (ЄС) No 1005/2008.

Якщо державі-члену стає відомо про операції, які є, або можна віднести до ННН риболовлі чи серйозних порушень, що зазначені у статті 42 (1) (b) та (c) Регламенту (ЄС) No 1005/2008, чи якщо у нього є розумні підстави підозрювати, що така діяльність чи порушення можуть відбутись, він повинен негайно повідомити інші зацікавлені держави-члени та Комісію. Це повідомлення повинно містити всю необхідну інформацію і повинно робитись через єдиний орган, який вказаний в статті 39.

За допомогою систематичного та автоматизованого адміністративного співробітництва та обміну інформацією між зацікавленими державами будуть встановлені факти потенційної ННН-риболовлі, що охопить такі сфери:

- обміну інформацією за запитом;

- обміну інформацією на спонтанній основі, без попереднього запиту;

- прохань вжити заходів до виконання (наприклад, перевірки, адміністративні запити чи будь-який інший вид відповідних виконавчих дій).

Створюється електронна база даних - Інформаційна система ННН рибальства, що управляється Європейською Комісією (або призначеним нею органом) для надання допомоги національним органам влади.

Вищезгаданий регламент спрямований на покращення співпраці між державами - членами ЄС та третіми країнами у боротьбі з ННН рибальством.

ННН рибальство - це глобальна проблема, яка зачіпає всі країни, зокрема прибережні країни, що розвиваються, де певні спільноти іноді залежать виключно від рибальської промисловості. Тому надзвичайно важливо створити ефективні механізми співпраці між ними.

Держави-члени ЄС та треті країни з метою стримування ННН риболовлі здійснюють заходи щодо збереження та управління в рибогосподарській сфері.

Регулювання здійснюється на добровільній основі, і треті країни повинні вживати заходів для співпраці ЄС та ефективно діяти відповідно до Регламенту ЄС та інших відповідних вимог щодо збереження та управління. Це є взаємовигідним для ЄС та третіх країн у боротьбі з ННН-промислом. Навколишнє середовище та глобальна торгівля - це сфери, які вже поставлені на карту і будуть ще більш піддаватись загрозі, якщо ННН-промисел не зменшуватиметься [2].

ЄС працює над закриттям лазівок, які дозволяють операторам отримувати прибуток від ННН-промислу.

Комісія активно працює з усіма зацікавленими сторонами для забезпечення узгодженого застосування Положення про ННН-промисел.

Тільки продукти морського рибальства, супроводжувані сертифікатами на улов, підтверджені компетентною державою прапора, можуть бути імпортовані в ЄС.

ЄС регулярно оновлює список ННН суден. Сюди входять ННН судна, визначені регіональними рибогосподарськими організаціями.

На основі постанови про ННН-промисел можуть бути вжиті заходи проти ігнорування державою законної рибальської діяльності: Комісія

спочатку видає попередження (жовта картка), а потім, якщо країна все ще не визнає фактів порушень її позначають як країну, що не співпрацює. Рибні продукти з даної країни будуть заборонені на ринку ЄС. Регламент ННН-промислу застосовується до операторів ЄС, які працюють в будь-якій точці світу і під будь-яким прапором.

CATCH - це перший IT-інструмент для спрощення перевірки сертифікатів улову рибної продукції, що надходить на ринок ЄС [3].

В Україні поняття незаконне рибальство, непідзвітне рибальство, нерегульоване рибальство регулюються законом України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», відповідно до абзаців 16-18 ст. 1 цього Закону незаконне рибальство - рибальська діяльність, яка здійснюється: рибальськими суднами у водах під юрисдикцією держави без дозволу цієї держави або з порушенням її законів чи регламентів; рибальськими суднами під прапором держав, які є договірними сторонами міжнародних регіональних рибогосподарських організацій, що здійснюють промисел із порушенням заходів щодо збереження та управління, ухвалених цими організаціями, або відповідних положень міжнародного права; рибальськими суднами з порушенням національного законодавства або міжнародно-правових зобов'язань, включаючи зобов'язання держав, що співпрацюють у рамках міжнародних регіональних рибогосподарських організацій; непідзвітне рибальство - рибальська діяльність, про яку користувач не звітував або подавав недостовірні звіти до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства, яка здійснювалася в районі компетенції міжнародних регіональних рибогосподарських організацій та про яку не звітував або подавав недостовірні звіти з порушенням процедур подання звітності, встановлених такими організаціями; нерегульоване рибальство - рибальська діяльність, яка здійснюється в районі компетенції міжнародних регіональних рибогосподарських організацій рибальськими суднами без національної належності або під прапором держави, яка не є

стороною цієї організації або рибальського об'єднання, у спосіб, що не відповідає або порушує заходи із збереження та управління, ухвалені цими організаціями, або яка здійснюється у районах чи щодо рибних запасів, стосовно яких не застосовуються заходи із збереження та управління рибальськими суднами у спосіб, що суперечить зобов'язанням держави із збереження водних біоресурсів згідно з міжнародним правом [4].

Відповідальність за порушення правил рибальства в українському законодавстві передбачена Кримінальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення. Якщо проаналізувати розміри штрафних санкцій, то вони дуже малі.

Україна є одним із членів Організації Об'єднаних Націй. В ООН існує спеціалізована установа FAO.

Система ООН, яку неофіційно називають також «сім'єю ООН», складається з власне ООН і ряду програм, фондів та спеціалізованих установ, у кожного з яких своє керівництво і власний бюджет. Спеціалізовані установи - це незалежні міжнародні організації, що фінансуються за рахунок як добровільних, так і встановлюваних внесків.

Україна – член Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO) з 29.11.2003 року. Мета FAO - забезпечити продовольчу безпеку для всіх і гарантувати регулярний доступ населення до високоякісної їжі. Ця організація налічує понад 194 держав-членів, працює більш ніж в 130 країнах по всьому світу [5].

Для зменшення обсягів ННН-рибальства FAO розробила Міжнародний план дій (МПД). МПД-ННН закликає FAO виконати ряд завдань щодо сприяння його здійсненню державами, діючи індивідуально і в співробітництві з іншими державами. Серед іншого, FAO відповідно до рекомендацій Конференції буде збирати інформацію, що стосується ННН-промислу, підтримувати розробку і впровадження НПД і скликати консультації експертів для розгляду способів стандартизації вимог до сертифікації і документації, що стосуються рибальства. FAO також буде

отримувати і публікувати звіти від держав і RFMO про виконання ними МПД-ННН, які повинні бути представлені як частина їх дворічних звітів FAO по Кодексу поведінки.

Незаконний вилов риби відноситься до рибальської діяльності:

(1) що проводяться національними або іноземними судами у водах, що перебувають під юрисдикцією держави, без дозволу цієї держави або з порушенням її законів та правил;

(2) проводяться судами, що плавають під прапором держав, які є учасниками відповідної регіональної рибогосподарської організації, але діють з порушенням заходів щодо збереження та управління, вжитих цією організацією та якими держави пов'язані, або відповідних положень застосовних міжнародних норм. закон; або

(3) порушуючи національні закони або міжнародні зобов'язання, у тому числі взяті на себе державами, що співпрацюють, перед відповідною регіональною рибогосподарською організацією.

Непідзвітний рибний промисел відноситься до рибальської діяльності:

(1) про який не було повідомлено або було неправильно повідомлено відповідним національним органу в порушення національних законів і постанов; або

(2) вживаються в сфері компетенції відповідної регіональної рибогосподарської організації, про які не повідомлялося або було неправильно відзвітувати, в порушення процедур звітності цієї організації.

Нерегульований рибний промисел відноситься до рибальської діяльності:

(1) в області застосування відповідної регіональної рибогосподарської організації, яка здійснюється судами без громадянства або тими, які плавають під прапором держави, яка не є учасницею цієї організації, або рибальської організацією таким чином, який не є відповідає або суперечить заходам щодо збереження та управління цієї організації ; або

(2) в районах або для рибних запасів, щодо яких не застосовуються застосовні заходи по збереженню або управління і де така промислова діяльність ведеться способом, несумісним з обов'язками держави щодо збереження живих морських ресурсів відповідно до міжнародного права.

ННН промисел має місце практично у всіх промислах, незалежно від того, ведеться він в районах під національною юрисдикцією або у відкритому морі. ННН-промисел є прямою і серйозною загрозою ефективному збереженню багатьох рибних запасів та управління ними, викликаючи численні несприятливі наслідки для рибальства і людей, які залежать від нього в прагненні забезпечити собі законні засоби для існування.

Підриваючи мету управління промислом, ННН промисел може привести до краху промислу або серйозно підірвати зусилля по відновленню виснажених рибних запасів. Це, в свою чергу, може привести до втрати економічних і соціальних можливостей, як короткострокових, так і довгострокових, і може знизити рівень продовольчої безпеки. При відсутності контролю ННН-промисел може повністю звести нанівець переваги ефективного управління рибальством.

Ті, хто веде ННН промисел, також навряд чи будуть дотримуватися правил, розроблених для захисту морського середовища від шкідливого впливу деяких видів рибальської діяльності, включаючи, наприклад, обмеження на вилов молоді риби, обмеження на снасті, встановлені для зведення до мінімуму відходів та прилову непродуктивних риб. Щоб уникнути виявлення, ННН рибалки часто порушують деякі основні вимоги безпеки, наприклад, залишають включеними навігаційні вогні в нічний час, що наражає на небезпеку інших користувачів Світового океану. Оператори ННН суден також схильні відмовляти членам екіпажу в основних правах щодо умов їх праці, в тому числі щодо заробітної плати, стандартів безпеки та інших умов життя і праці.

Крім згубних економічних, соціальних, екологічних наслідків і наслідків для безпеки, несправедливість ННН-промислу викликає серйозні

побоювання. За визначенням, ННН промисел є або явно незаконним видом діяльності, або, як мінімум, діяльністю, що здійснюється без дотримання застосовних стандартів. ННН рибалки отримують несправедливу перевагу перед законними рибалками. У цьому сенсі ННН рибалки є «безбілетниками», які несправедливо отримують вигоду від жертв, принесених іншими заради належного збереження та управління рибальством. Ця ситуація підриває моральний дух законних рибалок і, що, можливо, більш важливо, також спонукає їх ігнорувати правила. Таким чином, ННН-промисел, як правило, сприяє додатковому ННН-промислу, створюючи спадний цикл невдач управління.

Держави, що розвиваються, особливо малі острівні держави, прибережні держави, відносяться до числа тих, хто найбільше страждає від несприятливих наслідків ННН-промислу. МПД-ННН закликає держави за підтримки FAO і відповідних міжнародних фінансових інститутів і механізмів, де це доречно, підтримувати навчання та нарощування потенціалу, а також розглянути питання про надання фінансової, технічної та іншої допомоги державам, що розвиваються, щоб вони могли більш повно виконувати свої обов'язки. свої зобов'язання за МПД-ННН і зобов'язання за міжнародним правом, включаючи їх обов'язки в якості держав прапора, прибережних держав і держав порту. Така допомога повинна бути спрямована, зокрема, на допомогу таким державам у розробці і здійсненні НПД [6].

Важливим фактором успіху виконання євроінтеграційних зобов’язань України є злагоджений законодавчий процес у Верховній Раді. На сьогодні у парламенті діє процедура оцінки відповідності законопроєктів на предмет їхньої відповідності праву ЄС. Зокрема Комітет ВРУ з питань інтеграції до ЄС виконує відповідну оцінку законопроєктів під час їх підготовки до розгляду в першому читанні. Урядовий офіс також готує відповідні висновки та надає їх Комітету. Регламентом Уряду з грудня 2020 року також передбачено обов’язковий аналіз на предмет відповідності зобов’язанням

України у сфері європейської інтеграції законопроєктів, які ініційовані народними депутатами та які розглядає Уряд відповідно до статті 103 Регламенту Верховної Ради.

Україна має адаптувати до національного законодавства понад 250 актів ЄС за такими напрямками, як державний контроль у сфері SPM, безпечність харчових продуктів і кормів, здоров'я і благополуччя тварин, здоров'я рослин тощо. На виконання зобов'язань України в рамках Угоди про асоціацію на початок 2021 року Україна наблизила 60% актів у сфері SPM до права ЄС [7].

В управлінні рибальством одним з факторів, що негативно впливає на ефективність управління, є незаконне, непідзвітне, неконтрольоване рибальство (ННН – рибальство), яке:

- визначає підвищений (у порівнянні з науково обґрунтованим обережним рівнем вилучення) тиск на популяції цінних видів водних біоресурсів, що може спричинити падіння запасів та навіть зникнення деяких особливо вразливих видів водних біоресурсів;

- ховає у собі невизначений обсяг вилученої біологічної сировини, знання якого було завжди необхідним для прогнозування стану запасів експлуатованих водних біоресурсів та обрання потрібних запобіжних заходів;

- є негативним явищем, що значно погіршує економічні умови для існування та розвитку суб'єктів господарювання в національному секторі рибного господарства.

В Україні факт ННН–рибальства проявляється через реєстрацію випадків браконьєрства, присутність у водоймах України заборонених знарядь та засобів лову, а також представленість на споживчому ринку біологічної сировини та продукції, виробленої з водних біоресурсів, в обсягах, що значно перевищують офіційні статистичні дані вилучення. В цілому, за експертними оцінками, обсяг вилучення водних біоресурсів шляхом ННН–рибальства в Україні щонайменше у 2-3 рази перевищує вилучення легальним промислом,

а по деяких видах водних біоресурсів рівень ННН–рибальства є на порядок вищим, у порівнянні з офіційною статистикою вилучення.

Існують види водних біоресурсів, які є досить звичайними в уловах, але, внаслідок їх відносної загальної малої чисельності та споживчої цінності, вони майже не попадають до промислової статистики, доходячи до кінцевих споживачів, минуючи офіційний облік і державну статистику.

Таким чином, офіційна статистика більш-менш показово відображає використання лише найбільш масових видів водних біоресурсів. Але дуже багато видів лишаються «в тіні».

Визнаючи важливість покращення організації традиційних рибоохоронних заходів, є необхідними визнати, що усі ці заходи не будуть у достатній мірі ефективними, якщо не є налагодженим на національному рівні контроль комерційних операцій з вилученими водними біоресурсами та виробленою з них продукцією.

Ключовим елементом такого механізму, за висновками та рекомендаціями ЄС, FAO та GFCM є простежуваність водних біоресурсів та продукції з них на усіх ланках переміщень та переробки, починаючи від вивантаження водних біоресурсів на берегових рибоприймальних пунктах та закінчуючи кінцевими споживачами.

Завдання покращити ситуацію із забезпеченням простежуваності походження водних біоресурсів та продукції з них стоїть перед Україною з огляду на зобов'язання, взяті за Угодою про Асоціацію з ЄС (Стаття 410).

Саме на те, щоб досягти якісних змін у ситуації з простежуваністю водних біоресурсів та продукції з них на території України, спрямований даний законопроєкт.

Стратегія сталого рибальства та аквакультури в Середземному та Чорному морях GFCM 2030 пропонує спільне бачення та керівні принципи для досягнення сталого рибальства та аквакультури в регіоні, об’єднуючи зусилля для виконання національних, регіональних і глобальних зобов’язань. Ґрунтуючись на досягнутому прогресі та узгоджених діях усіх зацікавлених

сторін, він розглядає соціальні, економічні та екологічні аспекти сталого розвитку з метою підвищення стійкості до глобальних викликів.

Стратегія GFCM 2030 зберігає спадщину рибальства та аквакультури як основи для забезпечення життя прибережних громад, відстоюючи продуктивну та сталу продовольчу систему, яка сприяє процвітанню економіки та здорових екосистем. Вона сформульована в п’яти окремих цілях, кожна з яких сприяє цьому всеохоплюючому баченню сталого розвитку: Ціль 1 зосереджена на здорових морях і продуктивному рибальстві; Ціль 2 спрямована на забезпечення рівних умов для викорінення всього незаконного, незареєстрованого та нерегульованого рибальства; Ціль 3 допомагає реалізувати потенціал зростаючого сектору аквакультури; Завдання 4 підтримує засоби до існування через гідну роботу та залучення рибалок; і Ціль 5 сприяє розвитку потенціалу через технічну співпрацю та ефективне партнерство в регіоні.

Стратегія GFCM 2030 розглядає регіональні пріоритети, беручи до уваги місцеві потреби та особливості через субрегіональний підхід. Стратегія GFCM 2030, яка охоплює десятирічний період, узгоджується з глобальним порядком денним. Успішне досягнення цілей залежить від відданості членів GFCM ухваленню та впровадженню відповідних рішень і підтримці її загального бачення.

Продовжуючи реалізацію Регіонального плану дій по боротьбі з незаконним, незареєстрованим і нерегульованим рибальством, ціль 2 спрямована на припинення незаконного, незареєстрованого і нерегульованого (ННН) рибальства шляхом посилення відповідності та правозастосування, а також прогресу в сфері моніторингу, контролю і спостереження скоординованим і прозорим способом. Його досягнення підтверджується чотирма очікуваними результатами.

2.1. Досягнуто повної відповідності рекомендаціям GFCM.

Дії: A. Посилити процедуру категоризації невідповідності в рамках Комітету з комплаєнсу, щоб уможливити визначення відповідних

стримуючих заходів залежно від тяжкості виявлених порушень. B. Упорядкування списку авторизованих суден GFCM, а також інших субрегіональних списків суден і відповідних даних моніторингу, контролю та нагляду, забезпечуючи прозорість, перехресну перевірку інформації та запобігаючи недотриманню. C. Розробити, відповідно до Добровільних вказівок FAO щодо діяльності держави прапора, методологію для регулярної оцінки дій, вжитих договірними сторонами та співпрацюючими недоговірними сторонами, щоб гарантувати, що їхні рибальські судна не займаються ННН-промислом. D. Прийняти схему санкцій, спрямовану на випадки невідповідності, включно з повідомленнями про порушення рибальськими суднами, які працюють у зонах з обмеженим промислом.

Консолідована загальна система примусового виконання. Результат 2.2 визначає та зменшує основні ризики потенційної незаконної діяльності в критично важливих морських районах і сприяє впровадженню спільної системи правозастосування договірними сторонами та співпрацюючими сторонами, що не є договірними, на основі спільної методології для оцінки ННН-рибальства. Він також використовує прогрес, досягнутий у застосуванні заходів управління рибальством, зокрема багаторічних планів управління.

2.3. Моніторинг, контроль і нагляд централізовані на регіональному рівні.

Результат 2.3 використовує створення та тестування централізованої/регіональної системи моніторингу суден і відповідної системи контролю для зміцнення та розширення моніторингу, контролю та нагляду в регіоні на модульній основі та з урахуванням регіональних особливостей. Використовуючи переваги останніх технологічних досягнень, він планує інтегрувати рішення для відстеження для моніторингу присутності рибальських суден, що працюють всередині або поблизу зон обмеженого промислу, а також надавати подальшу підтримку договірним сторонам і співпрацюючим сторонам, які не є договірними сторонами, у

використанні просторово-часових даних для підтримує наукову роботу GFCM. Дії A. Створення та підтримка централізованої/регіональної системи моніторингу суден GFCM та відповідної системи контролю. B. Посилити розвиток потенціалу для надання допомоги країнам у використанні нових технологій для моніторингу, контролю та нагляду за всіма сегментами флоту, виходячи з національних особливостей. C. Впроваджувати загальні процедури спостереження на основі встановлених механізмів, що дозволяє країнам збирати та повідомляти інформацію про рибальські судна, які діють усупереч рекомендаціям GFCM. D. Проводити постійні та добровільні міжнародні спільні схеми спостереження та інспекції в Середземному та Чорному морях, а також організовувати разом з відповідними партнерами віртуальну академію інспекції рибальства для регулярного навчання практиків.

2.4. Покращена координація для боротьби з незаконною практикою в рибному секторі.

Результат 2.4 визнає важливість надання доступу на ринок лише законно виловленої рибної продукції, регулювання діяльності з вилову та моніторингу ланцюжка створення вартості відповідно до підходу «від наживки до тарілки». Він сприяє міжвідомчій координації для обміну відповідною інформацією з метою вдосконалення сертифікації, відстеження та ринково-орієнтованих дій для регулювання сектора. Дії A. Покращення обміну даними та інформацією про державу порту, в тому числі в контексті механізму взаємодопомоги, відповідно до вимог Угоди FAO про заходи держави порту. B. Сприяти використанню схем документування вилову для покращення відстеження рибних продуктів і моніторингу торгівлі ними, в тому числі за допомогою інноваційних технологічних інструментів. C. Адреса перевалки в зоні застосування GFCM. Г. Розробити відповідні заходи щодо регулювання любительського рибальства [8].

У звіті Європейської Комісії «Україна 2023», йдеться про те, що діяльність з інспектування та контролю обмежена, а улов від незаконного,

незареєстрованого та нерегульованого (ННН) рибальства, як повідомляється, потрапляє на рибний ринок. Нинішня відсутність ефективної інспекції та контролю перешкоджає спроможності України ефективно боротися з ННН-рибальством. Проте робота над законодавством, узгодженим із acquis ЄС для посилення боротьби з ННН-рибальством, триває. Новий закон, ухвалений у березні та набув чинності в липні 2023 року, передбачає вдосконалений контроль за рибальською діяльністю та походженням водних біоресурсів, а також впровадження уніфікованої електронної системи управління рибними продуктами, подібної до правил ЄС. Розробляється законодавство для забезпечення відстеження водних біоресурсів для сталого управління водними біоресурсами, запобігання ННН-рибальству та сприяння збереженню рибних запасів. Необхідно створити спеціалізований державний орган з контролю за рибальством відповідно до найкращої практики ЄС. Будуть потрібні вдосконалення щодо контрольних даних, а також стандартів, стратегій та оцінки ризиків для перевірки. Потенціал електронного моніторингу рибальського флоту має бути покращений, у тому числі щодо риболовлі у відкритому морі. Загальна система санкцій має бути переконливим, пропорційним та ефективним [9].

Незаконне, незареєстроване та нерегульоване рибальство («незаконне рибальство») є однією з найбільших загроз для морських екосистем, що підриває зусилля щодо сталого управління рибальством.

ЄС є головним світовим гравцем у рибальстві як з точки зору його рибальського флоту (з приблизно 79 000 суден), так і як найбільший у світі імпортер рибних продуктів (34 % загальної світової торгівлі у вартісному обсязі). ЄС зобов’язався досягти цілі 14.4 Цілі сталого розвитку щодо припинення незаконного, незареєстрованого та нерегульованого рибальства до 2020 року. Ця ціль не досягнута, нестійке рибальство продовжується, і існує ризик того, що продукти, отримані в результаті незаконного, незареєстрованого та нерегульованого рибальства, продаються на ринку ЄС.

II Ми дослідили рамки ЄС, дії та витрати, спрямовані на те, щоб продукти незаконного, незареєстрованого та нерегульованого рибальства не потрапляли до громадян ЄС. Європейський парламент звернувся до ЕСА з проханням повідомити про це питання у 2018 та 2021 роках. Цим звітом ми прагнемо зробити внесок у політичні дискусії та правові розробки щодо боротьби з незаконним рибальством. Аудит охопив період з 2014 по 2020 роки. Ми зосередилися на:

- ефективність систем контролю для запобігання імпорту нелегальної рибної продукції;
- ефективність систем контролю держав-членів для перевірки національних флотів і вод.

III Загалом ми робимо висновок, що існуючі системи контролю для боротьби з незаконним виловом риби є частково ефективними; хоча вони зменшують ризик, їхня ефективність знижується нерівномірним застосуванням перевірок і санкцій державами-членами [10].

У період з 2020 по 2023 рік Комісія активно співпрацювала та надавала підтримку міжнародним партнерам для сприяння дотриманню законодавства про рибальство та боротьбі з ННН-рибальством. Це було зроблено шляхом двостороннього діалогу з країнами, що не входять до ЄС, робочих груп ННН та регіональних і багатосторонніх структур.

Комісія також зіграла важливу роль у сприянні заходам проти ННН рибальства в регіональних організаціях з управління рибальством (RFMO) і активно виступала за ратифікацію та ефективне впровадження Угоди про заходи щодо держав порту Продовольчої та сільськогосподарської організації FAO у всіх своїх зовнішніх рибальствах. відносин, у тому числі через фінансову підтримку ФАО.

Після застосування Регламенту про ННН-рибальство у 2010 році ЄС став визнаним у всьому світі як головний гравець у боротьбі з ННН-рибальством.

Підхід «нульової толерантності» до незаконного, незареєстрованого та нерегульованого рибальства впроваджується в рамках системи контролю ЄС

у рамках CFP та оновленої програми ЄС щодо міжнародного управління океаном. Регламент ННН сприяє зусиллям із ліквідації ННН рибальства відповідно до зобов'язань ЄС щодо досягнення цілі 14 Порядку денного сталого розвитку до 2030 року.

Цей періодичний звіт містить оновлену інформацію про основні досягнення в застосуванні Регламенту Ради (ЄС) № 1005/2008 про створення системи Співтовариства для запобігання, стримування та ліквідації ННН-рибальства. Він відповідає вимогам щодо звітності відповідно до Регламенту про ННН і базується на поданнях держав-членів, власних спостереженнях Комісії та її оцінці будь-якої відповідної інформації з 2020 року.

Положення про ННН базується на двох стовпах:

1. схема сертифікації вилову, яка використовує відстежуваність для застосування заходів контролю імпорту, щоб запобігти надходженню на ринок ЄС рибних продуктів, отриманих в результаті ННН-лову, і

2. двостороннє співробітництво з країнами, що не входять до ЄС, яке зміцнює управління рибальством у країнах-партнерах і допомагає їм більш ефективно виконувати свої регіональні та міжнародні зобов'язання. Підхід ЄС до запобігання, стримування та усунення незаконного, незареєстрованого та нерегульованого рибальства закладено в міжнародному рибальському законодавстві та, на додаток до Регламенту про ННН риболовлю, базується на Регламенті контролю, Регламенті сталого управління зовнішніми флотами та впровадженні в законодавстві ЄС заходів, встановлених регіональним Організації управління рибальством.

Перегляд системи контролю за рибним промислом ЄС був успішно завершений наприкінці 2023 року. У контексті перегляду цільові зміни до Регламенту про незаконний, незареєстрований і нерегульований вилов встановили юридичне зобов'язання використовувати цифрові інструменти для впровадження схеми сертифікації вилову та посилили контроль за ННН імпортом шляхом покращення відстеження продуктів, імпортованих до ЄС.

Головним викликом реалізації зовнішнього виміру Регламенту щодо ННН залишається отримання достатньої політичної підтримки в країнах-партнерах для узгодження їхніх національних правил з міжнародними зобов'язаннями та їх ефективного впровадження.

У межах RFMO завдання, яке стоїть перед Комісії, залишається досягнення консенсусу щодо заходів проти ННН між Договірними та співпрацюючими сторонами, особливо щодо перехресного переліку суден, що здійснюють ННН, між RFMO. Комісія стала свідком зростаючого опору в цих організаціях, чиї рішення зазвичай ґрунтуються на консенсусі, щодо посилення контролю за рибальською діяльністю та підвищення прозорості бенефіціарної власності на рибальські судна.

Використання зручних прапорів може перешкодити виконанню державою прапора обов'язків згідно з міжнародним правом. Це питання було в центрі уваги в роботі Комісії з країнами, що не входять до ЄС, і стало предметом двостороннього діалогу щодо ННН-транспорту з кількома країнами. Комісія розпочала дослідження, щоб визначити рушійні сили для різних економічних і громадських суб'єктів, які підтримують відкриті реєстри. Дослідження також проаналізує вплив відкритих реєстрів на цілі ЄС і міжнародні правила та рамки в ключових сферах політики, а саме: рибальство, належне податкове управління, безпека та охорона навколишнього середовища, соціальні та трудові умови, а також ухилення від санкцій ЄС.

Регламент щодо ННН рибальства продовжує забезпечувати комплексну та ефективну основу для боротьби з ННН риболовлею в ЄС. Це досягається шляхом запобігання надходженню на ринок ЄС рибних продуктів, отриманих від ННН-рибальства, і активізації зусиль у боротьбі з ННН-рибальством у всьому світі через механізм двостороннього діалогу та в рамках багатосторонніх форумів.

Система карток відповідно до Регламенту ННН стала міжнародно визнаним інструментом для прогресу в боротьбі з ННН рибальством і привернення більшої політичної уваги до цього питання в усьому світі.

Настав час оцифрувати схему сертифікації вилову та використати її потенціал, щоб запобігти надходженню на ринок ЄС рибних продуктів, отриманих від незаконного, незареєстрованого та нерегульованого рибальства. Завдяки своєму веб-підходу та значному потенціалу сумісності CATCH може стати орієнтиром як цифрове середовище для схем документації вилову та міжнародних торгових потоків рибної продукції.

Для виконання наших зобов'язань у рамках Порядку денного сталого розвитку до 2030 року та справжнього застосування підходу «нульової толерантності» до ННН-рибальства в інтересах ЄС сприяти запровадженню схеми сертифікації вилову, системи карток і систематичного перехресного переліку суден, які здійснюють ННН-промисел. Поряд з цим, також необхідні зусилля для усунення прогалин в управлінні на національному та регіональному рівнях і зміцнення потенціалу країн, що не входять до ЄС, для боротьби з ННН-рибальством [11].

Одне з головних завдань, з якими стикається Комісія, полягає в тому, щоб закласти основу для ефективного впровадження зміненого Регламенту ННН, зокрема обов'язкового використання системи CATCH, яка має набути чинності 10 січня 2026 року. Робота над адаптацією CATCH до нові законодавчі вимоги вже почали діяти і мають бути завершені задовго до цієї дати. Це має дати час для навчання компетентних органів держав-членів і країн, що не входять до ЄС, завершити довідник користувача, визначити органи влади країн, що не входять до ЄС, зацікавлені у використанні CATCH, і продовжити роботу над сумісністю.

Для забезпечення узгодженості з новими законодавчими положеннями необхідно буде переглянути Регламент Комісії (ЄС) № 1010/200934. Необхідно прийняти нові положення для встановлення правил функціонування системи CATCH.

Крім того, Комісія вже почала роботу над взаємозв'язком CATCH із середовищем Єдиного вікна ЄС для митних органів, що має бути завершено до 10 січня 2028 року. Їх взаємозв'язок допоможе ще більше полегшити та

зміцнити узгодженість між ННН, митним і санітарним контролем рибальства. продукції, імпортованої в ЄС.

Комісія також стежитиме за випадками серйозних недоліків, виявлених у застосуванні контролю за схемою сертифікації вилову державами-членами, і продовжуватиме активно керувати ними з метою досягнення більшої гармонізації контролю імпорту.

Нарешті, щодо імплементації статей 39 і 40 Регламенту щодо ННН-рибальства щодо громадян ЄС, які займаються/підтримують ННН-рибальство, Комісія продовжуватиме працювати з державами-членами для гармонізації та полегшення існуючих процедур для ідентифікації таких громадян та сприяння послідовності в можливі примусові заходи в державах-членах [12].

Держави-члени створюють та керують центрами моніторингу рибальства, які здійснюють моніторинг рибальської діяльності та рибальського зусилля. Центр моніторингу рибальства кожної держави-члена здійснює моніторинг рибальських суден, що ходять під її прапором, незалежно від вод, у яких вони працюють, або порту, у якому вони знаходяться, а також рибальських суден, що ходять під прапором інших держав-членів, і риболовецьких суден третіх країн, які мають дозвіл здійснювати рибальську діяльність у водах, що знаходяться під суверенітетом або юрисдикцією цієї конкретної держави-члена.

Кожна держава-член призначає компетентні органи, відповідальні за функціонування свого центру моніторингу рибальства, і вживає відповідних заходів для забезпечення того, щоб його центр моніторингу рибальства мав належні кадрові ресурси та був оснащений комп’ютерним обладнанням і програмним забезпеченням, що забезпечує автоматичну обробку даних, аналіз, контроль, електронна передача даних і моніторинг даних 7 днів на тиждень і 24 години на добу. Держави-члени забезпечують процедури резервного копіювання та відновлення у разі збою системи. Держави-члени можуть керувати спільним центром моніторингу рибальства.

Мале рибальство відіграє важливу роль в Союзі з біологічної, економічної та соціальної точки зору. Враховуючи можливий вплив дрібного рибальства на запаси, важливо забезпечити, щоб рибальська діяльність і рибальське зусилля невеликих суден відповідали правилам спільної рибальської політики. Таким чином, держави-члени повинні мати можливість відстежувати всі рибальські судна, включаючи рибальські судна загальною довжиною менше 12 метрів, і отримувати від них дані про місцезнаходження через регулярні та досить короткі проміжки часу. Для подальшого полегшення використання систем відстеження для малих суден Комісія повинна розробити, на запит однієї або кількох держав-членів, систему відстеження для суден загальною довжиною менше 12 метрів. Проте держави-члени повинні мати можливість звільнити певні дрібномасштабні судна від обов'язку стеження протягом обмеженого періоду, щоб дати достатньо часу для підготовки до використання нових інструментів для цих суден. У будь-якому випадку впровадження цих заходів має бути збалансованим і пропорційним до переслідуваних цілей і не повинно спричиняти надмірний тягар для флоту, особливо дрібномасштабного флоту, який може отримати допомогу в рамках створеного Європейського фонду морського рибальства та аквакультури. згідно з Регламентом (ЄС) 2021/1139 Європейського Парламенту та Ради [13].

Для досягнення прогресу у справі боротьби з ННН–рибальством є необхідним створення такого механізму контролю за комерційними та інших операцій з водними біоресурсами та продукцією з них, за якого легалізація незаконно здобутих водних біоресурсів стане майже неможливою для бракон'єрів. Відповідно, поступово зникне попит на бракон'єрську рибу на національному рибному ринку [8].

3.2. Проєкти в Чорноморському регіоні

Морське просторове планування (далі - MSP) є комплексним процесом для задоволення зростаючого попиту на морський простір з боку традиційних і нових секторів, одночасно зберігаючи належне функціонування морських екосистем.

MSP - це перехід від традиційного односекторного планування до більш комплексного підходу до планування моря. Ключовою особливістю MSP є його функціональний характер, тобто інтеграція різних секторів, суспільних потреб, цінностей і цілей.

Директива ЄС щодо MSP визначає MSP як процес, за допомогою якого органи відповідної держави-члена аналізують та організовують людську діяльність у морських районах для досягнення екологічних, економічних і соціальних цілей.

MSP може призвести до планів, дозволів та інших адміністративних рішень, які встановлюють просторовий і часовий розподіл відповідної існуючої та майбутньої діяльності та використання в морських водах, але результат MSP також може мати форму різних необов’язкових бачень, стратегій, концепції планування, керівні принципи та принципи управління, пов'язані з використанням морського простору.

Згідно з переліком Європейської комісії, основні переваги MSP включають:

1. Зменшення конфліктів між секторами та створення синергії між різними видами діяльності.

2. Заохочення інвестицій шляхом створення передбачуваності, прозорості та чіткіших правил.

3. Розширення транскордонної співпраці між країнами ЄС для розвитку енергетичних мереж, судноплавних шляхів, трубопроводів, підводних кабелів та інших видів діяльності, а також для розвитку узгоджених мереж природоохоронних територій.

4. Охорона та збереження навколишнього середовища шляхом раннього визначення впливу та можливостей багаторазового використання простору [10].

MSP – це ініціатива, яка ще не повністю включена в розробку морської політики в Чорноморському регіоні. Болгарія прийняла план у травні 2023 року. Румунія все ще має виконати свої зобов'язання щодо надання національного морського просторового плану відповідно до Директиви ЄС щодо MSP.

З історичної точки зору, MSP вперше було запроваджено на регіональному рівні через проєкт Plan Coast у 2006-2008 роках у Болгарії та Румунії, які на той час готувалися до вступу. MSP був частиною ICZM з самого початку і використовувався як інструмент для сталого розвитку та інтегрованого управління. В результаті співпраці в контексті Чорноморської комісії, як частини її Консультативної групи з розробки спільних методологій інтегрованого управління прибережною зоною КУПЗ, МПП було враховано при розробці різних регіональних документів КУПЗ. Румунія була єдиною країною, яка має Закон про КУПЗ та Національний комітет прибережної зони при Міністерстві навколишнього середовища, водних ресурсів і лісів, Бухарест. Таким чином, у Румунії розробка MSP базувалася на попередньому досвіді КУПЗ.

У 2013 році перша інвентаризація MSP Чорного моря була розпочата Проєктом ICZM «Чорноморське транскордонне співробітництво – Спільна операційна програма» щодо національної політики щодо морського простору, збору даних та обміну інформацією, співпраці з державами-членами та співпраці з третіми країнами.

Проєкти MARSPLAN BS (2015-2018) і MARSPLAN BS II (2019-2021) є двома важливими проєктами в цьому відношенні, оскільки вони включають розробку повноцінного офіційного морського просторового плану для транскордонної території Мангалія- Шабла (Румунія та Болгарія). У той час як перший проєкт був спрямований на розробку основ (методології, індикаторів,

правил, стратегій) для MSP та розробку кількох тематичних досліджень у Румунії та Болгарії, другий проєкт спрямований на розробку спільної стратегії MSP на основі результатів першого плану та повинен вести до розробки планів MSP для обох країн.

Співпраця в морському басейні між державами-членами ЄС і третіми чорноморськими країнами була ефективною завдяки різноманітним проєктам, таким як проєкт MISIS (2014) за участю Болгарії, Румунії та Туреччини щодо природоохоронних територій, або проєкт ANEMONE (2018) за участю Болгарії, Румунії, Туреччини та України, яка була спрямована на обмін знаннями, інноваціями та передовим досвідом [11].

На європейській платформі MSP існує багато проєктів. Хотілось би зупинитись на такому проєкті як «Зміцнення регіонального потенціалу для підтримки сталого управління рибальством у Чорному морі» (SRCSSMBSF) який завершився в 2013 році. Країни які приймали участь – Болгарія і Румунія. Проєкт мав на меті сприяти співпраці між чорноморськими прибережними державами у сфері управління морськими екосистемами та ресурсами. Обмін знаннями та дослідницька діяльність є ключовим елементом впровадження проєкту, який забезпечує об'єктивний аналіз рибних запасів, а також цінні поради щодо стратегічного управління. У проєкті застосовано ретельний підхід, який включає гармонізацію методів та інструментів для оцінки поточного стану рибних запасів, використання аналітичних моделей для узгодження загальних методів відбору проб, обробки та інтерпретації даних про рибальство, а також підвищення обізнаності щодо необхідність впровадження рекомендацій досліджень і спільної регіональної оцінки запасів у стратегії управління рибальством; додавання обміну інформацією, покращення знань та бази даних шляхом робочих візитів, опитування даних, тренінгів та перекладу посібників усіма мовами партнерів.

Проєкт мав на меті сприяти співпраці між чорноморськими прибережними державами у сфері управління морськими екосистемами та ресурсами. Обмін знаннями та дослідницька діяльність є ключовим елементом

впровадження проєкту, який забезпечує об’єктивний аналіз рибних запасів, а також цінні поради щодо стратегічного управління. У проєкті застосовано ретельний підхід, який включає гармонізацію методів та інструментів для оцінки поточного стану рибних запасів, використання аналітичних моделей для узгодження загальних методів відбору проб, обробки та інтерпретації даних про рибальство, а також підвищення обізнаності щодо необхідність впровадження рекомендацій досліджень і спільної регіональної оцінки запасів у стратегії управління рибальством; додавання обміну інформацією, покращення знань та бази даних шляхом робочих візитів, опитування даних, тренінгів та перекладу посібників усіма мовами партнерів [16].

Є й інші переваги MSP, оскільки він ставить моря й океани в політичний порядок денний і допомагає підвищити обізнаність зацікавлених сторін щодо важливих морських питань. Крім того, існує багато непрямих переваг, у тому числі тих, що випливають із систематичного збору даних та інформації та процесів зацікавлених сторін. За межами європейської сфери, а також у науковому співтоваристві MSP іноді називають морським просторовим плануванням [10].

Зробивши аналіз проєктів на сайті Європейської Комісії, бачимо які вони різні, і кожен з них заслуговує на увагу, це такі проєкти як: ACCELERATE 2026 рік; BalMarGrav (2024 рік), Baltic Sea2Land (2025 рік); Blueprint demonstration for co-created effective, efficient and resilient networks of MPAs (2026 рік); BOWIE (2026 рік); EcoScope (2025 рік); ECOWINGS (2026 рік) [17].

Хотілось би зупинитись на проєті EcoScope – «Екоцентричне управління для сталого рибальства та здорових морських екосистем». EcoScope охоплює морські басейни Чорного моря, Західного, Східного Середземномор’я, Атлантичного океану, Північного та Балтійського моря. Закінчення даного проєкту припадає на 2025 рік. Проєкт EcoScope розробить сумісну платформу та надійний набір інструментів для прийняття рішень, доступний через єдиний загальнодоступний портал (The EcoScopium), щоб сприяти ефективному екосистемному підходу до управління рибальством. Розробкою та розробкою

EcoScopium керуватимуть його зацікавлені сторони, включаючи політиків і наукові консультативні органи, і вони будуть спрямовані на вирішення проблеми деградації екосистеми та антропогенного впливу, який спричиняє нестабільну експлуатацію рибальства в європейських морях.

Портал EcoScopium забезпечить безперешкодний доступ до платформи EcoScope, EcoScope Toolbox, EcoScope Academy, а також до інших ключових продуктів проєкту, включаючи наукові публікації, технічні звіти та набір графічних і медіа-матеріалів. Платформа EcoScope організовуватиме та упорядковуватиме кліматичні, океанографічні, біогеохімічні, біологічні та рибальські набори даних для європейських морів до загального стандартного типу та формату, який буде доступний користувачам через інтерактивні шари картографування. EcoScope Toolbox, система підрахунку балів, пов’язана з платформою, розміщуватиме моделі екосистем, соціально-економічні показники, інструменти оцінки рибальства та екосистеми, які можна використовувати для вивчення та розробки сценаріїв управління рибальством і морської політики, а також моделювання морського просторового планування.

Різні групи кінцевих користувачів і зацікавлених сторін будуть залучені до проєктування, розробки та експлуатації як Платформи, так і Toolbox через низку інтерактивних форумів і семінарів.

Для оцінки стану всіх компонентів екосистем у європейських морях і випробування нових технологій для оцінки навколишнього середовища використовуватимуться нові методи оцінки рибальства з недостатньою кількістю даних, у тому числі некомерційних видів, а також біорізноманіття та природоохоронного статусу мегафауни, що охороняється. , антропогенний і кліматичний вплив на екосистеми та рибальство. Нові методи оцінки будуть розроблені в консультаціях із зацікавленими сторонами та з використанням The EcoScopium.

Серія складних інструментів для нарощування потенціалу, таких як онлайн-курси, документальні фільми, вебінари та ігри, буде доступна для зацікавлених сторін через Академію EcoScope.

Заповнюючи ці прогалини в знаннях і розробляючи нові методи та інструменти, проєкт EcoScope забезпечить ефективний інструментарій для осіб, які приймають рішення, і кінцевих користувачів, який буде адаптуватися до їхніх можливостей, потреб і наявності даних. Набір інструментів включатиме методи роботи з невизначеністю та глибокою невизначеністю; таким чином, це сприятиме ефективному, цілісному, стійкому управлінню рибальством на основі екосистеми, яке сприятиме відновленню стійкості рибальства та забезпеченню балансу між продовольчою безпекою та здоровими морями [18].

Платформа EcoScope буде новим, модульним, міждисциплінарним електронним інструментом, що об’єднує метеорологічні, біогеохімічні, екологічні, біологічні, рибальські та соціально-економічні набори даних, що охоплює всі європейські моря. Електронна платформа надаватиме як первинні дані, так і послуги отриманих даних на вимогу, включаючи прогнози, через єдиний публічний портал для різних груп кінцевих користувачів, зацікавлених сторін і широкої громадськості. За допомогою платформи EcoScope буде виявлено складні функції екосистеми та взаємозв’язки між абіотичними, біотичними та людськими компонентами, а також оцінено та візуалізовано їх просторово-часову мінливість. Дані про океанографію, морську біогеохімію, харчові мережі та продуктивність екосистем у рамках зміни клімату та збільшення антропогенного впливу будуть агреговані.

Дані будуть зібрані та уніфіковані за типами та форматами даних відповідно до міжнародних стандартів (де вони існують, наприклад, BMO, SeaDataNet, FishBase) відповідно до принципів справедливості даних (FAIR). Дані тимчасово зберігаються в сучасному центрі обробки даних CLS (учасник 22 – CLS) і, зрештою, на хмарному сервері, призначеному для цього завдання, але також працюють із Blue Cloud.

Платформа EcoScope:

(a) інтегрувати дані від зовнішніх постачальників даних, таких як CMEMS (усі продукти даних, супутникові дані, вихідні дані моделі та спостереження на місці), EMODnet (батиметрія, біологія, хімія, діяльність людини, геологія, портали даних про діяльність людини), GOOS (операційний океанографічні дані з он-лайн датчиків RT, таких як причали, поплавці Argo, планери, бенточні станції), SMHI (витоки річок і потоки поживних речовин), CORDEX (дані зі сценаріїв зміни клімату), FAO, ICES і Sea Around Us (дані про рибальство як часові ряди вилову за видами, оцінки біомаси та статистика флоту, усе для підзон ICES/GFCM), Global Fishing Watch (дані про риболовецьке зусилля), AquaMaps (розподіл видів), ESFRI (морські дані від EMSOERIC, Euro-Argo ERIC, LifeWatch ERIC та Daniubius RI), біорізноманіття бентосу (електронний атлас морських IBA), морські ссавці (ACCOBAMS) тощо, а також

(b) асимілювати дані, результати моделей та індикатори, отримані в рамках проєкту EcoScope, щодо екологічних, людських (WP4) та економічних (WP7) чинників, індикаторів та оцінок (WP5) та екологічних моделей (WP6). Наприклад, платформа EcoScope об’єднає очікувані впливи сценаріїв зміни клімату на температуру поверхні моря (SST), солоність поверхні моря (SSS), первинне виробництво, льодовий покрив тощо, отримані WP4; індикатори біорізноманіття та оцінки запасів з WP5; дані моделювання екосистеми та результати моделювання глибокої невизначеності з WP6 і дані економічних показників з WP7.

Платформа EcoScope буде відповідати архітектурному дизайну та принципам, розробленим у проєкті ODYSSEA H2020 (платформа Середземного моря), і тому вона складатиметься з таких модулів:

Компонент зберігання даних, який зберігає та організовує дані за такими темами, як метеорологія, батиметрія, гідрологія, гідрографія, геологія, фізика, хімія, біологія, біорізноманіття, вплив людини тощо. Ці дані будуть далі класифіковані за:

(a) Статичні/архівні набори даних, зібрані одноразово або через тривалі нерегулярні проміжки часу, такі як батиметрія, геологія, біорізноманіття, середовища існування тощо.

(b) Динамічні історичні дані у формі середньомісячних часових рядів. Оцінені прогнози, наприклад дані про зміну клімату за сценарієм. Оперативні короткострокові прогнози не будуть включені до баз даних EcoScope, оскільки вони не впливатимуть безпосередньо на результати або показники рибальства та соціально-економічної моделі.

1. Компонент каталогу як етап попередньої обробки перед введенням даних у систему. Цей компонент забезпечує гармонізацію та стандартизацію даних, зв'язуючи дані із зовнішніми платформами через службу каталогів OGC веб-інтерфейсу та організацію метаданих відповідно до стандартів ISO/TC2112, ISO19115 та ISO 19139 для метаданих із геоприв'язкою.

2. Компонент керування користувачами, що дозволяє реєструвати та автентифікувати кінцевих користувачів на платформі EcoScope відповідно до положень GDPR щодо захисту персональних даних користувачів і вимог до конфіденційності (95/46/EC).

3. Компонент аналізу та звітності, що підтримує обробку та маніпулювання даними (наприклад, інтерполяція, фільтрація, підгонка, обробка сигналів, агрегація), інструментарій статистичного аналізу (описова статистика, розподіл тощо) і звіти для відображення на веб-порталі (наприклад, побудова графіків і картографічні послуги).

4. Компонент розповсюдження, що дозволяє користувачеві візуалізувати карти та часові ряди та отримувати їх у різних формах [19].

Додаток EcoScope буде додатком для смартфонів, який дозволить громадянам повідомляти про небезпеку на морі, незаконну практику рибальства, видалення або висадку на мілину охоронюваних видів, морське сміття, забруднення та будь-яку недбалість і екологічну небезпеку, з якою вони стикаються. Повідомлення буде передано онлайн місцевим органам

управління або відповідній портовій поліції разом із GPS-локацією, зображеннями та деталями залежно від інциденту. Цей інструмент, заснований на громаді, посилить залучення громадськості до співпраці місцевих громад з органами влади та надасть важливу інформацію (громадянська наука) для проєкту EcoScope, керівників рибного господарства та морської політики в цілому [20].

Опитування, проведене проєктом EcoScope, що фінансується ЄС, показало, що зацікавлені сторони рибальства в ЄС також вважають прилов і охоронювані рибальські зони ключовими темами для сталого управління рибальством.

28 червня 2022 року згідно з всебічним опитуванням, проведеним проєктом EcoScope, що фінансується ЄС, глобальне потепління вважається ключовою проблемою для сталого управління європейським рибальством у майбутньому.

Дослідження показало, що 72,2 відсотка опитаних відзначили, що вони вважають глобальне потепління основною перешкодою для сталого управління рибальством. Далі слідували зони прилову, охоронювані зони та зони з обмеженим промислом (по 50%) з точки зору сталого управління рибальством у контексті екосистеми.

Індикатори біорізноманіття виявилися четвертою за важливістю темою (44%), тоді як компроміси між різними видами використання морських і прибережних територій і поширенням видів були п’ятою з 33,3%.

Опитування було проведено, щоб сформулювати точне розуміння основних потреб, викликів і можливих перешкод зацікавлених сторін у рибальстві. EcoScope прагне розробити серію електронних інструментів, які можуть бути легко використані зацікавленими сторонами як система підтримки прийняття рішень для впровадження екосистемного управління рибальством (EBFM).

Координатор проєкту EcoScope, доцент Атанасіос К. Циклірас з Університету Арістотеля в Салоніках, зазначив, що Дані, надані в результаті

цього опитування, будуть оцінені та реалізовані EcoScope, щоб точно налаштувати точність їхніх сценаріїв морської політики та моделювання просторового планування серед багатьох інших складних моделей і методів.

«Проєкт EcoScope має хороші можливості для вирішення багатьох ключових проблем і потреб, про які йдеться в цьому опитуванні. Отримані висновки є дуже цінними для розробки електронних інструментів EcoScope, і проєкт продовжуватиме співпрацювати із зацікавленими сторонами, щоб переконатися, що кінцеві інструменти відповідають потребам зацікавлених сторін».

Зацікавленим сторонам було запропоновано відповісти на анкету, сформульовану партнером EcoScope Європейською морською радою, виходячи з їхнього значення для EBFM на європейському рівні. Вони включали добре збалансовану структуру членів, включаючи науково-консультативні органи, керівництво, регулюючі органи, політики та НУО.

Проєкт має на меті сприяти співпраці між чорноморськими прибережними державами у сфері управління морськими екосистемами та ресурсами. Обмін знаннями та дослідницька діяльність є ключовим елементом впровадження проєкту, який забезпечує об’єктивний аналіз рибних запасів, а також цінні поради щодо стратегічного управління. У проєкті застосовано ретельний підхід, який включає гармонізацію методів та інструментів для оцінки поточного стану рибних запасів, використання аналітичних моделей для узгодження загальних методів відбору проб, обробки та інтерпретації даних про рибальство, а також підвищення обізнаності щодо необхідність впровадження рекомендацій досліджень і спільної регіональної оцінки запасів у стратегії управління рибальством; додавання обміну інформацією, покращення знань та бази даних шляхом робочих візитів, опитування даних, тренінгів та перекладу посібників усіма мовами партнерів [21].

Ще одним проєктом, на якому б хотілось зупинитись є BSAM «Black Sea Assistance Mechanism» (Механізм допомоги Чорному морю). Механізм допомоги Чорному морю (BSAM) створено з метою виконання та моніторингу

Спільної морської програми (СМА) для сприяння розвитку блакитної економіки в Чорноморському регіоні. У проєкті беруть участь сім країн: Болгарія, Румунія, Туреччина, Україна, Росія, Грузія та Республіка Молдова.

Команда BSAM підтримуватиме країни-учасниці, спільноту блакитної економіки в Чорному морі, членів СМА SG та ротаційного координатора СМА, а також Європейську комісію. BSAM бере участь у реалізації та моніторингу пріоритетів СМА на регіональному та національному рівнях. Це включає надання підтримки та досвіду національним координаторам СМА та іншим державним органам, залученим до СМА в Чорноморському регіоні.

BSAM також сприятиме та розвиватиме діалог із зацікавленими сторонами та надаватиме підтримку зацікавленим сторонам блакитної економіки на регіональному та національному рівнях [22].

Блакитна економіка стосується будь-якої економічної діяльності, пов’язаної з океанами та морями. Він охоплює широкий спектр існуючих і нових секторів.

У 2021 році Комісія запровадила новий підхід до сталої блакитної економіки в ЄС. Новий підхід узгоджує морську діяльність з цілями Європейської зеленої угоди та сприяє узгодженості між секторами блакитної економіки, такими як аквакультура, рибальство, чиста енергетика, морський транспорт, екологічне судноплавство, суднобудування та прибережний туризм. Він також підкреслює важливість досліджень, навичок, інновацій та співпраці між країнами та користувачами моря.

Детальний порядок денний для блакитної економіки має допомогти досягти цілей Європейської зеленої угоди та доповнити інші нещодавні ініціативи Комісії щодо біорізноманіття, їжі, мобільності, безпеки, даних тощо. Для прикладу:

– «блакитна» економіка сприяє пом’якшенню наслідків зміни клімату шляхом розвитку морських відновлюваних джерел енергії, декарбонізації морського транспорту та озеленення портів;

– це зробить економіку більш циклічною, оновивши стандарти дизайну знарядь лову, переробки суден і виведення з експлуатації морських платформ;

– розвиток зеленої інфраструктури в прибережних районах допоможе зберегти біорізноманіття та ландшафти, водночас принесе користь туризму та прибережній економіці.

Замість вичерпного плану дій, новий підхід забезпечує узгодженість між секторами блакитної економіки, полегшує їхнє співіснування та шукає синергію в морському просторі, не завдаючи шкоди навколишньому середовищу. Це також підкреслює необхідність інвестицій у дослідження, навички та інновації [23].

Європейська зелена угода закликає до трансформації нашої економіки, щоб вона стала сучасною, ресурсоефективною та конкурентоспроможною економікою, де чисті викиди парникових газів поступово припиняються, а природний капітал ЄС захищений. «План відновлення Європи» має на меті стимулювати «зелений» і цифровий перехід і зробити європейську економіку справедливішою, стійкішою та стійкішою для майбутніх поколінь. Блакитна економіка Європейського Союзу може допомогти вирішити цю подвійну проблему: якщо її поставити на більш стійкий шлях, вона стане джерелом дій та ідей, створюючи інновації, сприяючи швидкому та тривалому відновленню та захищаючи нашу планету.

Якби глобальну блакитну економіку порівняти з національною економікою, вона була б сьомою за розміром у світі, а океан як економічний суб’єкт був би членом G7. Він працює в найбільшій екосистемі планети: океани містять 97% усієї нашої води та 80% усіх форм життя. Океан оточує нас і підтримує нас, забезпечуючи достатньо кисню для кожного другого нашого подиху, їжу для майже половини людства та життєво важливі ресурси для здоров’я людини, не кажучи вже про мережу економічних взаємодій.

Блакитна економіка Європи забезпечує 4,5 мільйона прямих робочих місць, багато з яких у регіонах, де немає альтернатив. Він охоплює всі галузі та сектори, пов’язані з океанами, морями та узбережжям, незалежно від того,

чи розташовані вони в морському середовищі (наприклад, судноплавство, рибальство, виробництво енергії) чи на суші (наприклад, порти, верфі, наземна аквакультура та виробництво водоростей, прибережний туризм). Це широкий, швидкозмінний сегмент нашої економіки, який за останнє десятиліття зробив значні кроки для модернізації та диверсифікації. Поряд з традиційними секторами розвиваються та ростуть інноваційні сектори, такі як відновлювана енергетика океану, блакитна біоекономіка, біотехнології та опріснення, що створює нові перспективи та створює робочі місця.

Ця та інша економічна діяльність має кумулятивний вплив на морське середовище, від видимого забруднення, такого як пластикове сміття та розливи нафти, до невидимого забруднення, такого як мікропластик, підводний шум, хімікати та поживні речовини. Наслідки зміни клімату та викидів парникових газів є руйнівними для нашого океану, узбережжя та людей, які живуть у цих районах, починаючи від зміни температури води до підкислення, підвищення рівня моря та більш частих та інтенсивних повеней та ерозії. У поєднанні з великою загрозою, яку становить втрата біорізноманіття, яка спричинена зміною клімату, забрудненням, надмірною експлуатацією ресурсів і знищенням природних середовищ існування, ці наслідки кинуть виклик стійкості блакитної економіки та суспільства в цілому.

Це повідомлення містить системний погляд, який інтегрує політику океану в нову економічну політику нашої Європи. Наш океан і «блакитна економіка», яку він підтримує, є незамінними для досягнення трансформації, викладеної в Європейській зеленій угоді. Яскравими прикладами є внесок океанів у виробництво енергії, озеленення транспорту та стале виробництво їжі. Внесок здорового океану є важливим для стійкої економіки. Нам потрібно краще поєднати зелену та блакитну політику, поширюючи наш підхід за межі кордонів ЄС і прокладаючи шлях у міжнародне управління океаном.

Стала блакитна економіка створить відчутні можливості для нових робочих місць і бізнесу. Вони будуть створені шляхом роботи з пом’якшення впливу на океани та узбережжя для побудови стійкої економічної моделі,

заснованої на інноваціях, економіці замкнутого циклу та шанобливому ставленні до океану. Це означає, що підприємства, які використовують або виробляють відновлювані ресурси, зберігають морські екосистеми, зменшують забруднення та підвищують стійкість до зміни клімату, отримають стимули, тоді як іншим доведеться зменшити свій екологічний слід. Це так само важливо для людей, як і для планети. Порядок денний сталого розвитку на період до 2030 року визнає, що без здорового океану життя на цій планеті знаходиться під загрозою, без ресурсів океану суспільство на всій планеті втрачають здатність підтримувати себе.

Стала блакитна економіка пропонує багато рішень для досягнення цілей Європейської зеленої угоди. Багато з поточних видів діяльності повинні зменшити свій вуглецевий слід, тоді як нові, вуглецево-нейтральні види діяльності повинні зайняти центральне місце. Блакитна економіка може сприяти досягненню вуглецевої нейтральності шляхом розвитку морських відновлюваних джерел енергії та екологізації морського транспорту та портів.

Безпечний морський простір є необхідною умовою для збереження стратегічних інтересів ЄС, таких як свобода судноплавства, контроль зовнішніх кордонів або постачання основних матеріалів, а також для захисту економічної діяльності та громадян як на морі, так і на березі.

Стратегія морської безпеки ЄС і відповідний план дій визначають спільну відповідь на внутрішні та зовнішні виклики морської безпеки нашого часу. Одним із таких викликів є екологічна безпека, яка передбачає передбачення та управління зміною клімату та запобігання незаконним скидам, скиданням відходів, аваріям та іншим екологічним ризикам. Обмін інформацією, в тому числі на місці, повітряними та супутниковими даними, є вирішальним фактором у вирішенні проблем безпеки, запобіганні незаконній діяльності на морі та забезпеченні дотримання закону. Співпраця щодо функцій берегової охорони між трьома ключовими агенціями ЄС дає значну економію за рахунок скорочення збігів, розвитку багатоцільових операцій і спільного використання літаків і суден для пошуково-рятувальних операцій,

реагування на забруднення нафтою тощо. Щоб покращити обмін інформацією, Європейська Комісія розробила спільний середовище обміну інформацією для морської області (CISE).

CISE дозволить органам влади з багатьох цивільних і військових секторів (безпека морського транспорту, контроль рибальства, готовність до забруднення моря та реагування на нього, захист морського середовища, митниця, прикордонний контроль, загальні правоохоронні органи та оборона) і через кордон обмінюватися інформацією в режимі реального часу. про будь-які події на морі. CISE є добровільним. Нинішня перехідна фаза, яка триватиме до 2023 року, контролюється Європейським агентством з безпеки на морі за участі держав-членів та інших органів ЄС. Агентство також є довіреною організацією для доставки супутникової продукції в рамках Служби морського спостереження Copernicus.

Комісія запропонувала розгортання операційної фази CISE у 2024 році, залежно від результатів перехідної фази, для створення повноцінної системи обміну інформацією між органами морського спостереження в ЄС.

Просування сталої блакитної економіки для Європейського Союзу не зупиняється на кордонах країн Європейського Союзу. Багато ланцюжків створення вартості «блакитної» економіки є глобальними та піддаються глобальній конкуренції, а оператори з ЄС ведуть бізнес по всьому світу. Таким чином, наша відповідальність полягає не лише в захисті ринку ЄС від нестабільних продуктів і практик, але й у забезпеченні рівних умов для компаній ЄС на світовому ринку та в просуванні досвіду ЄС, екологічних дій і верховенства права.

Відповідно до Міжнародного порядку денного управління океаном, ухваленого в 2016 році, і правової бази, встановленої Конвенцією ООН з морського права, Комісія продовжуватиме створювати умови для сталої блакитної економіки на міжнародному рівні. Він продовжуватиме наполягати на науково обґрунтованому управлінні природними ресурсами океану, включаючи рибальство, шляхом підтримки сталого морського розвитку в

рамках партнерства та угод ЄС, а також сприяння сталому рибальству в регіональних організаціях з управління рибальством. Комісія продовжить боротьбу з незаконним виловом риби та боротьбу з шахрайством у сфері морепродуктів відповідно до правил ЄС. Завдяки своїм Угодам про партнерство в галузі сталого рибальства вона продовжуватиме вдосконалювати управління рибальством у країнах-партнерах і сприяти розвитку місцевої економіки.

Під час міжнародних переговорів ЄС має відстоювати те, що морські корисні копалини в міжнародному районі морського дна не можна використовувати до тих пір, поки вплив глибоководного видобутку корисних копалин на морське середовище, біорізноманіття та діяльність людини не буде достатньо досліджено, ризики усвідомлені, а технології та експлуатація практики можуть продемонструвати відсутність серйозної шкоди навколишньому середовищу.

Комісія має на меті:

-підтримати на 15-й Конференції сторін Конвенції ООН про біологічне різноманіття амбітну глобальну структуру біорізноманіття на період після 2020 року, яка захищає та відновлює морські екосистеми та середовища проживання та включає глобальну угоду щодо захисту принаймні 30% світового моря площа;

-підтримати укладення амбітної, юридично обов’язкової угоди про морське біологічне різноманіття територій за межами національної юрисдикції на 4-й міжурядовій конференції Конвенції ООН з морського права з метою сприяння збереженню та сталому використанню відкритого моря ресурси;

-очолити зусилля для досягнення глобальної угоди щодо пластику та сприяти застосуванню підходу циркулярної економіки щодо пластику, який заклав би основу для більш сильної та скоординованої реакції на забруднення пластиком на глобальному рівні;

-продовжувати працювати над завершенням багатосторонніх переговорів щодо субсидій у рибальстві у Світовій організації торгівлі - імплементуючи Ціль сталого розвитку 14.6 - заборонити певні форми субсидій у рибальстві, які сприяють надлишковій потужності та надмірному вилову риби, а також скасувати субсидії, які сприяють незаконному, незареєстрованому та нерегульоване рибальство;

-використати всі свої дипломатичні важелі та можливості для досягнення посередництва у досягненні угоди про призначення трьох великих морських охоронюваних територій у Південному океані (Східна Антарктика, море Уедделла та Антарктичний півострів) у рамках Комісії зі збереження морських живих ресурсів Антарктики;

-підтримувати країни, що не входять до ЄС, у просуванні та диверсифікації їх сталої, інклюзивної та справедливої блакитної економіки. Він забезпечить фінансову підтримку з багатьох доступних джерел фінансування для впровадження підходу стійкої блакитної економіки до співпраці з управління океаном у всьому світі. Комісія розгляне можливість створення цільової групи ЄС-Африка блакитний;

-підтримувати багатосторонні ініціативи, такі як Десятиліття відновлення екосистем ООН і Десятиліття науки про океан для сталого розвитку 2021-2030 років, зокрема щодо спостереження за океаном, моделювання океану та інфраструктури обміну даними;

-просування морського просторового планування на міжнародному рівні через співпрацю з Міжурядовою океанографічною комісією ЮНЕСКО;

-оновити свій міжнародний порядок денний управління океаном у світлі останніх консультацій і рекомендацій Міжнародного форуму управління океаном. Порядок денний має гарантувати, що блакитна економіка захищає та не завдає шкоди морській екосистемі; він має сприяти прозорому та інклюзивному прийняттю рішень і підвищувати стандарти соціальної стабільності.

Тобто, Європейською Комісією висуваються пропозиції щодо морської політики на це десятиліття, щоб зробити перехід, передбачений Європейською зеленою угодою, реальністю в економіці океану. Майбутня місія «Океан, моря і води» доповнить цей порядок денний. Комісія працюватиме з Європейським парламентом, Радою та іншими інституціями ЄС, де це доцільно, для виконання запропонованого порядку денного та заходів. Він охопить усі зацікавлені сторони морського транспорту, щоб залучити їх до формування сталої блакитної економіки чесним і справедливим способом [24].

Загальний морський порядок денний (СМА) для Чорного моря – це ініціатива морського басейну для посилення регіонального співробітництва для досягнення стійкої блакитної економіки в Чорному морі. Він розроблений у ширшій рамках Чорноморської Синергії.

СМА для Чорного моря визнає необхідність узгодженого підходу для вирішення спільних проблем морської та блакитної економіки. Це перша ініціатива такого роду в регіоні, яка є результатом процесу «знизу вгору», ініційованого залученими країнами та підтриманого Європейською Комісією.

СМА для Чорного моря — це унікальна структура співпраці для «блакитної економіки», яка зміцнює регіональний діалог між країнами-учасницями та зацікавленими сторонами для спільного вирішення проблем і можливостей секторів «блакитної» економіки в регіоні, забезпечуючи екологічну стійкість, одночасно сприяючи зростанню та просуванню проєктів «блакитної економіки».

СМА доповнюється його науковою основою, Програмою стратегічних досліджень та інновацій для Чорного моря (SRIA), яка надає цінні внески для прийняття науково обґрунтованих рішень.

Завдяки СМА Чорноморський регіон приєднується до решти ініціатив ЄС щодо морських басейнів у створенні загальнобасейнової ініціативи для більш сталого економічного зростання, заснованого на сталому використанні морських і морських секторів.

Загальний морський порядок денний (СМА) для Чорного моря є партнерством між сімома країнами: Республікою Болгарія, Грузією, Республікою Молдова, Румунією, Російською Федерацією, Республікою Туреччина та Україною.

СМА для Чорного моря було схвалено 21 травня 2019 року міністрами семи чорноморських країн як продовження зобов'язань Бургаської міністерської декларації 2018 року «До спільного морського порядку денного для Чорного моря».

У відповідь на неспровоковану та невиправдану військову агресію Росії проти України участь Російської Федерації в СМА було призупинено, а також усі форми співпраці на регіональному та національному рівнях із російськими зацікавленими сторонами.

Загальний морський порядок денний для Чорного моря встановлює наступні цілі для сприяння сталому розвитку прибережних регіонів:

– Здорові морські та прибережні екосистеми;

– Конкурентоспроможна, інноваційна та стійка блакитна економіка для Чорного моря

– Сприяння інвестиціям у блакитну економіку Чорного моря.

Далі ці цілі зведені до 10 пріоритетів і заходів для сприяння поглибленій співпраці в морських справах і блакитній економіці між країнами-учасницями.

Загальний морський порядок денний (СМА) для Чорного моря встановлює процедури для його управління та операцій:

Політична координація СМА забезпечується через засідання міністрів. Вони надають політичні вказівки, переглядають прогрес і досягнення, а також переглядають пріоритети, якщо необхідно.

Оперативну координацію СМА забезпечує Керівна група, до складу якої входять високопосадовці країн-учасниць. Керівна група надає вказівки та необхідну підтримку для забезпечення досягнення очікуваних результатів, а також контролює їх виконання.

Національні координатори, призначені для реалізації СМА кожною з країн-учасниць, а також Генеральний директорат з морських справ і рибальства Комісії ЄС (DG MARE) є повноправними членами Керівної групи СМА. Регіональні та міжнародні організації, що працюють у Чорному морі, включаючи Чорноморську комісію (BSC), Чорноморське економічне співробітництво (BSEC), Конференцію периферійних морських регіонів (CPMR), Орган управління Interreg NEXT Black Sea Basin Programme, Світовий банк, Генеральну комісію з рибальства для Середземномор'я (GFCM) – діють як консультативні органи та органи спостереження, доповнюючи та взаємно посилюючи роботу Керівної групи.

Керівну групу можуть підтримувати технічні робочі групи, до складу яких входять представники з технічними знаннями, призначені країнами-учасницями.

Щоб підтримати впровадження ініціатив ЄС щодо морських басейнів, Європейська Комісія створила Механізм допомоги стратегіям морських басейнів. Впровадження СМА підтримується спеціальною командою, яка займається Чорним морем, Механізмом допомоги Чорному морю (BSAM).

Як практичний підрозділ підтримки, BSAM тісно співпрацює з Керівним комітетом та його технічними робочими групами та пропонує операційну, матеріально-технічну та адміністративну підтримку.

BSAM допомагає зацікавленим сторонам на регіональному та національному рівнях у проведенні заходів, розробці проєктів, надає рекомендації щодо можливостей фінансування «блакитної економіки».

Робота центральної команди BSAM доповнюється локальними зусиллями національних центрів кожної країни-учасниці [25].

3.3. Пріоритети та напрями удосконалення політики рибальства України на прикладі ЄС.

28 лютого 2022 року, через п’ять днів після того, як Росія розпочала неспровоковану та невиправдану агресію, Україна подала заявку на членство в ЄС. 17 червня 2022 року Комісія опублікувала свій висновок і рекомендувала Раді запропонувати Україні перспективу стати членом ЄС і надати їй статус кандидата.

23 червня 2022 року Європейська рада визнала європейську перспективу країни та ухвалила рішення про надання Україні статусу країни-кандидата. Європейська Рада запропонувала Комісії звітувати перед Радою про виконання семи кроків у рамках свого регулярного пакету заходів щодо розширення. Цей звіт є першим щорічним звітом Комісії про розширення України, який замінює попередні щорічні звіти про впровадження асоціації. Щоб доповнити свій висновок щодо заявки на членство, Комісія опублікувала аналітичний звіт щодо приведення України до acquis у лютому 2023 року.

Російська загарбницька війна все ще триває, спричиняючи втрату десятків тисяч життів, засобів до існування, мільйонів біженців та внутрішньо переміщених осіб, депортацію та передачу українських громадян, у тому числі дітей, до Росії та Білорусі, масове руйнування фізичної інфраструктури та подальше окупація території України Росією. Зіткнувшись із цією агресією, український уряд продемонстрував надзвичайний рівень інституційної сили, рішучості та здатності функціонувати. З початку повномасштабного вторгнення та загарбницької війни ЄС підтримує Україну дипломатично, фінансово, економічно, військово та гуманітарно у безпрецедентному масштабі на суму 82,6 мільярд євро.

Щоб підтримати процес відновлення, відновлення та реконструкції України, Комісія разом з Україною та партнерами G7 створила Міжвідомчу платформу координації донорів. Процес ремонту, відновлення та реконструкції міцно вписаний у шлях вступу України до ЄС, гарантуючи, що

інвестиції йдуть рука об руку з реформами, пов’язаними зі вступом. У червні 2023 року Європейська комісія запропонувала спеціальний інструмент середньострокового фінансування, який надасть Україні узгоджену, передбачувану та гнучку підтримку на період 2024-2027 років. Нова фінансова програма для України підтримуватиме зусилля з підтримки макрофінансової стабільності та сприятиме відновленню.

План передбачає виділення Фонду 50 мільярдів євро грантів і позик. ЄС продовжуватиме підтримувати Україну стільки, скільки буде потрібно.

Незважаючи на війну та її вплив на всі верстви українського суспільства та воєнний стан, український уряд і парламент продемонстрували рішучість провести необхідні реформи, яких вимагає процес вступу до ЄС, зокрема сім кроків, згаданих у висновку. Підтримка майбутнього вступу до ЄС висока, ніж будь-коли раніше. Згідно з різними останніми опитуваннями громадської думки, близько 90% українців підтримують членство в ЄС [26].

Якщо говорити про територію, то наші океани та моря займають 70% поверхні планети та понад 65% території ЄС. Здорові морські екосистеми необхідні для життя на Землі та відіграють ключову роль у добробуті планети. Вони є одним із найбільших джерел біорізноманіття та їжі, вони регулюють клімат і є основним поглиначем вуглецю. Не менш важливим є те, що вони також приносять значну користь для здоров’я, соціальну та економічну користь прибережним громадам.

Відповідно до нещодавнього звіту Міжурядової науково-політичної платформи з біорізноманіття та екосистемних послуг, кожна п’ята людина в усьому світі залежить від диких видів для отримання їжі та доходу, причому рибальство є основним джерелом їжі з диких видів. Таким чином, збереження цих ресурсів шляхом раціонального управління ними є більш критичним, ніж будь-коли, для досягнення Цілей сталого розвитку ООН. Виловлена риба, яка регулюється раціонально, є джерелом високоякісного та доступного протеїну з відносно низьким викидом вуглецю. Це має важливе значення для продовольчої безпеки багатьох людей і для підтримки економічної основи

рибальських спільнот. Забезпечення сталого рибальства та сталого управління рибними запасами також має ключове значення для захисту біорізноманіття океану та боротьби зі зміною клімату.

Сьогодні морське середовище, а також рибалки та рибний сектор стикаються з низкою труднощів. На додаток до екзистенційних загроз морському середовищу, пов'язаних зі зміною клімату та втратою біорізноманіття через численні антропогенні навантаження, сектор також має справу з низкою серйозних проблем, починаючи від Brexit, пандемії COVID -19 і, зовсім недавно, наслідки нещадної військової агресії Росії проти України. Ці потрясіння спричинили масштабні збої на ринку, дефіцит необхідної сировини, різке зростання цін на паливо та корм для риби, а також очевидну небезпеку, пов'язану з військовими операціями та шахтами в Чорному морі.

Паралельно з вирішенням безпосередніх викликів ЄС не може дозволити собі втратити з поля зору життєво важливу потребу у забезпеченні стійкості своїх продовольчих систем. Згідно зі стратегіями ЄС щодо біорізноманіття, адаптації до клімату і «від ферми до столу», ЄС повинен забезпечити, щоб ризики, пов'язані зі зміною клімату та втратою біорізноманіття, не ставили під загрозу доступність товарів і послуг, які здорові морські екосистеми забезпечують рибалок, прибережні громади та людство в цілому.

Зробити рибальство в ЄС більш стійким також означає забезпечення того, щоб воно сприяло захисту та відновленню морських екосистем, від яких воно залежить. Здорове морське середовище зі здоровими рибними запасами та багатим біорізноманіттям є єдиним способом забезпечити процвітаюче майбутнє наших рибальських спільнот у середньостроковій та довгостроковій перспективі. Морські екосистеми знаходяться під зростаючою загрозою через зміну клімату та нестабільний або незаконний, незареєстрований і нерегульований рибальський промисел. Інші види тиску також пов'язані з людською діяльністю, наприклад, морський транспорт, виробництво енергії, туризм, сільське господарство та промисловість. Тому важливо паралельно

боротися з тими іншими навантаженнями на морські екосистеми та стійкість рибних запасів, включаючи різні форми забруднення, будь то забрудненнями, сільськогосподарською практикою, пластиком або шумом. ЄС бореться із забрудненням моря через низку законодавчих і політичних ініціатив у рамках ширшого плану дій щодо нульового забруднення. Вони включають встановлення обмежень на морське сміття, підводний шум, поживні речовини та забруднювачі відповідно до MSFD та впровадження заходів для їх досягнення. Вони також включають встановлення цільових показників нульового зменшення забруднення та вжиття заходів, спрямованих на користь морського середовища. Правила ЄС щодо портових приймальних споруд також стимулюють доставку в порти пасивно виловлених відходів.

Існує нагальна потреба активізувати дії на рівні ЄС, щоб зупинити занепад морських екосистем шляхом подолання будь-якого тиску. План дій, повинен включати заходи, спрямовані на те, щоб зробити управління рибальством більш сталим і сучасним, щоб захистити і відновити морські екосистеми та досягти їх доброго екологічного стану, а також заохочувати і надихати світ наслідувати приклад.

Цей план дій є частиною зусиль Комісії щодо досягнення більш послідовної реалізації екологічної політики ЄС і спільної рибальської політики з її трьома – екологічною, економічною та соціальною – стійкістю. Він забезпечує перспективну стратегію щодо кращого застосування екосистемного підходу до управління рибальством і доповнює Повідомлення про функціонування спільної рибальської політики і Повідомлення про енергетичний перехід сектору рибальства та аквакультури ЄС, з подальшою ініціативою переходу на енергетику.

Базуючись на зобов'язанні Стратегії ЄС із збереження різноманітності до 2030 року законодавчо захистити 30% наших морів, з яких одна третина має суворо охоронятися, вона усуває недоліки, виявлені в спеціальному звіті Європейської рахункової палати про морське середовище. Зосереджуючись, зокрема, на морських охоронюваних районах (MPA) і на способах, за

допомогою яких управління рибальством може сприяти більш ефективному захисту та відновленню їхнього морського біорізноманіття, тим самим сприяючи досягненню цілей запропонованого закону «Про відновлення природи».

Після історичної угоди щодо нової глобальної структури біорізноманіття, досягнутої в Монреалі на 15- й Конференції Організації Об'єднаних Націй з питань біорізноманіття сторін Конвенції про біологічне різноманіття (CBD COP15), і в процесі переговорів щодо нових юридично обов'язкових угод про захист відкритого моря та припинення забруднення пластиком, цей план дій зміцнить світове лідерство ЄС, продемонструвавши, що ЄС виконує свої зобов'язання. ЄС доклав зусиль до нової амбітної глобальної системи біорізноманіття, погодженої на COP15. Цей план дій допоможе виконати деякі взяті глобальні зобов'язання, включаючи зобов'язання захистити 30% глобальних наземних і морських територій і відновити 30% деградованих екосистем.

ЄС є рушійною силою зусиль, спрямованих на досягнення угоди щодо амбітних цілей для нової глобальної структури біорізноманіття, і тепер йому потрібно втілити це в результати.

Протидія потрійним кризам, з якими стикається наша планета: зміна клімату, втрата біорізноманіття та забруднення стали актуальнішими, ніж будь-коли, щоб захистити та відновити європейські моря та океани та забезпечити продовольчу безпеку та соціально-економічне благополуччя Європи для рибалок, прибережних громад і суспільства в цілому. Існує нагальна потреба підтримати рибальство ЄС і допомогти йому підвищити стійкість і зробити внесок у захист і відновлення морських екосистем, від яких вони залежать.

У рамках Пакту про рибальство та океани в рамках Повідомлення CFP і разом із діями, що випливають з ініціативи енергетичного переходу, Комісія закликає всіх залучених осіб – держави-члени, Європейський парламент і Раду – бути амбітними у реалізації цієї дії планувати та працювати разом у

тісній співпраці із зацікавленими сторонами, щоб повністю узгоджено впроваджувати політику ЄС у сфері охорони навколишнього середовища та рибальства, щоб забезпечити процвітаючий сектор сталого рибальства у співіснуванні та синергії зі здоровою та різноманітною морською екосистемою [27].

21 лютого 2023 року Європейська Комісія представила пакет заходів для підвищення сталості та стійкості сектору рибальства та аквакультури ЄС. Він включає чотири елементи: Повідомлення про енергетичний перехід сектору рибальства та аквакультури ЄС; План дій щодо захисту та відновлення морських екосистем для сталого та стійкого рибальства; Повідомлення про спільну рибальську політику сьогодні та завтра та Звіт про спільну організацію ринку для продуктів рибальства та аквакультури.

Основними цілями заходів є сприяння використанню чистіших джерел енергії та зменшення залежності від викопного палива, а також зменшення впливу сектора на морські екосистеми. Запропоновані дії здійснюватимуться поступово, щоб допомогти сектору адаптуватися. «Пакт про рибальство та океани» також підтримуватиме повну реалізацію CFP у координації з державами-членами та зацікавленими сторонами рибальства, включаючи рибалок, організації виробників, регіональні консультативні ради, громадянське суспільство та вчених. Пропозиції також мають на меті зробити цей сектор привабливим місцем роботи для молодих поколінь.

Нинішня залежність сектора від викопного палива є не тільки екологічно нестійкою, але й робить його вразливим до зростання цін на енергоносії. Коли ціни на пальне зросли в 2021 і 2022 роках, багато суден залишилися в порту, і сектор потребував фінансової підтримки, оскільки значна частина рибальського флоту ЄС була не в змозі покрити операційні витрати. Аквакультура так само постраждала від підвищення цін на паливо та корми. Сектор отримав фінансову підтримку ЄС.

Комісія сьогодні пропонує зменшити залежність від викопного палива та націлитися на кліматично нейтральний сектор рибальства та аквакультури ,

відповідно до одного з прагнень Європейської зеленої угоди щодо досягнення кліматичної нейтральності в ЄС до 2050 року. Вона пропонує заходи для підтримки у прискоренні енергетичного переходу шляхом підвищення ефективності палива та переходу на відновлювані джерела енергії з низьким вмістом вуглецю.

Однією з ключових дій є Партнерство з енергетичного переходу для рибальства та аквакультури ЄС. Він об'єднає всі зацікавлені сторони, включно з рибальством, аквакультурою, суднобудуванням, портами, енергетикою, неурядовими організаціями, національними та регіональними органами влади, щоб колективно вирішити проблеми енергетичного переходу в цьому секторі.

Комісія також працюватиме над усуненням прогалин у передачі технологій від досліджень та інновацій до застосування; сприяти розвитку навичок серед робочої сили; а також покращити бізнес-середовище, включно з можливостями фінансування та обізнаністю.

Зміна клімату, втрата біорізноманіття та забруднення океану загрожують стійкості ресурсів рибальства та аквакультури. Комісія представляє морський план дій , щоб посилити внесок CFP у досягнення екологічних цілей ЄС і зменшити негативний вплив рибальської діяльності на морські екосистеми, зокрема через порушення морського дна, прилов чутливих видів і вплив на морські харчові мережі. Здорове морське середовище зі здоровими рибними запасами та багатим біорізноманіттям є єдиним способом забезпечити процвітаюче майбутнє для рибальських спільнот ЄС у середньостроковій та довгостроковій перспективі.

План дій сприяє виконанню Стратегії ЄС з біорізноманіття до 2030 року та її зобов'язань законно та ефективно захистити 30% наших морів, одна третина яких підлягає суворій охороні. Для досягнення цієї мети Комісія закликає держави-члени вжити заходів із збереження рибальства для ефективного захисту та управління морськими охоронюваними територіями (MPA) із чітким графіком. Ці зусилля мають включати захист зон

нересту та розмноження риби, зниження рівня смертності риби та відновлення основних територій для чутливих видів та середовищ існування.

План також спрямований на зменшення впливу рибальства на морське дно. Терміновий захист і відновлення середовищ існування морського дна в МОР є критично важливими, враховуючи їх значення як гарячих точок морського біорізноманіття ЄС і важливість блакитного вуглецю в морських середовищах існування для боротьби зі зміною клімату. Таким чином, Комісія закликає держави-члени запропонувати спільні рекомендації та вжити заходів на національному рівні для поступового припинення мобільного донного рибальства в усіх МОР не пізніше 2030 року та не дозволяти його на новостворених МОР. Перші заходи мають бути вжиті вже до березня 2024 року для територій Natura 2000 згідно з Директивою про середовища існування, які захищають морське дно та морські види.

План дій також пропонує заходи для підвищення вибірковості знарядь лову та методів лову, а також для зменшення випадкового вилову видів, що перебувають під загрозою зникнення, встановлюючи графік, щоб допомогти державам-членам визначити пріоритетність тих видів, які потребують найбільшого захисту.

Оскільки океани та моря займають 71% поверхні Землі та понад 65% території ЄС, сьогоднішній план дій також буде частиною внеску ЄС у реалізацію нещодавно узгодженої Куньмінсько-Монреальської угоди про біорізноманіття.

Спільна рибальська політика продовжує залишатися адекватною правовою базою для вирішення проблем, з якими стикається рибальство ЄС і моря, від яких воно залежить, забезпечуючи необхідну стабільність сектору рибальства та дозволяючи ЄС подавати приклад у стимулюванні сталого рибальства в усьому світі. Три основні принципи, на яких базується політика, залишаються актуальними й сьогодні: екологічна, соціальна та економічна стійкість; ефективне регіональне співробітництво; та науково обґрунтоване прийняття рішень. Однак для повної реалізації CFP залишається кілька

проблем, а також необхідні швидші та більш структурні перетворення, щоб зменшити вплив рибальства та аквакультури на навколишнє середовище та клімат. Це необхідно для відновлення здорового морського середовища та забезпечення продовольчої безпеки, а також для того, щоб допомогти сектору стати більш стійким, підвищити енергоефективність і швидко сприяти кліматичній нейтральності. Це допоможе заощадити на паливі та процвітати на зеленій енергії.

Для того, щоб створити єдине бачення майбутнього сектору рибальства та аквакультури, підтвердити спільне зобов'язання щодо повної реалізації CFP, щоб почати обговорення між керівниками рибальства та зацікавленими сторонами щодо перспективної політики з точки зору соціальної та екологічної стійкості, Комісія пропонує «Пакт про рибальство та океани », який об'єднує всіх зацікавлених сторін. «Пакт про рибальство та океани» відкриває новий етап діалогу та співпраці між Комісією та всіма зацікавленими сторонами у рибальстві. Це створить загальне розуміння цілей, яких необхідно досягти, і допоможе адаптувати політику, де це необхідно [28].

Європейська Комісія виділила такі ключові заходи:

- «Пакт про рибальство та океани» для повної реалізації спільної рибальської політики та роботи над спільним баченням майбутнього разом з національними органами влади, рибалками, організаціями виробників, регіональними консультативними радами та вченими.
- Досягти цілі максимального сталого видобутку (MSY) у всіх морських басейнах.
- Більше прозорості щодо критеріїв, які використовуються для розподілу можливостей (квот) на вилов риби на національному рівні.
- Розпочати загальноєвропейський форсайт-проєкт «Рибалки майбутнього».
- До 2030 року припинити мобільний донний риболовлю в усіх морських охоронюваних територіях (MPA), щоб зменшити вплив на морське дно.

- Використовуйте інноваційні рішення для більш вибіркового рибальства та пом’якшення впливу випадкового вилову на чутливі види.
- Налагоджувати зв’язки між органами рибного господарства та природоохоронними органами через спільну групу.
- Створити партнерство з енергетичного переходу, щоб разом із усіма зацікавленими сторонами вирішувати проблеми сектору з енергетичним переходом.
- Надати сектору вказівки щодо доступних інструментів фінансування для впровадження нових енергетичних технологій [29].

План дій, сприятиме ефективному управлінню морськими природоохоронними територіями, а отже, досягненню мети законодавчо та ефективно захистити 30% морів ЄС до 2030 року, встановленої в рамках Стратегії збереження біорізноманіття на 2030 рік – флагманської ініціативи в рамках Європейської зеленої угоди. У цьому плані дій представлені конкретні дії щодо відновлення морських екосистем і зменшення впливу рибальської діяльності на морське середовище.

Захищаючи та відновлюючи морські екосистеми, включаючи зони нересту та розмноження риби, цей план дій допоможе зберегти джерело життя для рибальських спільнот, їхнє майбутнє, а також майбутнє нашого суспільства в цілому. Він містить кілька дій, спрямованих на забезпечення чесного та справедливого переходу для рибальства та громад, які постраждають у короткостроковій перспективі.

План дій також спрямований на сприяння поширенню співпраці між органами рибного господарства та екологічними органами на всіх рівнях управління – національному та місцевому, регіональному та на рівні ЄС. Кращий діалог і тісніша співпраця та координація між двома спільнотами необхідні для ефективнішого та узгодженого впровадження відповідного рибальського та екологічного законодавства ЄС на благо всіх [30].

Аналізуючи Звіт «Україна 2023», що був опублікований на офіційному сайті Європейської Комісії, ми бачимо наступне.

Україна має певний рівень підготовки у сфері рибальства та аквакультури. Було досягнуто певного прогресу, в тому числі шляхом прийняття законодавства, узгодженого з acquis ЄС, і прийняття національної галузевої стратегії. Розробку законодавства слід прискорити, а адміністративну спроможність суттєво посилити, зокрема для забезпечення контролю та перевірок. Україна продовжує залишатися надійним партнером на міжнародних форумах.

У наступному році Україна, зокрема, має:

→ реалізувати національну стратегію розвитку секторів рибальства та аквакультури до 2030 року відповідно до її плану дій, включаючи приведення національного законодавства у відповідність із acquis ЄС та прийняти цілі та принципи спільної рибальської політики ЄС, зокрема щодо управління ресурсами, інспекцій та контролю, і боротися з незаконним, незареєстрованим та нерегульованим (ННН) рибальством;

→ розвивати адміністративну та інституційну спроможність для управління та контролю за рибальською діяльністю та розпочати створення незалежного агентства з контролю за рибальством на основі передового досвіду держав-членів ЄС;

→ стати повноправним членом Генеральної комісії з рибальства в Середземному морі (GFCM).

Нова стратегія розвитку рибальства та аквакультури в Україні до 2030 року була прийнята в травні 2023 року. Стратегія окреслює розвиток секторів до 2030 року відповідно до загальних правил і принципів Спільної рибальської політики, пов’язаних із сталим використанням рибних ресурсів. На основі оцінки стану імплементації правових актів ЄС у квітні 2023 року Україна підготувала національний план повного наближення до acquis ЄС у сектор рибного господарства. Міністерство аграрної політики та продовольства відповідає за формування рибальської політики та розробку законодавства, тоді як Державне агентство меліорації та рибного господарства відповідає за реалізацію політики.

У сфері управління ресурсами Україна в березні 2023 року внесла зміни до законодавства щодо управління рибальством, збереженням і раціональним використанням водних біоресурсів і аквакультури, адаптувавши певні частини системи управління рибальством до acquis ЄС. Україні потрібно буде розвинути необхідну адміністративну та наукову спроможність для систематичного збору даних про рибальство та запровадити механізми досягнення балансу між рибальськими можливостями та можливостями, а також вжити заходів для оцінки та зменшення впливу рибальської діяльності на навколишнє середовище.

Що стосується управління флотом, то в країні немає окремого реєстру флоту для рибальських суден. Вилов здійснюється на підставі дозволу, який видається суб'єктам господарювання на відкритих торгах, а судна реєструються або в державному реєстрі судноплавства України, або в судновій книзі України. Україні необхідно гармонізувати реєстри свого флоту з реєстром риболовецького флоту ЄС.

Діяльність з інспектування та контролю обмежена, а улов від незаконного, незареєстрованого та нерегульованого (ННН) рибальства, як повідомляється, потрапляє на рибний ринок. Нинішня відсутність ефективного інспектування та контроль перешкоджає спроможності України ефективно боротися з ННН-рибальством. Проте робота над законодавством, узгодженим із acquis ЄС для посилення боротьби з ННН-рибальством, триває. Новий закон, ухвалений у березні та набув чинності в липні 2023 року, передбачає вдосконалений контроль за рибальською діяльністю та походженням водних біоресурсів, а також впровадження уніфікованої електронної системи управління рибними продуктами, подібної до правил ЄС. спільна рибальська політика. Для цього розробляється законодавство щоб забезпечити відстежуваність водних біоресурсів для сталого управління водними біоресурсами, щоб запобігти ННН-рибальству та сприяти збереженню рибних запасів. Необхідно буде створити спеціалізований державний орган для контролю за рибальством відповідно до найкращих

вимог ЄС. Будуть потрібні вдосконалення щодо контрольних даних, а також стандартів, стратегій та оцінки ризиків для перевірки. Потенціал електронного моніторингу рибальського флоту має бути покращений, у тому числі щодо риболовлі у відкритому морі. Загальна система санкцій має бути переконливою, пропорційною та ефективною.

Україна не має спеціальних структурних заходів для рибальства та аквакультури. Запланована реформа спрямована на вирішення конфліктів щодо використання води, власності та податкової політики. Україна має найбільший в Європі внутрішній водний басейн. Це створює сприятливі умови для розвитку внутрішнього рибальства та аквакультури. Розвиток морської аквакультури все ще знаходиться на експериментальній стадії, а органічна аквакультура ще не розглядається. У Державній стратегії до 2030 року його розробка є пріоритетною. Україні необхідно вдосконалити впровадження свого законодавства, що стосується аквакультури, відповідно до acquis ЄС та імплементувати його. Існують певні заходи державної допомоги, що застосовуються до рибальства або для розвитку аквакультури, в тому числі часткового відшкодування витрат на будівництво виробничих приміщень або обладнання.

Що стосується ринкової політики, існують стандарти, спрямовані на узгодження з acquis ЄС щодо ветеринарних вимог, гігієни та інформації для споживачів щодо харчових продуктів тваринного походження. Спеціальні ринкові правила, подібні до тих, що передбачені в регламенті спільної організації ринку ЄС для рибальства і продукти аквакультури, мають бути розроблені. Жодні спеціальні нормативно-правові акти не регулюють створення зареєстрованих асоціацій виробників рибної продукції.

Що стосується міжнародних угод, співробітництво між Україною та ЄС у сфері рибальства та аквакультури викладено в Угоді про асоціацію, включаючи управління та збереження рибних ресурсів та співпрацю з регіональними організаціями управління рибальством. Через загарбницьку війну, що триває, у жовтні 2022 року між Україною та Російською Федерацією

було припинено дію угоди з питань рибальства в Азовському морі та призупинено обмін інформацією. Що стосується регіонального співробітництва щодо збереження та управління рибальством ресурсів, Україна не є учасницею Генеральної комісії з рибальства в Середземному морі (GFCM), будучи регіональною організацією з управління рибальством, що працює для забезпечення збереження та сталого використання живих морських ресурсів у Середземному та Чорному морях.

Україна прагне стати повноправним членом GFCM: Україна бере участь як член-засновник у Спільній морській програмі для Чорного моря та активно співпрацює під егідою Організації рибальства в Північно-Західній Атлантиці, Центрально-Азіатського та Кавказького регіонального рибальства та Комісія з аквакультури та Комісія зі збереження морських живих ресурсів Антарктики.

Україна дуже активно бере участь у рамках Спільного морського порядку денного, стратегії морського басейну ЄС для розвитку сталої блакитної економіки в Чорному морі [26].

Можемо зазначити ключові дати:

28 лютого 2022 року Україна подає заявку на членство в ЄС.

17 червня 2022 року: Європейська комісія оприлюднила свій висновок щодо поданої Україною заявки на членство в ЄС. Комісія рекомендувала Раді надати Україні статус кандидата за умови, що було зроблено 7 кроків.

23 червня 2022 року Європейська рада надала Україні статус кандидата.

1 лютого 2023 року: Європейська Комісія представила Аналітичний звіт, який доповнює Висновок Комісії щодо заявки України на членство в ЄС, ухвалений 17 червня 2022 року.

20 червня 2023 року: Комісія запропонувала створити новий механізм для підтримки відновлення, реконструкції та модернізації України.

Листопад 2023 року: Комісія рекомендує Раді розпочати переговори про вступ з Україною та стежитиме за прогресом і дотриманням у всіх сферах, пов’язаних із відкриттям переговорів, і звітуватиме Раді до березня 2024 року [29].

Вже протягом багатьох років ми приходимо до висновку, що європейській аквакультурі, за відсутності природних умов для масового виробництва недорогої продукції, варто розраховувати лише на стагнацію виробництва. Прогрес спостерігатиметься у напрямі урізноманітнення об'єктів аквакультури, виробництві нішевої та органічної продукції (лин, судак), а також розвиткові нових технологій, заснованих на застосуванні ресурсоощадних та дружніх до довкілля принципах. Прогнозування розвитку галузі у середньотерміновій перспективі ґрунтується на аналітичних матеріалах про макроекономічне середовище, аспектах міжнародної торгівлі та світових цін, врахуванні митних тарифів, ймовірності спалахів хвороб риб, обсягів промислового рибальства, тенденції збільшення термінів виробництва продукції. Існує низка невизначеностей, що можуть вплинути на розвиток рибного господарства, до яких у першу чергу належить зміни клімату. Зміни клімату впливають на водні екосистеми, призводять до зменшення їх сталості та деградацію природних ресурсів, у першу чергу у приморських районах.

Поступове потепління атмосфери призводить до фізичних та хімічних змін водного середовища. Існують також зовнішні фактори, що можуть призвести до непередбачуваних ситуацій та впливають на ринок риби.

У цій ситуації Україна серед решти європейських держав знаходиться у більш вигідному становищі, тому що стосовно нашої території руйнівні наслідки впливу змін клімату прогнозуються найменшими. І це, як і можливості з виробництва органічної аквакультури, так і перспективи виробництва так званих нішевих видів риб, робить Україну потенційно впливовим гравцем у європейській аквакультурі. Для досягнення цієї цілі необхідно створити сприятливі умови для забезпечення конкурентоспроможності розвитку рибного господарства на внутрішньому і зовнішньому ринку, налагодити систему формування показників виробництва риби та рибної продукції з урахуванням досвіду дії системи збирання даних про рибне господарство та управління ними в Європейському Союзі на основі положень Регламенту зі збирання даних (DCR) № 1543/2000 від 29.06.2000 та

Системи збирання даних (DCF); підвищити ефективність охорони водних біоресурсів у природних водоймах України; збільшити загальне споживання риби та рибопродукції до 15 кг на одну особу (9,6 кг); б) у стратегічному аспекті слід підтримувати екстенсивну аквакультуру, продовжувати фінансувати з бюджету рибовідтворювальні комплекси, бо зменшення елітності порід призводить до втрат в комплекси, надавати підтримку у придбанні чистопородних риб заводам, що виробляють товарну рибу, оскільки є відсутні комплексні господарства з рибовідтворювальною ланкою; створювати умови для безперешкодного імпорту кормів для хижих видів риб (форель, соми), що вирощують у басейнах, УЗВ, сприяти будівництву комбікормових заводів із урахуванням світового досвіду в умовах орієнтації економіки на світові стандарти безпеки і якості [31].

Висновки до розділу 3.

Україна – країна з великим потенціалом, яка знаходиться в стадії реформування багатьох галузей. Ці реформи тісно пов'язані з курсом на вступ України до ЄС. Однак, рибогосподарська галузь потребує реформ. Зовнішньополітичний стратегічний курс України на набуття членства в ЄС - це не просто слова, а реальність. Нашу увагу привертають проблеми у сфері риболовства. Однією з яких є: недосконале управління щодо незаконного, непідзвітного і нерегульованого рибальства.

У пункті 3.1 розглядаються такі поняття як незаконний, непідзвітний, нерегульований промисел (ННН-промисел). ННН-промисел – це серйозна загроза ефективному збереженню багатьох рибних запасів та управління ними, що викликає численні несприятливі наслідки для рибальства і людей, які залежать від нього в прагненні забезпечити собі законні засоби для існування.

Встановлено, що в ЄС, який є орієнтиром для нашої держави, приділяється значна увага проблемі незаконного, непідзвітний та нерегульованого рибальства. В Україні реагування на ННН-промисел досі не є адекватним. Мізерні штрафні санкції не покриють тієї шкоди, що завдають галузі суб'єкти які порушують закон.

Україна є членом FAO, що опікується проблематикою ННН-промислу. Але, на жаль, на практиці в нашій державі ми спостерігаємо не достатній законодавчий вплив відповідальних інститутів на запобігання ННН-промислу.

Доведено, що інноваційна політика боротьби ЄС з незаконним, непідзвітним, нерегульованим рибальством не дозволяє рибним продуктам отримати доступ до ЄС, якщо вони не сертифіковані та покладає на держави прапору, прибережні, портові та ринкові держави відповідальність за свої міжнародні зобов'язання в боротьбі з незаконним рибним промислом (схема сертифікації вилову та діалоги та співробітництво.

Досліджено, що за статистичними даними загальний обсяг виробництва рибної продукції в Україні у 2020 році менша показника 2019 року.

Проаналізовано, що в Україні поняття «незаконне рибальство», «непідзвітне рибальство», «нерегульоване рибальство» регулюється законом України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», а відповідальність за порушення правил рибальства в українському законодавстві передбачена Кримінальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення. Однак розміри санкцій дуже малі.

Крім згубних економічних, соціальних, екологічних наслідків і наслідків для безпеки, несправедливість ННН-промислу викликає серйозні побоювання. За визначенням, ННН промисел є або явно незаконним видом діяльності, або, як мінімум, діяльністю, що здійснюється без дотримання застосовних стандартів.

Реалізовуючи свій євроінтеграційний курс, Україна має впроваджувати управлінські практики які діють в ЄС в сфері рибальства та аквакультури задля збереження промислового потенціалу та розвитку цієї галузі.

Сучасна, модернізована система управління, що притаманна ЄС – є орієнтиром для України. Науковці здійснюють постійний аналіз який спрямований на визначення слабких і сильних сторін різних секторів економіки України. Аналізуючи поняття, причини, наслідки незаконного, непідзвітного, нерегульованого рибальства можна прийти до висновку, що як в науці, так і на практиці в Україні приділяється дуже мала увага цим питанням. Рибальство і аквакультура є не тільки важливими, а інколи і основними джерелами продовольства. В Україні, поки що відсутня будь-яка стратегія боротьби з незаконним, непідзвітним та нерегульованим рибальством. Відсутність належного контролю та управління може призвести до повного зникнення водних біоресурсів. Тому потрібно приділити значну увагу цьому питанню та шукати можливі шляхи вирішення наявних проблем в Україні при цьому спиратись на позитивний досвід ЄС.

Зараз Україна здійснює певні кроки в питаннях запобігання, стримування та усунення незаконного, непідзвітного та нерегульованого рибальства, однак їх недостатньо для подальшого сталого розвитку рибної галузі.

Проаналізувавши законодавство, що регулює ННН рибальство приходимо до висновку, що Україні ще потрібно пройти не малий шлях для урегулювання цього питання.

Крім того, що у ході дослідження розкрито сутність незаконного, непідзвітного та нерегульованого рибальства в Україні. Зроблено аналіз інноваційної політики боротьби ЄС з незаконним рибальством, що полягає у сертифікації вилову, а також діалозі та співробітництві. Провівши аналіз законодавчих актів вважаємо за необхідне застосувати норми законодавства ЄС у врегулюванні питань ННН-промислу. В ЄС був розроблений перший ІТ інструмент спрощення перевірки сертифікатів улову рибної продукції який отримав назву CATCH. Однак, інтеграційні процеси в галузі рибальства мають дуже слабку привабливість для ЄС. В майбутньому подіваємось на більш вагомі кроки в цій сфері. Існує потреба в подальшому дослідженні проблем рибальства в Україні як в сфері науки так і на практиці. Для України буде корисним досвід ЄС у сфері боротьби з незаконним, непідзвітним та нерегульованим рибальством.

Рибальство та аквакультура є важливими джерелами продовольства значної частини населення та доходів і забезпечують існування для мільйонів людей у всьому світі. Крім того, рибна продукція є джерелом цінного харчового білка, яка за своїми властивостями не може бути замінена іншими тваринними або рослинними білками.

Особливу роль у виробництві риби та рибної продукції зараз відіграє аквакультура, яка внаслідок зростання у світі забезпечує з 2014 року більше половини всієї риби, яка безпосередньо споживається населенням планети, тобто використовується у їжу.

Риба протягом тривалого часу залишається одним із найбільш затребуваних продовольчих товарів у світі. Згідно прогнозів міжнародних

експертів світове рибальство та аквакультура в подальшому має активно розвиватися, з огляду на збільшення населення планети, яке у 2050 році досягне близько 9,7 млрд чоловік. У зв’язку з цим постійно переглядається потенціал як рибальства у морі та внутрішніх водоймах, так і аквакультури в контексті нинішнього та майбутнього внеску в забезпечення продовольчої безпеки населення Землі.

У всьому світі існує проблема незаконного, незареєстрованого і нерегульованого рибальства, країни Європейського Союзу і Україна, нажаль, не виключення.

Список використаних джерел для 3 розділу :

1. Facts and Figures on the Common Fisheries Policy. Official website of the European Commission. URL: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cda10e39-ba77-11ea-811c-01aa75ed71a1 [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

2. The Comission Regulation (EC) No 1010/2009 of 22 October 2009 laying down detailed rules for the implementation of Council Regulation (EC) No 1005/2008 establishing a Community system to prevent, deter and eliminate illegal, unreported and unregulated. Official website of the European Commission. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009R1010&from=EN [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

3. EU regulations to combat IUU fishing. Official website of the European Commission. URL: https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/fisheries/rules/illegal-fishing_en [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

4. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів. Закон України від 8 липня 2011 року № 3677-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3677-17#Text [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

5. Food and Agriculture Organization of the United Nations, «Membership of FAO». URL: http://www.fao.org/legal-services/membership-of-fao/ru/ [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

6. Food and Agriculture Organization of the United Nations, “International plan of action – IUU”. URL: http://www.fao.org/3/Y3536E/y3536e04.htm#bm04 [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), REPORT ON IMPLEMENTATION OF THE ASSOCIATION AGREEMENT BETWEEN UKRAINE AND THE EUROPEAN UNION 2015-2020. URL:

https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/zviti-pro-vikonannya/aa-implementation-report-2015-2020-eng-final.pdf [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

8. FAO. 2021. GFCM 2030 Strategy for sustainable fisheries and aquaculture in the Mediterranean and the Black Sea. Rome. URL: https://doi.org/10.4060/cb7562en [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

9. European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations (DG NEAR). URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

10. 27 KM OF ILLEGAL FISHING GEAR, 125 KG OF STURGEON MEAT AND 6 HEADS OF BELUGA WERE SEIZED BY THE ROMANIAN POLICE IN AN IMPRESSIVE RAID EXECUTED IN 11 LOCATIONS AND 2 ROMANIAN COUNTIES. URL: HTTPS://WWFCEE.ORG/OUR-OFFICES/ROMANIA/27-KM-OF-ILLEGAL-FISHING-GEAR-125-KG-OF-STURGEON-MEAT-AND-6-HEADS-OF-BELUGA-WERE-SEIZED-BY-THE-ROMANIAN-POLICE-IN-AN-IMPRESSIVE-RAID-EXECUTED-IN-11-LOCATIONS-AND-2-ROMANIAN-COUNTIES [ДАТА ЗВЕРНЕННЯ 15 ГРУДНЯ 2022 РОКУ].

11. Fighting illegal, unreported and unregulated fishing: new report on 2020-2023 achievements. URL: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/news/fighting-illegal-unreported-and-unregulated-fishing-new-report-2020-2023-achievements-2024-04-18_en [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

12. REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL on the application of Council Regulation (EC) No 1005/2008 establishing a community system to prevent, deter and eliminate illegal, unreported and unregulated (IUU) fishing (the IUU Regulation). URL: https://eur--lex-europa-eu.translate.goog/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2024:171:FIN&_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=wapp [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

13. REGULATION (EU) 2023/2842 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 22 November 2023 amending Council Regulation (EC)

No 1224/2009, and amend. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/2842 [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

14. Introduction to MSP. URL: https://maritime-spatial-planning.ec.europa.eu/msp-eu/introduction-msp [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

15. MSP Cooperation in the Black Sea. URL: https://maritime-spatial-planning.ec.europa.eu/sea-basins/black-sea [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

16. Strengthening the Regional Capacity to Support the Sustainable Management of the Black Sea Fisheries. URL: https://maritime-spatial-planning.ec.europa.eu/projects/strengthening-regional-capacity-support-sustainable-management-black-sea-fisheries [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

17. Projects. Official website of the European Commission. URL: https://maritime-spatial-planning.ec.europa.eu/msp-practice/msp-projects?f%5B0%5D=%5Bterm%3Avocabulary%3Amachine-name%5D%3A%5Bterm%3Atid%5D&f%5B1%5D=status%3A504 [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

18. Ecocentric management for sustainable fisheries and healthy marine ecosystems. Official website of the European Commission URL: https://maritime-spatial-planning.ec.europa.eu/projects/ecocentric-management-sustainable-fisheries-and-healthy-marine-ecosystems [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

19. EcoScope Platform. URL: https://ecoscopium.eu/ecoscope-platform [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

20. EcoScope App. URL:https://ecoscopium.eu/ecoscope-app [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

21. European Fisheries stakeholders view Global Warming as a main Challenge to sustainably managing fisheries. URL: https://ecoscopium.eu/news/article/european-fisheries-stakeholders-view-global-

warming-as-a-main-challenge-to-sustainably-managing-fisheries [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

22. Black Sea Assistance Mechanism. Official website of the European Commission. URL: https://maritime-spatial-planning.ec.europa.eu/projects/black-sea-assistance-mechanism [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

23. Sustainable blue economy. URL: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/ocean/blue-economy/sustainable-blue-economy_en [Дата звернення 15 січня 2024 року].

24. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS on a new approach for a sustainable blue economy in the EU Transforming the EU's Blue Economy for a Sustainable Future. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2021:240:FIN [Дата звернення 15 січня 2024 року].

25. CMA at a glance Common Maritime Agenda. URL: https://black-sea-maritime-agenda.ec.europa.eu/about/our-mission [Дата звернення 15 січня 2024 року].

26. European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations (DG NEAR). URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

27. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions EU Action Plan: Protecting and restoring marine ecosystems for sustainable and resilient fisheries. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52023DC0102 [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

28. Fisheries, aquaculture and marine ecosystems: transition to clean energy and ecosystem protection for more sustainability and resilience. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_828 [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

29. Sustainable and resilient fisheries, aquaculture and marine ecosystems. URL:https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_23_833 [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

30. Questions and Answers on Action Plan to protect and restore marine ecosystems for sustainable and resilient fisheries. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/%20en/qanda_23_832 [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

31. Key findings of the 2023 Report on Ukraine. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_23_5631 [Дата звернення 15 грудня 2022 року].

ВИСНОВКИ

Проведене в межах дисертаційної роботи дослідження підтвердило актуальність обраної теми та надало можливість зробити наступні висновки та пропозиції теоретичного та практичного напряму.

У дисертації обґрунтувано комплекс теоретико-прикладних засад публічного управління сферою рибальства в Чорноморському регіоні, розкрито значення Чорноморського регіону, а також проаналізований вплив воєнного стану в Україні на рибальство в Чорноморському регіоні, досліджені практичні кроки які здійснені ЄС в сфері управління рибальством.

Рибне господарство не тільки забезпечує тих хто працює на морі, але його переваги поширюються вздовж ланцюжка створення вартості, створюючи економічні можливості для будівельників човнів і сіток, торговців рибою та переробників риби, власників ресторанів і туристичної діяльності та ін.

Загрози, такі як антропогенні впливи, забруднення пластиком, тиск рибальства, зовнішні виклики такі як пандемія Covid-19, економічна криза, напад Російської Федерації на Україну, становлять загрозу для морського середовища та тисяч засобів існування, які залежать від здорового моря та продуктивного рибальства у нашому регіоні.

1. Встановлено, що Чорноморський регіон розглядається як:

- стратегічний міст,
- економічний, геополітичний, продовольчий коридор,
- динамічний, неоднорідний регіон політичних, економічних і диверсифікованих суспільних культур,
- важливе перехрестя, через яке проходить багато вантажів,
- економічна зона з потенціалом блакитного зростання.

Аналіз історії сфери рибальства свідчить, що за останні п’ять років було впроваджено, розширено та вдосконалено значну кількість планів управління та розроблених просторових і технічних заходів управління.

2. Вперше запропоновано визначення поняття «політика рибальства».

3. Досліджено, що Україна активно бере участь у рамках Спільного морського порядку денного, стратегії морського басейну ЄС для розвитку сталої блакитної економіки в Чорному морі.

4. Наголошено, що не зважаючи на те, що в 2020 році світ охопила пандемія COVID-19, однак вже в березні 2020 року ЄС оголосив низку заходів для підтримки сектору рибальства та аквакультури ЄС та пом'якшення наслідків пандемії COVID-19, що полягала в інвестиційній ініціативі та в інших заходах з підтримки рибальства. Одним з таких заходів стала інвестиційна ініціатива, що простежувалась у вигляді: мобілізації грошових резервів з бюджету ЄС, пом'якшенні впливу спалаху COVID-19 на зайнятість, забезпеченні ліквідності малих та середніх підприємств, компенсації економічних втрат виробників рибного господарства та аквакультури через EMFF. Криза COVID-19 означала менший дохід для рибалок, але також менші витрати; аквакультура, з іншого боку, мала справу зі зниженим доходом, але з такими ж або навіть більшими витратами, ніж раніше. Крім того, крім сімейних підприємств, на відміну від рибальства, робоча сила аквакультури покладається переважно на довгострокові трудові контракти.

Економічні показники рибальського флоту ЄС значною мірою зумовлювались сукупними наслідками перебоїв попиту та постачання через кризу охорони здоров'я COVID-19.

5. Досліджено, що розвиток ситуації з безпекою в Чорному морі призвів до переривання рибальської діяльності. Також відбулись перебої у торговельних потоках, впливу на надання наукових консультацій і певних переговорів на міжнародному рівні.

6. Проаналізовано, що управлінські дії Європейської Комісії на виклики, що виникли у зв'язку з повномасштабним вторгненням Росії до України, автор погоджується, що ЄС залишається ключовим рушієм подальшого прогресу регіональних рибогосподарських організацій.

7. Розкрито пропозиції Європейської Комісії щодо рибальства. І у дисертаційному дослідженні проаналізовані дії ЄС щодо зупинення та повернення назад втрати морського біорізноманіття, серед яких є:

- досягнення амбітної Глобальної рамкової програми збереження біорізноманіття, щоб досягти 30% морських охоронюваних територій до 2030 року;

- створення міжнародної угоди по морському біорізноманіттю за межами національної юрисдикції;

- інвестування до 1 млрд євро, сприяючи біорізноманіттю та клімату океанів і прибережних районів, у тому числі для відкритого моря.

8. Обґрунтовано необхідність проводити політику, що застосовує ЄС в цьому напрямку і в Україні. Встановлено, що експорт продуктів рибальства та аквакультури з Європейського Союзу до третіх країн у 2020 році досяг шестирічного піку і зріс на 6% порівняно з 2015 роком, а якщо порівнювати з 10 роками раніше, то на 16%. Імпорт знизився на 1% за обсягом та на 7% у вартості порівняно з середнім показником за 2017-2019 роки.

Зазначено, що в Україні, як і у решті країн Європи, повільно відбувається диверсифікація у частині нових об’єктів рибництва, вона залишається імпортозалежною державою на ринку риби, й, враховуючи високі ціни на м'ясо, поставки порівняно недорогої та простої у приготуванні імпортної риби будуть зростати і в наступному році.

9. Визначено роль спільної політики ЄС у секторі рибальства. Для досягнення мети забезпечення екологічної, економічної та соціальної стійкості риболовлі та аквакультури, сприяння розвитку динамічної рибної галузі та забезпеченню рівного рівня життя рибальських громад в ЄС існує CFP.

10. Вивчено досвід управління рибальством Румунії.

Україна, як держава, що закріпила курс на ЄС, може імплементувати та адаптувати законодавство щодо Спільної політики рибальства ЄС. Вона повинна включати правила, спрямовані на забезпечення простежуваності, безпеки і якості продуктів, що продаються у Союзі. Крім того, ця політика має

сприяти підвищенню продуктивності, справедливому рівню життя у секторі рибальства, включаючи дрібномасштабне рибальство і стабільність ринків, забезпечити доступність продовольства обґрунтованою ціною. В Україні має у різних форматах дана ідея вже входить до державних нормативно-правових актів, але конкретні питання згаданого відродження нині тільки починають виокремлюватись. ЄС на сьогодні актуалізує угоди з третіми країнами щодо посилення європейського внеску у розвиток місцевого рибальства, інвестицій та належне управління морським господарством. Приймаються нові регіональні програми вдосконалення контролю, які передбачають науковий моніторинг рибних запасів. Робляться висновки, що стратегічними цілями розвитку галузі рибного господарства України до 2030 року повинні стати будівництво такої нової інноваційної моделі устрою галузі, яка притаманна умовам України і яка зможе гарантовано забезпечити створення сприятливого законодавчого, нормативно-правового, фінансово-економічного, адміністративного, виробничого простору для стрімкого розвитку національного виробництва конкурентоспроможної, якісної рибної продукції на ринках України та поза її межами, створення об’єктивних передумов для соціально-економічного розвитку підприємств галузі, традиційних рибопромислових регіонів, відновлення екології та природоохоронних водойм на фоні зростання їх рибогосподарського потенціалу зі збереженням всього видового природного біорізноманіття риби та інших водних біоресурсів, тощо. Подальші дослідження повинні проводитися у напрямку актуалізації рибальства й аквакультури, які є важливими джерелами продовольства, харчування та доходів.

Україна повинна розвивати три стовпи стійкості в сфері рибальства - економічний, соціальний та екологічний.

Раціональне використання рибних ресурсів є одним із найактуальніших питань у контексті вирішення проблеми виснаження природних ресурсів. Як і спільна сільськогосподарська політика, CFP є спільною відповідальністю

Європейського Союзу та держав-членів і має вирішальний вплив на конкурентоспроможність рибного господарства.

Оскільки інтеграцію України до Європейського Союзу проголошено пріоритетом зовнішньої політики країни, законодавство України у сфері рибної політики має відповідати нормам законодавства ЄС. Таким чином, Україна також має рухатися в європейському напрямку розвитку рибного господарства, а саме фундаментального вивчення сутності існуючої рибогосподарської бази, визначення цілей її розвитку та забезпечення ресурсами, зокрема науковими, фінансовими, людськими, матеріальними. Умова – широке залучення публіки, продюсера організацій і надання вирішального голосу вченим.

ДОДАТОК А

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Usenko Inna. The regulations of the EU common fisheries policy as an axample for Ukraine // Теоретичні та прикладні питання державотворення: електрон. наук. фах. вид. / Одес. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2021. – Вип. 26. – с.113-118. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/%D0%95-26.pdf

2. Усенко Інна. Шляхи подолання проблеми незаконного, непідзвітного і нерегульованого рибальства в Європейському Союзі: як приклад для України. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 12. – URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2505

3. Усенко Інна. Загальна організація ринку продукції рибальства та аквакультури, її переробки та збуту в Європейському Союзі / Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín “Věda a perspektivy” je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. №7 (14) 2022. – str. 76 – 90. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/2033

4. Усенко Інна. Сприяння реалізації Спільної рибальської політики, як один із пріоритетів Європейського Союзу: плани на майбутнє. «Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2025. No 3(33) 2025. – с. 427-439. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/21391/21365.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

5. Усенко Інна. Деякі питання щодо органів управління в сфері морської справи та рибальства в Європейському Союзі// Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди: матеріали Всеукраїнської наук.-практ.

конф. за міжнар. участю. (до 25-річчя заснування інституту). 9 жов.2020 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2020. – с. 198-199. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/pua_25.pdf

6. Усенко Інна. Спільна рибна політика Європейського Союзу як приклад для України // Теорія та практика публічного управління та адміністрування у XXI сторіччі : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю здобувачів вищої освіти та молодих вчених в рамках заходу «Школа розвитку молоді» (Київ, 25 листоп. 2020 р.) / за заг. ред. А. Савкова, М. Білинської, О. Петроє, І. Дегтярьової. Київ : НАДУ. – с. 259-260 URL: https://www.researchgate.net/profile/Enes-Gider-4/publication/347490870_Outlook_of_Agenda_2030_in_Turkey_on_SDG_11/links/5fde06d392851c13fe9e6772/Outlook-of-Agenda-2030-in-Turkey-on-SDG-11.pdf

7. Усенко Інна. Проблемні питання виплати штрафів за порушення рибоохоронного законодавства та роль органів місцевого самоврядування в їх вирішенні // Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпро, 27 листоп. 2020 р. / за заг. ред. І. А. Чикаренко. – Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2020.- с. 285-286. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/13479/1/Rol_universytetiv.pdf

8. Усенко Інна. Деякі питання регулювання незаконного, незареєстрованого та нерегульованого рибальства в Європейському Союзі // Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 8 жов. 2021 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2021.- с. 214-215. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/27102021.pdf

9. Усенко Інна. Місце рибальства в стратегії сталого розвитку «Україна-2030» // Теоретичні аспекти та практичні проблеми управління, економіки та природокористування в Україні: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 30 листопада – 1 грудня 2021 року)/ упоряд.

Євмешкіна О.Л. – Київ: УкрСІЧ, 2021. – с. 68-70. URL: https://etnuir.tnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/201/%d0%9c%d0%b0%d1%82%d0%b5%d1%80_%d0%ba%d0%be%d0%bd%d1%84_30_11_1_12_2021%20%282%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

10. Кривцова О.М., Усенко І.О. Вплив регіоналізації на довгострокове управління місцевим рибальством в Європейському Союзі // Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України : матеріали XIX наук.-практ. конф. 16 червня 2022 р., м. Дніпро / за заг. ред. Л.Л. Прокопенка. – Дніпро: НТУ ДП, 2022. – с. 74-75. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/konf/Material_conference_16_06_2022.pdf

11. Усенко Інна. Шляхи подолання кризи в рибальстві та аквакультурі Європейського Союзу як приклад для України // Україна у сучасному міжнародному просторі: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 13 – 14 червня 2022 року). Київ: Каравела, 2022. – с. 40-41.URL: http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/12820/1/09_Full_Block_ОдесаКонф_13.14_06_2022.pdf

12. Усенко Інна. Деякі питання інтеграційних процесів в сфері рибальства України // Сучасний менеджмент : моделі, стратегії, технології : матеріали XXIV Всеукр. щоріч. студент. наук.-практ. конф. за міжнарод. участю. 27 квіт. 2023 р. Одеса: Одеська політехніка. 2023.- с. 159-160. URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolympconf/zbirka-2023-04-27.pdf

13. Усенко Інна. Деякі питання рибальства в Чорноморському регіоні // Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах воєнного стану та відновлення України: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 18 травня 2023 р. Одеса: Одеська політехніка. 2023.– с.137-139.URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolympconf/zabezpechennya_stiykosti_systemy_publichnoyi_vlady.pdf

14. Усенко Інна. Консультації Європейської Комісії, як спосіб оцінки ефективності Спільної політики рибальства. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали LIV-ої Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. І.В. Жукової, Є.О. Романенка. м. Кордова (Іспанія): ВАДНД, 07 березня 2025 р. - с. 44-47. URL: http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-54.pdf

15. Усенко Інна. Стале рибальство в Європейському Союзі: орієнтири на 2025 рік. Сучасний менеджмент: моделі, стратегії, технології: матеріали XXVI Всеукр. щоріч. студент. наук.-практ. конф. за міжнарод. участю. 22 квіт. 2025 р. – Одеса : НУ «Одеська політехніка», 2025. - с. 331-332.

ДОДАТОК Б

ДОВІДКИ ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ

Департамент міжнародного співробітництва,
культури та маркетингу Одеської міської ради
Department of International Relations, Culture and Marketing of Odesa City Council
вул. Європейська, 14, м. Одеса, 65026, Україна • *14 Yevropeiska St, Odesa, 65026, Ukraine*
+380 48 705-15-64 • omr.gov.ua • mitch@omr.gov.ua • Код ЄДРПОУ: 44901130

29.04.2025 № 09-17/237

на № _____ від _____

У спеціалізовану вчену раду

Довідка
про впровадження результатів дисертаційного дослідження у практичну діяльність

Результати дисертаційного дослідження Усенко Інни Олександрівни на тему: «Чорноморський регіон як важливий об'єкт політики рибальства України: досвід Європейського Союзу» можуть буду використані в практичній діяльності Департаменту міжнародного співробітництва, культури та маркетингу Одеської міської ради (далі – Департамент) під час пошуку, аналізу та визначення пріоритетних інноваційних та інвестиційних проєктів, та проєктів, які сприятимуть розвитку туризму.

Інформація про проєкти в Чорноморському регіоні у сфері рибальства може стати основою для розробки власних проєктних заявок для отримання європейського фінансування. Департамент може адаптувати успішні європейські практики до місцевих умов. Дослідження може виявити експертні установи та організації в ЄС, які мають досвід у реалізації схожих проєктів або можуть надати консультаційну підтримку Департаменту в розробці стратегій, проведенні досліджень, організації заходів тощо.

Результати дослідження можуть бути використані для підготовки аналітичних матеріалів та презентацій для міського голови, заступників та керівників інших структурних підрозділів міської ради, підвищуючи їхню обізнаність щодо можливостей співпраці з ЄС.

Вважаємо, що запропоновані рекомендації, висновки та результати дослідження є актуальними, доцільними та такими, що мають значний практичний інтерес.

Довідку видано для пред'явлення у спеціалізовану вчену раду за місцем захисту дисертації.

Директор Департаменту Іван ЛІПТУГА

Україна
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

КОД ЄДРПОУ 43861328

пр.Шевченка, 1, м.Одеса, 65044
Україна
тел. +38 048 7223474
факс. +38 048 7221992
E-mail: mail@op.edu.ua

18.06.2025 № 993/05-07
на №

Довідка

про використання результатів дисертаційної роботи

Усенко Інни Олександрівни

«Чорноморський регіон як важливий об'єкт політики рибальства України: досвід Європейського Союзу»

у науково-дослідницькій діяльності

Національного університету «Одеська політехніка»

Надана довідка підтверджує, що дисертаційне дослідження Усенко Інни Олександрівни «Чорноморський регіон як важливий об'єкт політики рибальства України: досвід Європейського Союзу» виконане відповідно до планів, затверджених Міністерством освіти і науки України і є складовою частиною держбюджетної науково-дослідницької роботи за темою «Правове регулювання державотворення соціально-економічних відносин в України», № державної реєстрації 0122U002193.

Проректор Дмитро ДМИТРИШИН